HEROLD POLSKI.

Zeszyt kwietniowy.

1897.

Od Redakcyi.

Z powodu znacznej liczby cynkotypów, jakie do zeszytu styczniowego „Herolda Polskiego“ są potrzebne, a które do tej jeszcze chwili w całości wygotowane być nie mogły, podpisany redaktor, nie chcąc cierpliwości prenumeratorów „Herolda“ wystawiać dłużej na próbę, uznał za właściwe wystąpić przynajmniej na razie z wydaniem zeszytu kwietniowego, z tem zapewnieniem, iż zeszyt styczniowy prawdopodobnie już w pierwszej połowie miesiąca czerwca dodatkowo wyjdzie.

Gdy dotychczasowa liczba prenumeratorów „Herolda polskiego,“ jest ze względu na wielką dostojność a także i stosunkową zamożność tej klasy społecznej, dla której ta publikacya jest przeznaczoną, to jest ze względu na szlachtę polską śmiesznie drobną, gdyż ani 70 nie dochodzi, taka zaś drobna liczba prenumeratorów kosztów nakładu „Herolda polskiego,“ dość zresztą znacznych, pokryć nie jest w stanie, a podpisany redaktor nie ma najmniejszej ochoty dokładania ze swego ubogiego profesorskiego worka do publikacyi, która nie dla jego materyalnej korzyści, lecz dla salwowania honoru szlachty polskiej i jej dostojnego stanowiska w rzędzie szlachty innych cywilizowanych narodów jest przeznaczoną, przeto podpisany redaktor widzi się zmuszonym oświadczyć, iż jeśli po wyjściu niniejszego zeszytu liczba prenumeratorów „Herolda polskiego“ nie pomnoży się o tyle, iżby pokrycie kosztów nakładu było zapewnione, podpisany redaktor będzie się widział z żalem zmuszony zaniechać dalszego wydawnictwa „Herolda polskiego“ i przystąpić do zwrotu prenumeratorom złożonej przez nich prenumeraty.

Z dotychczasowych rezultatów prenumeraty jest widoczne, że tak jak na kąpiele, ślizgawkę, wyścigi i totalizatora, tak jest sezon i na „Herolda polskiego,“ i że podpisanemu redaktorowi nie udało się z ogłoszeniem prenumeraty trafić na ten właśnie sezon.

Kraków, 15 maja 1897 r.

Dr Franciszek Piekosiński,

redaktor „Herolda polskiego“.

HEROLD POLSKI.

Zbroja turniejowa królewska z r. 1471.

HEROLD POLSKI

CZASOPISMO NAUKOWE ILLUSTROWANE,

poświęcone

heraldyce i sfragistyce polskiej

wychodzące w zeszytach kwartalnych:

1 stycznia, 1 kwietnia, 1 lipca i 1 października każdego roku.

Redaktor odpowiedzialny i nakładca:

Dr Franciszek Piekosiński,

c. k. Profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego.

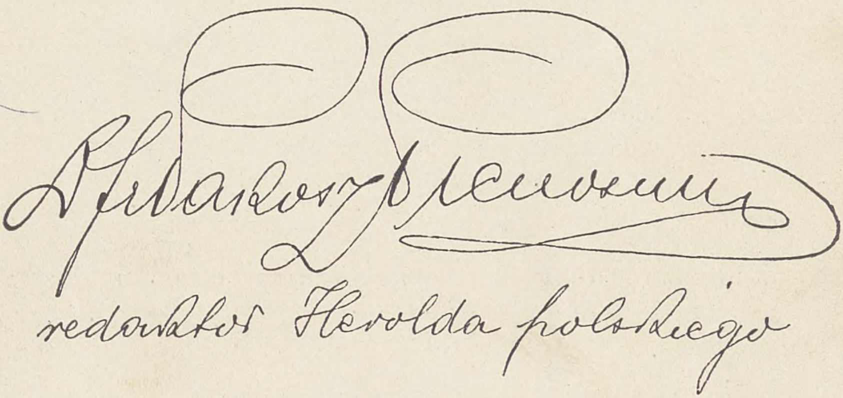
W KRAKOWIE,

SKŁAD GŁÓWNY W KSIĘGARNI SPÓŁKI WYDAWNICZEJ POLSKIEJ.

W DRUKARNI «CZASU» FR. KLUCZYCKIEGO I SPÓŁKI
pod zarządem Józefa Łakocińskiego.

1897.

redaktor Herolda polskiego

SŁOWO OD REDAKCYI.

Jestem stary, bardzo stary; urodziłem się bowiem, jak mówią ludziska, *anno*,

Kiedy królowa Anna była jeszcze panną!

Niedługo więc już będzie popasania mego na tym świecie i wnet trzeba będzie spakować swe manatki i wynieść się za ten tajemniczy próg śmierci, z poza którego nikt jeszcze nie wrócił. A stać się to ma właśnie w chwili, kiedy jestem w możności zbierać owoce długoletniego (bo przeszło trzydziestoletniego) skrzętnego a sumiennego zbierania materyałów historycznych, kiedy mi już przychodzi z łatwością pisać dość udatne rozprawy z każdej niemal dziedziny starożytności polskich. Napróżno jęczę z Vergiliuszem:

O mihi praeteritos referat si Iupiter annos!

Gdyby choć o dziesięć lat można się jeszcze cofnąć wstecz, iluż pożytecznemi pracami byłbym wstanie wzbogacić literaturę naszą ojczystą! Niestety

Kto raz ludzi porzuci,
Już nigdy do nich nie wróci.

Skoro więc już tak krótkie moje banowanie na tym świecie, skoro nadto jak ognia obawiam się, abym jakiej pracy naukowej rozpoczętej nie odumarł niedokończonej, cóż dziwnego, iż ilekroć przyjdzie mi jakaś szczęśliwa idea do głowy, rzucam się zaraz bezmyślnie do jej urzeczywistnienia, niepozostawiając sobie czasu, aby ją poprzód zbadać i spokojnie obmyśleć. Ztąd na wszystkich moich naukowych pracach pochodzących z epoki tej mojej starości, znać pewną dorywczość: w tej samej pracy spotkać się można z popełnionemi błędami, i kilka stronic dalej z poprawieniem takowych wskutek lepszego doświadczenia. To zjawisko byłoby

niemożebne, gdyby rękopis każdej mojej pracy był w całości wygotowany poprzód, zanim praca oddaną zostanie do druku. Ale na taką metodę postępowania już mnie nie stać, niecierpliwość moja wręcz czegoś podobnego nie dopuszcza. Jest jeszcze i inny powód tego zjawiska. Przez lat trzydzieści mego naukowego zawodu byłem zawsze w tem położeniu, że cały dzień musiałem poświęcać pracy na chleb codzienny, a tylko wczesnym rankiem pozostawało mi zaledwo godzin kilka na ulubione naukowe prace. W takich warunkach każda naukowa praca musiała się przeciągać w nieskończoność; a gdy mi coraz nowe przychodziły tematy naukowe do opracowania, chwytałem się tych nowych tematów, bez względu, że dawniej rozpoczęte prace nie były jeszcze ukończone. To się powtarzało ciągle tak, iż wreszcie stało się u mnie zwyczajem, iż zawsze równocześnie nad czterema lub pięcioma pracowałem rozprawami; a gdy mnie jedna znużyła, odkładałem ją na bok i zabierałem się z kolei do drugiej i tak dalej, i przyszedłem do przekonania, że jest to najlepsza metoda postępowania, jeśli kto, tak jak ja, ma czas do pracy bardzo ograniczony. W takich atoli warunkach nie mogło być mowy, iżby z rozpoczęciem druku jakiejś rozprawy czekać można było aż do jej zupełnego ukończenia, trzebaby bowiem czekać, aż wszystkie będące równocześnie w robocie prace zostaną wykończone. A takie czekanie pociągałoby za sobą dużą zwłokę i przekraczałoby o wiele granice mej cierpliwości. Wcześnie więc przyzwyczaiłem się do tego, że ilekroć miałem rękopisu gotowego na arkusz druku, szedłem do drukarni i rozpoczynałem druk niedokończonej jeszcze rozprawy. Skoro zarządca drukarni wyznaczył dla mnie zecera i oddał mu rękopis, los rozpoczętej rozprawy był już zapewniony. Usposobiony socyalistycznie w dobrem tego słowa znaczeniu, nie byłbym zniósł, aby zecer marnował sobie czas, gdybym mu potrzebnego rękopisu dość wcześnie nie dostarczył. Troska więc o zecera, tego biednego robotnika, była powodem, że się już całkowicie oddawałem przygotowywaniu dalszego rękopisu rozpoczętej już pracy, aby zecera na mitręgę czasu nie narażać, i w ten sposób praca szczęśliwie dobiegała swego kresu. Ta metoda postępowania, do której się przyzwyczaiłem, i co do której za stary już jestem, bym od niej mógł odwyknąć, była powodem, iż w ostatnich czasach musiałem zerwać prawie zupełnie stosunki moje naukowe z Akademią Umiejętności. Regulamin bowiem Akademii stanowi, że autor przed rozpoczęciem druku, cały rękopis pracy swej na ręce Sekretarza generalnego złożyć winien. Dla mnie dopełnienie tego warunku jest absolutnie niemożebne.

Mogę więc w publikacyach Akademii ogłaszać tylko takie prace, co do których Akademia może mię zwolnić od obowiązku przedkładania całego rękopisu przed rozpoczęciem druku.

Otóż ten mój pospiech w przystępowaniu do rozpoczynania prac zaraz po powzięciu dobrej idei bez poprzedniego spokojnego a gruntownego obmyślenia tematu, jest powodem różnych zawodów. Taki zawód spotkał mię właśnie z wydawnictwem „Herolda polskiego.“

Kiedy mi bowiem przyszło na myśl, że byłoby rzeczą bardzo pożądaną, wydawanie czasopisma naukowego, poświęconego specyalnie heraldyce polskiej i historyi polskiej szlachty, a stało się to pewnej nocy, gdy leżałem w łóżku, wyskoczyłem zaraz z łóżka, zarzuciłem szlafrok, zapaliłem lampę, zasiadłem przy biórku i za świeżej myśli, bez poprzedniego gruntownego zastanowienia się nad przedmiotem, skreśliłem prospekt, który już w kilka dni dołączony jako alegat do dwóch najpoczytniejszych dzienników miejscowych, obiegał kraj nasz (wąski a długi) od końca do końca.

Otóż w prospekcie tym „Herolda polskiego“ zawarte zostało między innemi przyrzeczenie, którego ścisłe dopełnienie, jak się niestety zbyt późno przekonałem, przekraczało granice mojej możności. Przyrzekłem mianowicie, iż zeszyt pierwszy (styczniowy) Herolda wyjdzie prawdopodobnie w ciągu miesiąca lutego, no i zaraz już co do tego mego pierwszego przyrzeczenia zrobiłem moim prenumeratorom przykry zawód, z którego jeśli nie usprawiedliwić, to przynajmniej wytłumaczyć się muszę.

Otóż kiedy zacząłem się głębiej zastanawiać nad redakcyą „Herolda“, przyszedłem do przekonania, że ażeby „Herold“ mógł być dla prenumerującego go czytelnika pismem zrozumiałem, potrzebną jest dokładna znajomość heraldyki polskiej oraz posiadanie w bibliotece podręcznej ważniejszych dzieł heraldycznych. Otóż żadnej z tych premis u prenumeratorów „Herolda“ przypuszczać nie mogłem. Heraldyka polska jest tematem zbyt obszernym, iżbym mógł przypuszczać, że pomiędzy prenumeratorami „Herolda“ znajdzie się choćby jedna osoba, której wszystkie herby polskie będą dokładnie znane. Jest ich przecież przeszło 500, a o wielu nie ma nawet wzmianki w naszych herbarzach. Ja sam, chociaż od lat kilkunastu z wielkiem zamiłowaniem poświęcam się heraldyce polskiej, nie znam ich wszystkich i nie zdarzyło mi się też nigdy dostać rękopiśmiennego herbarza (choćby najlichszego) do rąk, z któregobym przynajmniej o kilku nieznajomych herbach polskich wiadomości nie powziął; a cóż dopiero mówić o archiwach familijnych, w tych nieraz i po kilkadziesiąt

nowych herbów udało mi się z pieczęci herbowych szlachty polskiej wynotować.

I również rzadko o którym z prenumeratorów „Herolda“ mogłem przypuszczać, iż posiada w bibliotece swej podręcznej herbarze Niesieckiego, Okolskiego i Paprockiego, z którychby się przynajmniej o pospolicie znanych herbach mógł poinformować.

W takim składzie rzeczy okazywała się niezbędną potrzeba, aby zaraz w pierwszym zeszycie „Herolda“ zamieścić rodzaj przewodnika heraldycznego, w którymby wszystkie znane dotychczas herby szlacheckie polskie były o ile możności w rysunku podane, lub przynajmniej dokładnie opisane, oraz by ten przewodnik w taki sposób był zredagowany, iżby nawet nieznający się na heraldyce polskiej z łatwością w nim zoryentować się zdołał.

Otóż, gdy jak wspomniałem, herbów szlacheckich polskich jest obeszło 500 i w najrozmaitszych nieraz niedrukowanych rękopiśmiennych dziełach poszukiwania za niemi czynić należy, zredagowanie takiego przewodnika w czasie tak krótkim, jaki upływał od dnia ogłoszenia prospektu (3 grudnia 1896) do miesiaca lutego b. r. a więc w ciągu dwóch zaledwo miesięcy, przechodzi o wiele siły jednego choćby najpilniejszego pracownika. A chociaż na taką pracę i trzy miesiące za mało, to jednak ze względu, że już dawniej przed ogłoszeniem prospektu „Herolda“ o wydaniu takiego przewodnika marzyłem, mogę upewnić moich prenumeratorów, że rękopis przewodnika jest już prawie gotów i brak mu tylko ostatecznego wykończenia, które nie spowoduje żadnej nowej zwłoki, lecz w toku druku będzie mogło być dokonanem.

Inna jednak zachodzi trudność w spiesznem ogłoszeniu przewodnika. Przewodnik aby odpowiadał swojemu celowi, musi być koniecznie zaopatrzony rysunkami wszystkich ważniejszych i częściej napotykanych herbów, gdyż wiele herbów, zwłaszcza polskich, ma takie dziwaczne kształty, które w żaden sposób zrozumiale opisać się nie dadzą. Już i dawniejsi nasi heraldycy nie mogli sobie dać rady z opisami takich herbów i z rozpaczy uciekali się do takiego frazesu: „herb takim kształtem, jak go tu widzisz“, wskazując na rysunek. Otóż i ja lepszego opisu wymyślić nie mogę; bo chociaż wiem w czem polegają owe dziwaczne kształty przeważnej liczby herbów polskich, mianowicie w tem, iż to są wykoszlawione runy skandynawskie, to choćbym w opisie nawet wskazał, od jakiej runy który herb początek bierze, opis taki dla czytelnika nie będzie nic a nic zrozumialszym, gdyż prenumeratorom „Herolda“ abecadło runiczne nie jest zgoła znane.

Otóż wygotowanie takiej olbrzymiej liczby (kilkuset) naprzód rysunków herbów polskich a potem czcionek i cynkotypij wymaga znowu długiego czasu i nową w wydaniu przewodnika heraldycznego jako pierwszego zeszytu „Herolda polskiego" pociąga zwłokę. Tymczasem prenumeratorowie „Herolda" ufni w przyrzeczenie zawarte w prospekcie, iż pierwszy zeszyt ukaże się w miesiącu lutym, zawiedzeni w nadziejach, nasyłają mnie ledwo nie codzień zapytaniami: kiedyż wreszcie wyjdzie ten pierwszy numer Herolda? a ja im tego nawet za złe brać nie mogę, gdyż sam niebacznem przyrzeczeniem rzeczy niemożliwej stałem się bałamuctwa przyczyną.

Otóż gdy dnia 1 kwietnia b. r. nadchodził termin wydania drugiego z kolei zeszytu „Herolda polskiego," ja niechcąc cierpliwości moich łaskawych prenumeratorów i dobrodziejów narażać na dalszą próbę, postanowiłem w terminie 1 kwietnia b. r. wydać punktualnie zeszyt 2-gi „Herolda polskiego", jak przypadło, zeszyt zaś pierwszy może się uda wydać nieco później, może nawet jeszcze w ciągu miesiąca kwietnia, ku czemu usilnych nie omieszkam dokładać starań.

Tym więc sposobem niniejszy zeszyt drugi idzie do rąk prenumeratorów.

Układając prospekt w pospiechu, nie miałem zgoła żadnej wiadomości, jakim materyałem przy wydawaniu „Herolda polskiego" rozporządzać będę, rzuciłem tylko ogólną myśl, że naprzód pójdzie herbarz szlachty litewskiej Kojałowicza (co się już stało), potem herbarz szlachty prusko-polskiej, potem herbarz szlachty nobilitowanej w XVI, XVII i XVIII wieku i t. d.

Dzisiaj jestem już w stanie cokolwiek więcej szczegółów udzielić moim prenumeratorom.

Co do herbarza szlachty litewskiej Kojałowicza pokazało się, że herbarzy takich jest dwa, jeden krótszy, zredagowany w języku polskim, zowie się „*Compendium*" i tego druk rozpoczynam właśnie w niniejszym zeszycie; drugi znacznie obszerniejszy, zredagowany w języku łacińskim, zowie się „*Nomenclator*", a tego druk nastąpi prawdopodobnie bezpośrednio po ukończeniu druku „*Compendium*". Ze zaś „*Nomenclator*", jako w łacińskim języku zredagowany, nie dla wszystkich prenumeratorów byłby do czytania dostępny, przeto postanowiłem Nomenclatora drukować nietylko w oryginalnym tekscie łacińskim, ale także i w tłumaczeniu polskiem.

Oryginalne autografy Kojałowicza obudwu tych herbarzy znajdują się w muzeum XX. Czartoryskich w Krakowie i mam

je sobie do naukowego użytku uprzejmie dozwolone, wydanie przeto tych herbarzy, jako na autografach oparte, będzie jak sądzimy, odpowiadać wszelkim wymogom krytyki wydawniczej.

Co do herbarza szlachty prusko-polskiej, trzy istnieją znane rękopisy takowego: jeden znajduje się, w bibliotece hr. Zamoyskiego w Korniku, i ten mamy sobie już do naukowego użytku uprzejmie udzielony, drugi przechowany jest w bibliotece miejskiej w Toruniu, i o uzyskanie odpisu z takowego czynimy właśnie w tej chwili usiłowania, trzeci wreszcie i to właśnie jak się zdaje najobszerniejszy rękopis, posiada biblioteka hr. Baworowskiego we Lwowie, która w tej chwili zostając pod pieczęcią sądową, nie jest zgoła dostępną. Być może, że nim się uporamy z drukiem Kojałowicza, zmienią się tymczasem stosunki na lepsze i biblioteka hr. Baworowskich dla publicznego użytku dostępną się stanie.

Postanowiliśmy także przystąpić do wydawnictwa herbarza szlachty galicyjskiej i już poczyniliśmy u Wydziału krajowego odpowiednie kroki, iżby nam dozwolone było czynienie w tym celu wypisów z ksiąg metryk szlacheckich. Odpowiedzi od Wydziału krajowego jeszcze nie otrzymaliśmy. Otóż jeśli zdołamy od Wydziału krajowego uzyskać spiesznie przychylną odpowiedź na naszą prośbę, w takim razie ze względu, że przy prawidłowym toku naszego wydawnictwa kolej na herbarz szlachty galicyjskiej przyszłaby dopiero za lat trzy, gdy tymczasem przeważna liczba dotychczasowych prenumeratorów „Herolda“ składa się właśnie ze szlachty galicyjskiej, dla której herbarz szlachty galicyjskiej mógłby być bardzo interesującym przedmiotem, przeto postanowiliśmy na ten wypadek ogłosić jeszcze w tym roku dalszą prenumeratę złr. 5 w. a. na dodatkowe cztery nowe poszyty „Herolda polskiego (5—8), które wyszłyby jeszcze w tym roku, a były poświęcone wyłącznie tylko herbarzowi szlachty galicyjskiej.

Każdy zeszyt kwartalny „Herolda polskiego“ obejmować będzie arkuszy sześć tekstu materyałów oraz wedle możności jeden arkusz obejmujący rozmaitości, mianowicie krótkie artykuły naukowe i wiadomości z dziedziny heraldyki polskiej oraz materyały bibliograficzne. O ile starczą fundusze (na co się jednak do tej chwili niestety wcale jeszcze nie zanosi), pragniemy obok tekstu materyałów publikować nadto szereg średniowiecznych pieczęci szlachty polskiej, a także nagrobki i portrety dostojniejszych członków rodów szlacheckich. Wszystko to jednak przyrzekamy tylko o tyle, o ile prenumerata starczy; zysków bowiem, jakto już w prospekcie zaznaczyliśmy, z przedsiębiorstwa tego żadnych dla siebie

krom moralnych, ciągnąć nie zamierzamy, ale też i z własnej kieszeni dokładać do wydawnictwa nie mamy ochoty.

Niestety ogłoszenie zamiaru wydawnictwa „Herolda“, rozesłane po kraju w 6,000 egzemplarzach przy dwóch najpoczytniejszych dziennikach miejscowych, nie odbiło się wcale przychylnem echem. Ogólna liczba prenumeratorów, jakimi redakcya „Herolda“ w tej chwili rozporządza, nie dochodzi nawet cyfry 50, a ci prenumeratorowie nie wszyscy pochodzą z naszego kraju, są między nimi prenumeratorowie i z Warszawy i z księstwa poznańskiego a nawet jeden z dalekiego Pomorza z samych brzegów Bałtyku, który gdy tylko drobną wiadomość w kronice jakiegoś dziennika o „Heroldzie“ powziął, natychmiast pospieszył z przesłaniem prenumeraty i wyrażeniem radości, że takie pismo wychodzić będzie. Jużto w ogóle od każdego niemal prenumeratora podpisana redakcya otrzymała bądź powinszowania z podjętej tak szczęśliwej myśli, bądź wyrazy otuchy i zachęty do wytrwania w chwalebnym zamiarze, bądź choćby krótkie życzenie „szczęść Boże“; inni doświadczeńsi nie żałowali czasu, aby udzielić podpisanemu redaktorowi rad na doświadczeniu własnem opartych, inni wreszcie oświadczyli gotowość niesienia naukowej pomocy. To współczucie, jakie redakcya „Herolda“ znalazła w tem niewielkiem co do liczby, lecz zacnem co do jakości gronie prenumeratorów, to jest ta przyjemna strona wydawnictwa „Herolda polskiego“, za którą podpisany redaktor prenumeratorom swym w inny sposób wdzięczności swej okazać nie jest w stanie, jak tylko zapewnieniem, iż dokładać będzie wszelkich starań, aby „Herold polski“, jak to jego stanowi odpowiada, wyglądał zawsze jak panicz z dostojnego domu, ubrany wedle najnowszej mody, z pensnetem na nosku i prawdziwem hawańskiem w ustach, choćby, na co się niestety zanosi, przyszło podpisanemu redaktorowi dołożyć ze swej własnej biednej profesorskiej kabzy, byle tylko jego pupil uczciwie jak przystoi wyglądał.

Cztery zeszyty kwartalne uczynią tom czyli rocznik objętości 24—28 arkuszy druku, ozdobionych cynkotypami. Że zaś taki tom czyli rocznik w drodze prenumeraty kosztować będzie złr. 5 w. a. przeto arkusz druku wypadnie na 20 kr. w. a. Nie jestto ani tanio, ani drogo, ale szczupła liczba prenumeratorów jest przyczyną, że nie mogę, tak jakbym pragnął, dać arkusza druku po 10 kr. w. a. a kwartalnika przemienić na miesięcznik; 50 prenumeratorów nie są w stanie utrzymać takiego wydawnictwa, jak „Herold polski“, który musi koniecznie mieć ilustracye, a te kosztują dużo; i jeśliby prenumerata z Królestwa i z prowincyj

zabranych nie dopisała, to podpisany redaktor po skończonym roku wydawnictwa, pokrywszy deficyt, musiałby dalszego wydawnictwa zaniechać.

A szkodaby była wielka, bo kto wie kiedy po mojej śmierci znajdzie się znowu drugi jaki uczony polski, który z takiem jak ja zamiłowaniem poświęcać się zechce heraldyce polskiej, a co więcej, któremuby tak, jak mnie (przyznać mi to musi każdy nieuprzedzony), sprzyjało szczęście w badaniach nad tym przedmiotem.

Sam szlachcic, czuję dla Braci Szlachty szczerą sympatyę, i chętnie pragnę poświęcić moje stare lata, mój czas zbędny, moją wiedzę i naukowe doświadczenie na jej usługi, byle mnie tylko w bezinteresownych usiłowaniach moich odpowiedniemi środkami, to jest, prenumeratą wspierać zechciała.

Kraków 1 kwietnia (niedobra wróżba) 1897.

Herold polski.

ROZMAITOŚCI.

---

§ 5. **Scipio czy Nadobowicz** (Indygienat).

Instytucya prawa polskiego, mocą której szlachcic cudzoziemski stawał się szlachcicem polskim, zwała się indygienatem. Między uszlachceniem wogóle czyli nobilitacyą a indygienatem ta zachodziła różnica, że kiedy przy nobilitacyi nowo kreowany szlachcic otrzymywał herb polski, a mianowicie, jeżeli nobilitacya dokonaną była drogą adoptacyi, herb adoptującego rodu starodawnego szlacheckiego polskiego; a jeśli z pominięciem adoptacyi, herb Pogonię polską, lub w późniejszych czasach herb świeżo wytworzony, to przy indygienacie nietylko cudzoziemski rycerz stawał się rycerzem polskim, ale i herb jego cudzoziemski wchodził w poczet herbów polskich.

Kiedy jednak weszły w użycie w rzeczypospolitej polskiej indygienaty, nie jest dokładnie wiadomem, nie została bowiem wydana żadna konstytucya sejmowa, któraby kwestyę indygienatu bliżej określała.

Najstarszy przywilej królewski, jaki nam znany jest w przedmiocie nadania indygienatu, jest przywilej Zygmunta I, z r. 1531,

mocą którego tenże król Witowi ze Strażnicy, ziemianinowi margrabstwa morawskiego, zatwierdza szlachectwo nadane mu przez niegdy Władysława, króla węgierskiego i czeskiego, wraz z herbem [1]. Wcześniejszego przywileju w przedmiocie nadania indygienatu nie znamy wcale.

A jednak przecież nie dopiero od r. 1531 poczęło się obce rycerstwo garnąć do Polski. Wedle kroniki Galla już na dwór Chrobrego garnęło się licznie obce rycerstwo, które król chętnie do siebie przygarniał; z tego rycerstwa niejeden musiał się stale osiedlić w Polsce. W szczególności wiemy, że za czasów Bolesława Chrobrego ród szlachecki, ba nawet książęcy św. Wojciecha, prześladowany w ojczyźnie swej, w Czechach, w Polsce szukał schronienia i tu osiedliwszy się, dał początek polskiemu szlacheckiemu rodowi Porajów; za czasów Bolesława Krzywoustego znowu czeski ród Werszowców, prześladowany w ojczyźnie, szuka w Polsce schronienia i tu zakłada ród szlachecki polski Rawiczów; za panowania tego księcia przybywa jeszcze do Polski ów sławny Piotr Włostowicz Duńczyk i daje początek rodowi szlacheckiemu polskiemu Łabędziów. A iluż szlachty włoskiej nie przybyło z królową Boną do Polski!

Otóż jeśli indygienat pojawia się u nas po raz pierwszy dopiero w r. 1531, pytanie zachodzi, na jakiej drodze w dawniejszych czasach szlachta cudzoziemska zyskiwała szlachectwo polskie? Ja byłem tego zdania, że tą samą drogą szlachta cudzoziemska nabywała szlachectwo polskie, jaką pierwotnie wogóle nabywało się szlachectwo polskie przez ludzi niebędących szlachetnego pochodzenia, to jest, przez adoptacyę do jednego z istniejących już starych rodów szlacheckich polskich. To moje przypuszczenie miało wprawdzie wszelkie znamiona prawdopodobieństwa za sobą, dowodu wszelako żadnego na poparcie takowego na razie dostarczyć nie byłem w stanie, nie można było bowiem dla braku wszelkich materyałów wykazać, czy n. p. w chwili przybycia rodu Porajów lub rodu Werszowców z Czech do Polski, istniały już w Polsce rody szlacheckie, które tych stannic używały, jakich później używały rody Porajów i Rawiczów w Polsce, czy zatem owe stannice nie są przez Porajów i Werszowców z Czech do Polski przyniesione; sprawdzenie tego szczegółu było na razie niepodobnem. Dopiero kiedy później udało mi się dostać do rąk herbarz Kojałowicza, zamieszczony w tym herbarzu herb Poraj, jak go litewski ród Chomińskich używał, potwierdził

[1] Piekosiński: Rycerstwo polskie wieków średnich, tom I, str. 278.

w świetny sposób moje przypuszczenie. Używał mianowicie wedle Kojałowicza litewski ród Chomińskich herbu Poraj w ten sposób, że na róży kładł dwie stannice runiczne, przedstawiające się jako odmiany stannic rodu polskiego Kościeszów, a mianowicie tak stannicy linii seniorackiej, jako i stannicy linii młodszej, z czego się ponad wszelką wątpliwość okazywało, że czeski ród Porajów został przez ród szlachecki polski Kościeszów adoptowany, niemniej, iż potem obie linie Porajów, tak senioracka jak i młodsza, przyjęły wspólnie różę za herb, zarzucając stannicę runiczną Kościeszów.

Jakkolwiek atoli szczegół ten w wysokim stopniu teoryę moją o adoptacyi jako najstarszej formie indygienatu popierał, to znowu jakby dla utrzymania równowagi, znalazł się równocześnie inny fakt, który znowu w wysokim stopniu aktualność mojej powyższej teoryi zachwiać był w stanie. Tym faktem był ród szlachecki polski hr. Scipionów-Campo i herb tego rodu.

Że ród Scipionów-Campo przybył wraz z królową Boną z Włoch do Polski, na to dostarcza dowodu niezbitego przywilej króla Zygmunta III z r. 1619, nadający Jerzemu Scipionowi Campo, w nagrodę wielkich zasług położonych przez jego przodków około królowej Bony oraz królów Zygmunta Augusta i Stefana, a zwłaszcza podczas oblężenia Wielkich Łuk i podczas innych wypraw wojennych, urząd podkomorzego grodzieńskiego; że zaś ród Scipionów-Campo był już w chwili wydania owego przywileju rodem szlacheckim polskim, a nie cudzoziemskim, dowodzi właśnie codopiero wzmiankowany przywilej. Wedle bowiem prawa publicznego polskiego, godności podkomorskiej nie mógł uzyskać w Polsce żaden cudzoziemiec, ale tylko szlachcic polski i to szlachcic osiadły w tej ziemi, w której godność ziemska wakowała. Jeśli więc Jerzy Scipio-Campo otrzymał godność podkomorzego grodzieńskiego, tedy musiał być podówczas koniecznie szlachcicem polskim, osiadłym w ziemi grodzieńskiej; a skoro jego poprzednicy byli urodzonymi Włochami i jako cudzoziemcy przybyli do Polski, przeto wedle mojej teoryi ród włoski Scipionów nie mógł się w innej drodze stać rodem szlacheckim polskim, jak tylko drogą adoptacyi do którego z rodów szlacheckich litewskich.

Otóż przeciw takiemu przypuszczeniu przemawiał bardzo stanowczo herb rodu Scipionów-Campo. Herb ten wyobraża cztery laseczki zwane scipionami, w ukośny krzyż złożone. Identyczność przedmiotu herbu (scipiony) z nazwiskiem rodu Scipionów, świad-

czyłaby, że ród Scipionów herb ten z włoskiej swej ojczyzny do Polski ze sobą przyniósł, a nie, że go dopiero w Polsce lub na Litwie drogą adoptacyi uzyskał, tem bardziej, gdy żaden ród szlachecki polski ani litewski takiego lub podobnego herbu nie używał a ów herb przedstawia się jako herb jedynie rodowi Scipionów-Campo służący, wobec czego byłby w rodzie Scipionów dowód wcześniejszego indygienatu a moja teorya adoptacyi upadłaby ze wstydem.

Lecz że jestem z natury kozłem upartym i teorya moja o adoptacyi jako najstarszej formie indygienatu, wydawała mi się instynktowo trafnie obmyślaną, więc nie dałem się hrabiemu Scipionowi pokonać, ale począłem robić poszukiwania za najstarszemi herbami szlachty litewskiej, czy pomiędzy niemi nie znajdę przypadkiem takiego, od którego herb rodu Scipionów wywieśćby się dał. A że w poszukiwaniach moich wszystkich towarzyszy mi zawsze i stale szczęście, więc znalazłem, czego szukałem. W bogatych mianowicie i nieocenionych zbiorach Muzeum XX. Czartoryskich w Krakowie, przechowany jest cały szereg oryginalnych dokumentów z pierwszej połowy XV wieku, z których każdy opatrzony jest większą lub mniejszą liczbą najstarszych pieczęci szlachty litewskiej. Otóż pomiędzy temi pieczęciami znalazła się u dokumentu z r. 1434 pieczęć Golimunta czyli Golimina Nadobowicza, starosty żmudzkiego, którą tu w rysunku domieszczam, a która jak raz może być uważana za pierwotyp herbu Scipionów, z czegoby wynikało, że herb rodu Scipionów-Campo nie został z Włoch przyniesiony do Polski, lecz że został drogą adoptacyi w Polsce nabyty, czyli że ród Scipionów-Campo został przez ród szlachecki litewski Nadobowiczów czy Golimuntowiczów do rodu i herbu ich adoptowany.

Że zaś szlachta litewska miała swe herby wszystkie tylko od szlachty polskiej na zasadzie przywileju horodelskiego z r. 1413, więc i ów herb Golimunta czyli Golimina Nadobowicza, zanim został na Litwę przeniesiony, musiał był poprzednio być używany przez jakiś ród szlachecki polski, i to jeszcze co najmniej do roku 1432, po czem jednak w heraldyce i sfragistyce polskiej żaden zgoła ślad nie pozostał.

Że bowiem ów herb jeszcze w r. 1432 musiał być w Polsce używany, dowodzi ta okoliczność, że ów Golimin Nadobowicz

jeszcze na pieczęci swej z r. 1432, którą tu również w rysunku dołączam, używa herbu Dembno; ów więc herb, wyobrażający cztery scipiony w krzyż ukośny złożone, widoczny na pieczęci z r. 1434, mógł był być przez niego dopiero pomiędzy r. 1432 a 1434 od któregoś rodu szlacheckiego polskiego drogą adoptacyi uzyskany.

Że zaś do każdego herbu przywiązaną była jako jego część integralna, nierozłącznie proklamacya, której miejsce w razie jej braku zastępuje nazwisko rodu, który odnośnego herbu używa, ów herb zaś użyty przez Golimunta czyli Golimina Nadobowicza na pieczęci z r. 1434 nie ma osobnej proklamacyi, więc zwać się winien herbem Nadobowicza czyli wprost Nadobowiczem, przeto zachodziłaby kwestya, czy herb rodu Scipionów-Campo ma się nazywać herbem Scipio, czy też winien się nazywać właściwie herbem Nadobowicz lub Golimuntowicz.

Otóż kwestya ta ma się następnie. W heraldyce polskiej odmiany herbowe znane są tylko w nauce, ale w rzeczywistości nie. Każdy herb istnieje tylko w jednym kształcie, najlżejsza odmiana tego kształtu, choćby nawet takowa pod względem naukowym się tylko jako drobna odmiana przedstawiała, już wytwarza herb zupełnie inny osobny, który do proklamacyi dawniejszego herbu nie ma żadnego prawa. Tak n. p. herb Syrokomla nie jest przecież pod względem naukowym niczem innem, jak tylko niezbyt daleką odmianą Awdańca, a przecież nikt i nigdy nie nazywa go i nazywać nie może Awdańcem (odmiennym), lecz tylko Syrokomlą. Otóż wobec tego, gdyby herb rodu Scipionów-Campo był zupełnie identyczny z herbem Golimunta Nadobowicza, nie ulega najmniejszej wątpliwości, iż musiałby się nazywać Nadobowiczem lub Golimuntowiczem, a nie Scipionem. Ale porównanie herbów tych ze sobą wykazuje dowodnie, iż pomiędzy niemi istnieją pewne i to dość znaczne różnice, mianowicie, że w herbie rodu Scipionów-Campo brak pomiędzy scypionami dwóch gałeczek, a co ważniejsza, że scypiony w herbie rodu Scipionów-Campo mają krzywaśnie (czyli krzywizny) obcięte. Wskutek tych odmian herb Nadobowiczów tak odmieniony stał się zupełnie innym samoistnym herbem, właściwym tylko rodowi Scipionów-Campo, a wskutek tego może się nazywać tylko herb Scipio-Campo, ale nigdy Nadobowicz lub Golimuntowicz.

§ 6. Herbarz Jana Karola Dachnowskiego.

Biblioteka hr. Zygmunta Pusłowskiego w Krakowie posiada herbarz rękopiśmienny Karola Dachnowskiego z r. 1634, zresztą skądinąd nieznany. Nie jestto właściwie dzieło wykończone, ale raczej dorywczy zbiór materyałów do zamierzonego herbarza, ułożonych w pewien porządek, które dopiero snać podczas druku opracowaniu poddane być miały. Że bowiem zamierzony był druk takiego herbarza, tego dowodem wydrukowany tytuł bardzo ozdobny i dedykacya, oraz kilka sztychów widocznie do tego herbarza przygotowanych. Z tekstu jednak nic zgoła wydrukowanem nie zostało. Nawet przygotowane materyały nie są do zredagowania jakiegokolwiek herbarza dostateczne. Widocznie autor zamierzał jako głównego zrębu tego herbarza użyć materyałów już podówczas w innych dziełach heraldycznych i historycznych ogłoszonych i takowe własnemi przez siebie zebranemi materyałami jedynie uzupełnić.

Przygotowany tytuł przedstawia się jako kopersztych wyobrażający bramę w stylu włoskim. Po obu bokach tej bramy król w stroju koronacyjnym i arcybiskup, pod nimi podpisy BASIS R. P. U góry bogini z emblematami sprawiedliwości (miecz) i obfitości (rogi obfitości); po obu bokach bogini Orzeł polski i Pogoń litewska, na bramie w różnych miejscach porozwieszanych 24 tarcz z herbami ziem polskich, snopkiem Wazów i wężem Sforcyów. We środku wydrukowany tytuł:

Poczet
Możnégo Rycer-
stwá Polskiego
w którym dawnych
Bohátyrów Sármát-
ckich odważné
dźiełá
y
Krwią nieprzyiaćielską rysowane, w po-
koiu Kleynoty, tudźiesz y Domow
Szlácheckich
Genealogiae.
Przez
Jana Karola Dachnowskiego
Herbu Slepowron; Bráćiey swey gwo-
li ná świát podány.

Odwrotna strona tego tytułu pusta: na drugiej zaś karcie następuje dedykacya:

Immortales | gratiae | potentissimo | Poloniarvm et Sveciae | regi | Vladislao IV | liberatori, vindici, servatori, | dvm | Pacato Septemtrione | Victorem Exercitvm | in Amuratem Turcarum imperatorem | Duceret | maiora ominantis patriae voce | propenso stvdio ac volvntate | dictae dicataeque. | Cracoviae | in officina Andreae Petricouij S. R. M. Typographi | Anno Domini M DC XXXIV.

Na odwrotnej stronie zaś tej karty jest drzeworyt duży, wyobrażający tarczę herbową, nakrytą koroną królewską, na cztery w krzyż podzieloną pola. W polach Orzeł i Pogoń mieniają się nawzajem. W środku tej tarczy, jest druga tarcza herbowa mniejsza, również w krzyż na cztery podzielona pola, w których herby szwedzkie: trzy korony i lew ukoronowany wspięty mieniają się nawzajem. Na tej drugiej tarczy jest umieszczona w samym środku mała tarcza sercowa z herbem Wazów.

Na dalszych kartach spółcześnie numerowanych, poczyna się już sam rękopis, a raczej epigramy i zapiski najróżnorodniejszego rodzaju, pomiędzy któremi herby bądź rysowane, bądź z różnych dzieł drukowanych powycinane, bądź wreszcie z oryginalnych pieczęci pochodzące, są zamieszczone, znaczna jednak liczba tarcz herbowych przygotowanych do wrysowania w nie herbów, pozostawiona jest pustą. Więcej szczegółowy opis tego rękopisu podamy, skoro rozpoczniemy ogłaszanie z niego tych wyjątków, które dla heraldyki naszej nowy materyał przedstawiają; tu zaś ograniczymy się tylko do pobieżnego przeglądu zawartego w tym rękopisie materyału, idąc porządkiem stron: (str. 33, 34) łacińska przedmowa do dzieła, (35) herby w czerwonem polu, (36—38) polska przedmowa do dzieła, (46) armata różnych nacyi, Vkraińcy, (47) szlachta od Gottow idąca w Polsce, szlachta Vkraińska, (48) do genealogiey xiążąt Wiszniowieckich, starożytny klejnot IMCPP. Hornostaiow (z herbem w rycinie), (karta nienumerowana) Hornostaj, (49) kleynoty xiążąt z Ostroga (z herbem w rycinie), (po stronie 49) duży sztych arkuszowy wyobrażający króla na majestacie, po bokach tronu figury alegoryczne, sztych Simona Goltbucha z r. 1623 dość nieudolny; (strona odwrotna sztychu) herb starodawny xiążąt na Wiśniowcu (rysunek herbu), (52) przywilej nobilitacyjny Gabryela Władysławskiego z r. 1609 z herbem w rysunku, (54, 55) herby książąt z Ostroga i Zasławia, (59) Topor alias Starza (oryginalne trzy pieczęcie i jedna rycina), (61) Starykoń z rysunkiem herbu,

(62) discurs o ślachectwie w powszechności, (67) Vitia nobilitatis, (70) Cruciny z rysunkiem herbu, (71) sztych bardzo ozdobny jakiejś karty tytułowej, wyobrażający św. Stanisława i św. Wojciecha, (73) Drużyna i Kopasina z rysunkami herbów, (75) Szreniawa z rysunkami herbu, (87) Trąby z ryciną herbu, (92) herb Chaleckich z rysunkiem, (94) herb Kościesza z rysunkiem, (95) herb Chodkiewiczów, (po str. 98) wlepiony stary plan fortyfikacyj zamku krakowskiego z czasu podczas rokoszu, (po str. 100) wlepiony rysunek baszty ziemnej na zamku krakowskim, (po str. 102) wlepiony plan znowu jakiegoś objektu fortyfikacyjnego na zamku krakowskim, (po str. 104) znowu rysunek jakiejś baszty, (106) herb Dąbrowskich z rysunkiem, (107) herb Epingerów z rysunkiem, (117) herb Ogniwo (Ignile) z rysunkiem, (121) cathalogus episcoporum Culmensium, (125) Pobóg z rysunkiem herbu w rycinie, (126) genealogia Zapolskich, pieczęć Krzysztofora Konieckpolskiego w oryginale, (132) herb panow z Schounburgku w rysunku, (133) herb pana Marcina de Kunsingu (Kezink) w rysunku, (135) Rokoss z dwoma rysunkami herbów, (137) Bończa z rysunkiem herbu, (139) herb Kopycińskich z Rusi z rysunkiem, (143) Ogończyk z jedną piękną ryciną herbu, dwiema oryginalnemi pieczęciami i portretem jednego z Działyńskich w rysunku, (153) Grzymała z dwoma rycinami herbu, (159) herb Winklerów w rysunku, (161) Rola, Radlicz z jednym rysunkiem herbu, (185) Leszczyc z dwoma rysunkami herbu w rycinie, (189) Poray alias Roza z dwoma rysunkami na niepaginowanej karcie herbu i jednym klejnotu, (po str. 190) Różycowie i Melchendejnerowie z rysunkami dwóch herbów, (odwrotna strona tej karty) Elltitten z rysunkiem herbu, (191) Larisza, z dwoma rysunkami herbu, jednym kolorowanym, (193) Tarnawa, z rysunkiem herbu i dwiema oryginalnemi pieczęciami, (199) Leliwa z ryciną herbu, dalej następuje duży kopersztych alegoryczny, odnoszący się do rodu Tyszkiewiczów Leliwitów, (207) Gozdawa i Poronia z rysunkiem herbu, (215) Niemirycz z rysunkiem herbu, (217) Ludinghausen alias Wolffowie Inflantczykowie z rysunkiem herbu, (218) Butler Inflantczyk z rysunkiem herbu, (221) portret Alberta Łaskiego wojew. sieradzkiego, piórkiem, (226) Bylina bez herbu, (233) Habdank z dwoma oryginalnemi pieczęciami, (236) Truchses von Wetzhausen z rysunkiem herbu, (239) Dębno z rysunkiem herbu, (241) Lewart z rysunkiem herbu, (255) Zabawa z ryciną herbu, (256) Wczele z herbem malowanym, (na osobnej karcie) rycina herbu Wyskot, (265) Nieczuja, (267) Wadwic, (268) Zaręba z herbem sztychowanym, następuje sztych bardzo ozdobny z napisem

„Academia Annaea — Stanislaus Padnevius“, (273) Mądrostki z herbem rysowanym, (276) Schlomowskich z herbem rysowanym, (301) Nałęcz z 6 herbami rytowanemi i jedną pieczęcią, następuje bardzo wspaniały sztych, przedstawiający tarczę czteropolową, w niej Nałęcz i Gozdawa między dwoma gwiazdami (312) Dąbrowa z jedną pieczęcią, (314) portretem Mikołaja Kostki opata pelplińskiego, piórkiem robionym, (315) dwoma pieczęciami, (316) portretem Krzysztofora Kostki, (317) portetem Jerzego Kostki, (318, 319) ośmnaście herbów z kościoła toruńskiego, (320) de Felden i von Merren z siedmiu herbami rysowanemi, (321) von Felden, (323) Pomian, (331) Ramult z herbem rysowanym, (333) Orla z herbem rysowanym, (334) Złota Wiersza z herbem rysowanym i portretem mężczyzny, (337) Plemięckich z pieczęcią, (338) Kotwic z herbem rysowanym, (341) Radzic z herbem rysowanym, (342) Ratułd z herbem rysowanym i Rachmellen Ramlowie taksamo, (343) Glaubicz z herbem rysowanym, na następnej karcie Strzemię z herbem rysowanym, (345) Schak de Wittenaw z herbem rysowanym, (346) Ofler Bronikowscy z herbem rysowanym, (351) Prus z herbami dwoma rysowanemi i 2 pieczęciami, (355) Brandes z herbem rysowanym, (356) Łodzia z dwoma sztychami, z których jeden wspaniały, (365) Doliwa z dwoma herbami rytowanemi i dwoma rysowanemi, (370) Blanckenstein z herbem rysowanym, (371) von Teschmer z herbem rysowanym, (372) Streschen, Straszyńscy z herbem rysowanym, (377) Radwan z jednym herbem rysowanym i jednym olbrzymim herbem w drzeworycie, (383) Janina z herbem rysowanym i jedną pieczęcią, (386) Taczała, z herbem rysowanym, (387) Junosza z herbem rytowanym, (391) Strzegonia, (394) Cielątkowa z herbem rysowanym, (394) Przyjaciel z herbem rysowanym, (395) Ossoria z herbem rysowanym, (396) Bogoria z herbem rysowanym, (397) Niesobia z trzema herbami rysowanemi, (398) Ostoja z pieczęcią i dwoma herbami rysowanemi, (400) Cholewa z herbem rysowanym, (402) Luszkowskich z herbem rysowanym, (403) herb wyobrażający dwa skrzydła orle, bez proklamacyi, (404) Powała, (406) Prus 3-o z herbem rysowanym, następuje wspaniały sztych arkuszowy, (409) Mełżyńskich z herbem rysowanym, (410) portret piórkiem Stanisława Kostki, Dąbrowa, (413) Luzianskich z herbem rysowanym, (423) Trzebskich z herbem rysowanym, (424) Dąbrowa, (426) Kostkowie, (427) Ciołek z herbem rysowanym, rytowanym i jednym wspaniałym sztychem, (429) Przeginia z herbem rysowanym, (430) Dusemer z herbem rysowanym, (431) Sas z herbem rysowanym, (433) Syrokomla z herbem rysowanym,

(434) von Waldenn Luzińskich, herb rysowany, (535) Gryżyna, herb rysowany, (436) von Polentz, herb rysowany, (437) Korwin, herb rysowany, (539) Samson, herb rysowany, (446) Lichtian, herb rysowany, (441) Kroje, herb rysowany, (441) Pfeilsdorff herb rysowany, (443) Rabowie, herb rysowany, (444) Prawdzic, herb sztychowany i bogaty sztych, pieczęcie 4 oryginalne, (649) Włoszek i Krupocki, dwa herby rysowane, (450) Odrowąż, herb rytowany i rysowany, (454) wspaniały sztych zbrojby Komorowskich i 1 pieczęć oryginalna, (457) Wręby, (458) Korczak, (461) Odwaga comitum a Konopad, (463) Lzawia z herbem rysowanym, (464) Heidenstein z herbem rysowanym, (465) Karp, z herbem rysowanym, (566) Wieniawa z herbem sztychowanym, (469, b) Tettaw, herb rysowany, (470) herb rysowany, wyobrażający półksiężyca, bez proklamacyi, (371) Szeliga, herb rysowany, sztychowany i pieczęć, (472) von Spotten, herb rysowany, (483) Niezgoda, herb rysowany, (474) Bersten, herb rysowany, (475) Czerwnia, herb rysowany, (477) Swoboda, herb rysowany i sztychowany, (479) Lis Sapiehów, herb rysowany, (479) Bzura, (480) Zerwikaptur, herb rysowany, (483) Równia, herb rysowany, (484) Przeworskich, herb rysowany, (485) Krzywda, herb rysowany, (486) Leskich, herb rysowany, (487) Drzewica, herb rysowany, Spęgawskich, herb rysowany, (488) Boduła, herb rytowany, (490) Pułkozic, herb rytowany, (491) Jelita, (492) Kozieł, sztych piękny, (493) Czeszewskich, dwa herby rysowane, (495) Trzaska, (497) Guldenstern, rysunek herbu i pieczęć, (498) Drogosław, herb rysowany i pieczęć, (500) Rawicz, dwa herby sztychowane, (503) Pokora, herb rysowany, (504) Zebendorffów, herb rysowany, (505) Rengelin, Rengelinowie, herb rysowany, (506) von Bussher, herb rysowany, (507) Pomorskiego, herb rysowany, (508) Mewulder, herb rysowany, (509) Denisowiczów, herb rysowany z portretem mężczyzny, (510) von Massawen, herb rysowany, (513) Doenhoff, herb rysowany, (514) Sokolińskich, (Druck) herb rysowany, (515) Odler, herb rysowany, Ciecholewskich, herb rysowany, (516) Knut, herb rysowany, (517) von der Osten, herb rysowany, (518) Namiot Kisielów, herb rysowany, Sołtan, herb rysowany, (519) Melchendeiner z rysunkiem herbu i portretem, (520) Wedelszteda, herb malowany i rysowany, Kuszewicz, herb rysowany, (522) Lubicz, herb rysowany, sztychowany i pieczęć, (523) Bożawola, herb rysowany, (526) Trachów herb rytowany i pieczęć, (527) Axelbeck, herb rysowany, (528) herb wyobrażający literę M z połuksiężycem nad nią, rysowany bez proklamacyi, (529) Pirszcha, Perken, herb rysowany i pieczęć, (530) v. Glinken,

herb rysowany, (531) von Loitz herb rysowany, (532) herb rysowany bez proklamacyi, wyobrażający dwie ryby, jednę nad drugą, (533) Korsbok, herb rysowany, (534) rysunek herbu bez proklamacyi, wyobrażającego trzy podkowy w ukośnym pasie, (535) Bokij, herb rysowany, de Kopytków herb rysowany, (536) Kozłowskich z Prus herb rysowany, (539) Abszac, herb rysowany, (560) Przyrowa, herb rysowany, (561) Doręgowskich herb rysowany, (562) Suchekownaty herb rysowany, Krokowskich, von Crokow, 2 herby rysowane, (563) Jastrzębiec 2 herby rysowane i 2 rytowane, (597) Bialina, herb rysowany, die Kleisterz, Klajstowie, herb rysowany, (568) Łada, herb rysowany i 2 rytowane, (570) Zagroba, herb rysowany, (571) Brandt, herb rysowany, (572) Nachtraba alias Slepowron, herb rytowany i 3 pieczęcie, (574) Slepowron Jamborskich z rysunkiem, (575) Slepowron Krasnodomskiego, rysunek herbu i pieczęć, (576) Kuszaba, rysunek herbu, (577) Fracta rota, 2 rysunki herbu, (578) Wierzbna, rysunek herbu, (579) von Eppingen, dwa rysunki herbu, (582) Osmoróg, rysunek herbu, (581) Chocimirskich grabie, rysunek herbu, Rastelwicz, rysunek herbu, (582) Grabie, rysunek herbu, (573) cztery trąby, rysunek herbu, (584) Sława, rysunek herbu, Buskler, rysunek herbu, (585) Warnia, rysunek herbu, (586) Boduła, rysunek herbu i herb nieznany bez proklamacyi, wyobrażający szachownicę i trzy róże, (587) Chmielecki, rysunek herbu, Wenediger, Wenecki rysunek herbu, (588) Jasieńczyk, rysunek herbu i pieczęć, (589) a Kreutzen, rysunek herbu i portret mężczyzny, (590) Pneimia dwa rysunki herbu, Holtbutel, rysunek herbu, (591) Krakwic, rysunek herbu, (592) Kietlicz, rysunek herbu, (593) Przosna, rysunek herbu, (594) Wierusz, die Malczanen, rysunek herbu, (595) Bożezdarz, rysunek herbu, (596) Murdelio, rysunek herbu, Skalski, tożsamo, Zapendowski tożsamo, (597) Herburtowa, herb rytowany, (598) Pawęza, herb rysowany, (599) Brodzic, herb rysowany (fałszywie krzyż potrójny zamiast trzy krzyże), Łukocz, herb rysowany, (600) Aichynger, herb rysowany, (601) Bażyńskich, herb rysowany, (602) Wierzynek, Łagoda, (604) Pogonia, herb rysowany, (606) Roch herb rysowany, (607 a) Pierzchała, Lackich herb rysowany, Roch, herb rysowany, (607 b) herb nieznany rysowany, wyobrażający w tarczy na dwa pola podzielonej, dwa pasy bliźne ukośne, (607 d) von Selslaw, herb rysowany, (608) dwa herby rysowane, (609) Hagenau, herb rysowany, Gabelenz herb rysowany, (610) Oliwa, herb rysowany dwakroć, Dobeneck dwa herby rysowane, (612) Michorowski herb rysowany i pieczęć, (620) Ogińskich herb rysowany, (621) z Donu, herb

rysowany, (622) Cygenberg herb rysowany, (623) Zienowicz herb rysowany, Jezierza dwa herby rysowane, (623 d) herb rysowany Jana bis. pomezańskiego 1501, (624) Kierdeiowa herb rysowany, (615) Borskich herb rysowany, trzy kawki herb rysowany, (626) sroka, herb rysowany i drugi nieznany herb rysowany, (627) Brochwicz, herb rysowany, Lewalt, berb rysowany i pieczęć, Mora, herb rysowany i Putkamerowie herb rysowany, (629) Czemów herb rysowany, (630) Plemięckich, herb rysowany, (631) dwa herby nieznane rysowane z kościoła w Pelplinie, (632) Kalinowskich herb rysowany, (633) Schlichtingów herb rysowany, Dębicz herb rysowany i pieczęć, Rapów herb rysowany, (640) herb Bethlemgaborów rysowany i portret, (641) portret Ioachima Possely, (642) herb rysowany nieznany, wyobrażający Koscieszę z połuksiężycem, Słoń, herb rysowany, (643) herby Buchowieckich, Bradacice i Feduszki rysowane, (644) herb Barzych rysowany i Nieczuła rysowany, (645) Krupek, trzy rysunki i pieczęć, (647) Wedel, Kalksztein, Swerin herby rysowane i dwa herby nieznane, (648) Abramowiczów herb rysowany i Puchała herb rysowany, (649) Judycki, herb rysowany i Machwitz herb rysowany, (660) Judycki i Dargitz herby rysowane i pieczątka, (652) Helt herb rysowany (654) Murdelio herb rysowany, (656) Hanniwald, herb pięknie sztychowany, (657) Szembeków herb rysowany, (659) Jatzkowski herb rysowany, (660) Alamaeni herb rysowany i inny herb nieznany sztychowany i malowany (661/662) sztychowana mapa państwa tureckiego z r. 1622, (663) Sieniuta herb rysowany, Balgowie herb rysowany, na dalszych nienumerowanych kartach Nabram i Kos herby rysowane, Połotyńskich herb rysowany, przedmowa do historyi rycerstwa Zakonu św. Jana z Jerozolimy, Ludwika Weihera (1611) i Jana Weihera dwa portrety piórkiem, oraz herb Weiherów rysowany, sztychowany i pieczęć, Berzewiców herb sztychowany, sztych herbu nieznanego, wyobrażający w tarczy czteropolowej Gryfa i połujelenia nawzajem, wreszcie fragment rozpoczętego herbarza szlachty ziem pruskich w języku polskim ale bez rysunków herbów, i innych dokumentów i notat różnych wiele.

Odkładając bliższe rozpatrzenie się w materyałach nagromadzonych przez Dachnowskiego do chwili, gdy zaczniemy nieznane dla heraldyki ekscerpta z tego herbarza ogłaszać, możemy już teraz na jeden szczegół zwrócić uwagę czytelnika, mianowicie na znaczną stosunkowo liczbę herbów i rodów szlachty prusko-polskiej. Otóż mam w tej chwili pod ręką bezimienny rękopis kornicki szlachty prusko-polskiej, z którego się okazuje, że nie-

tylko rysunki herbów w obu herbarzach są jedną i tążsamą ręką robione, ale i pismo w obu herbarzach jest jedno i toż samo, z czego wynika, że Dachnowskiego trzeba uważać za autora kornickiego herbarza szlachty polsko-pruskiej. Tem się tłumaczy znaczny poczet szlachty polsko-pruskiej w polskim herbarzu Dachnowskiego; a gdy prawdopodobnie polski herbarz był później, już po zredagowaniu pruskiego zamierzony, stało się, że w herbarzu polskim Dachnowskiego wspomnianych jest kilka takich rodów pruskich, których w herbarzu kornickim szlachty prusko-polskiej nie ma.

Tyle o rękopisie hr. Pusłowskiego herbarza Jana Karola Dachnowskiego.

W Dachnowskim odnajdujemy nieznanego dotychczas heraldyka polskiego. Wprawdzie nie rękopis hr. Pusłowskiego nadaje Dachnowskiemu tytuł do miana heraldyka. Rękopis hr. Pusłowskiego nie jest żadnem dziełem heraldycznem wykończonem; jestto tylko zbiór najróżnorodniejszych materyałów, które obok innych drukowanych już dzieł, miały posłużyć Dachnowskiemu do zredagowania dzieła heraldycznego pod tytułem: „Poczet możnego rycerstwa polskiego,“ którato redakcya wszelako, prawdopodobnie dla braku nakładcy, nawet rozpoczętą nie została.

Atoli biblioteka hr. Zamoyskiego w Korniku posiada, jak wspomniałem, bezimienny i niedatowany rękopis herbarza szlachty prusko-polskiej pod tytułem: „Herby szlacheckie w ziemiach pruskich, woiewodztw Chełmińskiego, Malborskiego, Pomorskiego.“

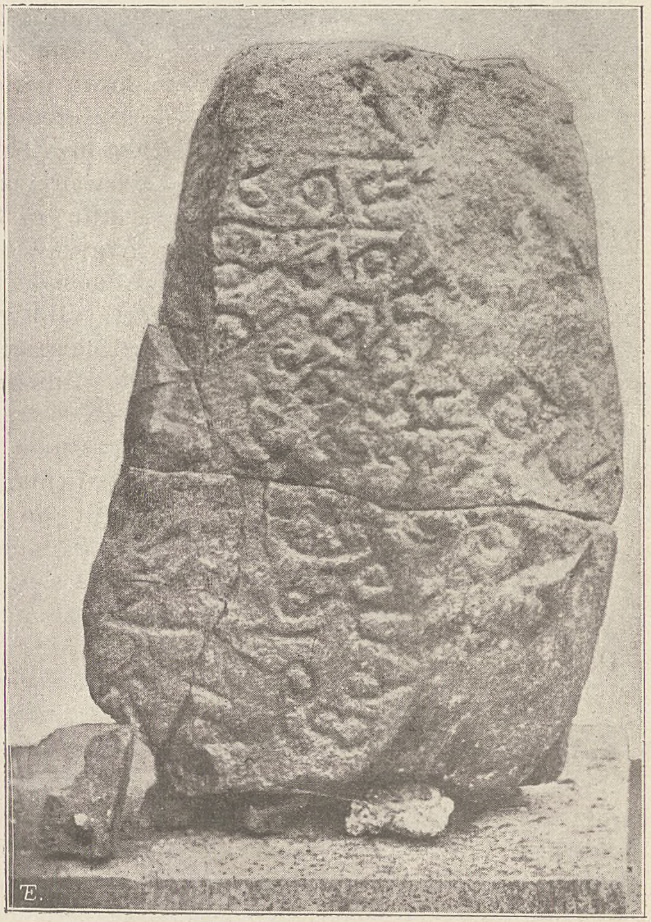
Otóż porównywając herby rodzin pruskich zawarte w herbarzu kornickim z herbami tychże rodzin, zawartemi w rękopisie hr. Pusłowskiego herbarza Dachnowskiego, okazuje się, jak już wspomniałem, że wszystkie rysunki herbów w tych obu herbarzach, pochodzą od jednej i tej samej ręki, a co więcej, że i pismo przeważające w rękopisie hr. Pusłowskiego, jest identyczne z pismem rękopisu kornickiego, z czego wynika, że oba te herbarze mają jedną i tę samą osobę za autora. A że nam wiadomo, iż autorem rękopisu hr. Pusłowskiego jest Jan Karol Dachnowski, przeto i herbarz kornicki szlachty prusko-polskiej temuż Dachnowskiemu przypisać należy. Że zaś herbarz kornicki jest dziełem zupełnie wykończonem, przeto na zasadzie tego dzieła można już Dachnowskiego zaliczyć w poczet autorów heraldycznych polskich.

Co do pytania, który z tych dwóch herbarzy jest co do czasu wcześniejszy, to ze względu, że w rękopisie hr. Pusłowskiego przywiedzionych jest kilka takich rodzin szlacheckich pruskich, o jakich w rękopisie kornickim nie ma nawet wzmianki, widoczną

jest rzeczą, że rękopis kornicki jest starszy i wyprzedza rok 1634, że zatem Dachnowski dopiero po zredagowaniu herbarza szlachty prusko-polskiej powziął myśl zajęcia się herbarzem szlachty polskiej, której atoli do skutku nie doprowadził.

§. 7. Kamienie luszyńskie.

Gazeta Polska N. 260 podała pod dniem 11 listopada 1896, wiadomość, że we wsi Luszynie w pow. gostyńskim, znaleziono kamień, pokryty cały napisami runicznemi, ciężaru około 3 pudów, długości 75 cali, szerokości 28 cali, rozbity na 2 części. Ces. Akademia archeol. w Petersburgu, której przesłano fotografię kamienia, uznała go za tak ważny zabytek, iż zaproponowała właścicielowi majątku p. Grabskiemu odstąpienie wykopaliska dla pomieszczenia w muzeum Akademii.

Wiadomość ta zainteresowała mnie niezmiernie. Właśnie bowiem podówczas ukończyłem był rozprawę krytyczną o Kamieniach mikorzyńskich, do której napisania znie-

wolony byłem przedsiębrać nader gruntowne studya runologiczne, a tutaj zdarzała się taka wyborna sposobność spożytkowania dla nauki ponownie tych runologicznych wiadomości. Poczyniłem więc bezwłocznie starania, aby uzyskać fotografię tych kamieni. Rzecz atoli trafiła na trudności. W-ny Grabski właściciel owych kamieni, nie posiadał już żadnego zbędnego egzemplarza fotografii, którzyby mi do naukowej pracy nad temi kamieniami mógł posłużyć i była chwila, iż byłem w rozpaczy, że owe kamienie powędrują do Petersburga, zanim o nich będzie można w kraju napisać naukową rozprawę.

Lecz czegoż nie zdoła prawdziwa przyjaźń dokazać?! Mój szczery przyjaciel i szczególny protektor p. Stosław Łaguna w Warszawie zdołał po wielkich zachodach wyszukać i wypożyczyć dla mnie jeden egzemplarz fotografii kamieni luszyńskich. Już na pierwszy rzut oka widocznem było, iż nie z runicznym napisem mamy do czynienia, niemniej przeto kwestya, do jakiego alfabetu napis ów odnieść, nie przedstawiała się bynajmniej łatwo. Przypuszczając, że owe kamienie z średnich pochodzą wieków, mogły na ziemiach polskich ostatecznie trzy alfabety zostawić swe pomniki: alfabet zachodni czyli łaciński, północny czyli runiczny skandynawski i południowy, czyli grecko-słowiański. Tymczasem charakter pisma widoczny na kamieniach luszyńskich, z żadnym z tych trzech alfabetów żadnego zgoła nie wykazywał pokrewieństwa. Co bowiem charakteryzuje owe trzy alfabety, to jest: kształt liter ostrokańczaty, tymczasem na kamieniach luszyńskich liter ostrokańczatych wcale nie ma, lecz są same litery łukowate lub okrągłe; taki zaś kształt liter

znamionuje charakter pism wschodnich, z czego ponad wszelką wątpliwość wynikało, że w kamieniach luszyńskich mamy z zabytkami kultury wschodniej do czynienia.

O językach i pismach wschodnich nie mam tak drobnego nawet wyobrażenia, jak ziarnko maku, nie posiada też i biblioteka moja podręczna żadnych takich dzieł o starożytnościach wschodnich, któreby mi do ocenienia kamieni luszyńskich niezawodnej dostarczyć mogły podstawy. Posiadam tylko podręczne dzieło Faulmanna: Illustrirte Geschichte der Schrift (Wien, 1880), które mi ostatecznie służyć musiało za jedynego przewodnika do zdeterminowania kamieni luszyńskich. Otóż rozglądając się w alfabetach wschodnich, przyszedłem do przekonania, że pismo zamieszczone na kamieniach luszyńskich, charakterem swoim zbliża się najbardziej do pisma georgijskiego; a gdy pismo georgijskie ma dwa odrębne charaktery: Khutsuri czyli kapłański i Mkhedruli, rycerski czyli świecki, na kamieniach luszyńskich zdaje się być charakter świecki czyli Mkhedruli. Oczywiście są to przypuszczenia profana czystej wody, które jednem słowem prawdziwego znawcy obalone być mogą, nie przywiązuję też do nich żadnej większej wagi. Winienem wszelako wyjaśnić, jakim sposobem może się wziąść pomnik georgijski aż na Mazowszu, kto kuł te kamienie? czyż można bowiem przypuścić, iżby kiedykolwiek istniał na Mazowszu kamieniarz obeznany z językiem i pismem georgijskiem? Przenigdy! Jakim sposobem dostał się Georgijczyk aż na Mazowsze, tak daleko od swej ojczyzny. Kwestya ta nie przedstawia się wcale trudno do rozwiązania. Owym Georgijczykiem był zapewne kupiec ormiański, zamieszkały w Georgii, który w celach handlowych przedsięwziął podróż do Polski, podczas którejto podróży śmierć go na Mazowszu w Luszynie zaskoczyła. Musiał to być oczywiście kupiec bogaty i przedsiębrał podróż zapewne nie sam jeden, ale jeszcze z innym jakimś towarzyszem podróży. Otóż ten towarzysz podróży po śmierci naszego kupca georgijskiego postarał się o wystawienie mu nagrobka; że zaś podówczas na całem Mazowszu nie istniał kamieniarz, którýby znał język i charaktery pisma georgijskiego, przeto ów towarzysz musiał kamieniarzowi dostarczyć gotowego wzoru napisu, który kamieniarz niewolniczo naśladował. Tem się tłumaczy, dlaczego napis na kamieniach nie jest ani kaligraficzny ani piękny, lecz brzydki i pobieżny, a litery ani kształtne ani równe, są one bowiem wiernem naśladownictwem tego pisma pobieżnego, jakiego ów towarzysz kupca georgijskiego, zapewne również kupiec, w swym interesie używał.

HERBARZ RYCERSTWA W. X. LITEWSKIEGO

TAK ZWANY

COMPENDIUM

PIECZĘĆ MAJESTATOWA

WIELKIEGO XIĘSTWA LITEWSKIEGO.

KS. WOJCIECHA WIJUKA KOJAŁOWICZA S. J.

HERBARZ

RYCERSTWA W. X. LITEWSKIEGO

TAK ZWANY

COMPENDIUM

CZYLI

O KLEJNOTACH ALBO HERBACH

KTÓRYCH FAMILIE STANU RYCERSKIEGO

W PROWINCYACH WIELKIEGO XIĘSTWA LITEWSKIEGO ZAŻYWAJĄ

WYDANIE „HEROLDA POLSKIEGO“

W KRAKOWIE

W DRUKARNI »CZASU« FR. KLUCZYCKIEGO I SPÓŁKI

pod zarządem Józefa Łakocińskiego.

1897

Rękopis papierowy in 4-to, przechowany w Muzeum XX. Czartoryskich w Krakowie, przedstawia się jako autograf ks. Kojałowicza.

Pisany starannie z szerokiemi marginesami, paginowany i oprawiony jest w ciemną skórę spółcześnie. Tylko gdy Kojałowicz już po wygotowaniu i opaginowaniu manuskryptu, pododawał w różnych miejscach dodatkowe kartki, które przy pierwotnej paginacyi uwzględnione być nie mogły, kartki te dodatkowe powodują bałamuctwo i potrzebę podwójnej paginacyi, z których jedna jest dawną, pochodzącą z ręki samegoż Kojałowicza, druga poprawna, uwzględnia już także i kartki dodatkowo wlepione.

Rękopisowi brak osobnego tytułu, a tytuł zamieszczony jest na stronie pierwszej bezpośrednio przed przedmową do czytelnika.

Iżby rękopis był dziełem lub autografem samego Kojałowicza, nie ma nigdzie w rękopisie wzmianki; tylko wzmianka w przedmowie, że autor zaczął zbierać *Nomenclatora*, ten zaś znajduje się również w oryginale w zbiorach Muzeum XX. Czartoryskich w Krakowie, ma na tytule wypisanego ks. Alberta Wijuka Kojałowicza S. J. jako autora, jest zupełnie tąż samą ręką pisany co i Compendium i nosi na sobie poświadczenie Naruszewicza, że jest autografem Kojałowicza i pochodzi z archiwum akademii Wileńskiej, której Kojałowicz był zwyczajnym profesorem, dowodzi ponad wszelką wątpliwość, że i rękopis zawierający Compendium jest również autografem Kojałowicza.

Rękopis nasz nie przedstawia się jako brulion, lecz jako rzecz starannie na czysto przepisana, gotowa do druku, który nie nastąpił. W różnych miejscach pozostawione były przy przepisy-

waniu luki, do późniejszego wypełnienia przeznaczone, z których jedne też rzeczywiście wypełnione zostały, inne niewypełnione są po dziśdzień puste.

Na szerokich marginesach wypisane są nazwiska rodów, o których w tekście mowa. Tekst objaśniony rysunkami herbów, acz wiernemi, lecz niezwykle niedołężnemi i brzydkiemi, przeważnie tylko naszkicowanemi. Wierna reprodukcya takowych, nie miałaby żadnego celu, wypadało je dać przerysować poprawnie lege artis z ścisłem zachowaniem charakteru przebijającego się ze szkiców autora. Kształt labrów, które w rękopisie są najczęściej zaledwo zaznaczone, przerysowany został z współczesnych Kojałowiczowi oryginalnych przywilejów nobilitacyjnych.

Co do reprodukcyi tych herbów w niniejszej publikacyi zwracam uwagę, że przy herbach, u których jako klejnot występują pióra strusie, ogon pawi, herb powtórzony lub inny przedmiot pospolicie dobrze znany, co do którego wystarczy sam opis i rysunek jest zbyteczny, przy takich w reprodukcyi klejnot opuszczamy, aby przez powiększanie cynkotypów nie powiększać niepotrzebnie i tak znacznych kosztów nakładu. Czytelnik przeto widząc rysunek herbu bez klejnotu, powinien sobie zaraz odczytać odnośny tekst, aby się dowiedzieć, co klejnot przedstawia.

Rękopis obejmujący stron 376 przez Kojałowicza paginowanych, zakończony jest podwójnym rejestrem: pierwszy nosi tytuł „Reiestr herbow w tey xiążce zebranych“ i w tym rejestrze zamieszczone są tylko nazwy herbów samych porządkiem abecadłowym; drugi rejestr zatytułowany jest „Reiestr domów ślacheckich, ktorych w tey xiążce wzmianka iest vczyniona“ a ten rejestr obejmuje nazwiska rodzin szlacheckich również w porządku abecadłowym. Zakończony jest ten drugi rejestr czyli całe dzieło dopiskiem: *Ad maiorem Dei opt. max. gloriam, b. V. M. P. sp. s. J. et omnium pp. honorem.*

Tekst rękopisu obejmuje dość liczne poprawki i dopiski, niektóre poprawki i dopiski pochodzą widocznie jeszcze z pod ręki Kojałowicza, inne z pod rąk obcych, między któremi są i notki Naruszewicza. Te obcemi rękami uskutecznione dopiski, acz drukujemy także, ujmujemy je w nawias, aby zaznaczyć, że nie pochodzą od samego Kojałowicza.

Gdy autor w przedmowie opowiada, że do zredagowania Compendium zabrał się podczas zbierania Nomenclatora, Nomenclator zaś wygotowany został w r. 1648, a przepisany na czysto

w r. 1658, przeto czas wygotowania niniejszego Compendium może przypadać w przybliżeniu na połowę XVII wieku.

Nomenclator chociaż jest pisany po łacinie, zatem dla szerszego koła czytelników mniej dostępny, przecież dość często był przepisywany, a odpisy jego po różnych bibliotekach się znajdują; odpis Compendium nie jest mi dotychczas żaden znany, chybaby nim był rękopis przechowany w bibliotece Wilanowskiej, którego do tej chwili nie miałem sposobności oglądania.

W Krakowie 7 kwietnia 1897.

Dr. Franciszek Piekosiński.

O kleynotach abo herbach,

ktorych
familie stanu rycerskiego
w prowinciach wielkiego xięstwa
Litewskiego
zażywaią.

PRZEDMOWA

do łaskawego czytelnika.

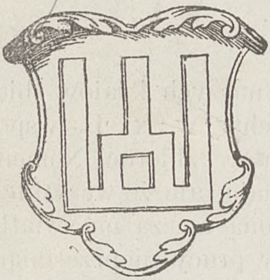
[1] Widząc, iako pisarze, ktorzi herby naszych kraiow zbierali, niewiele barzo w pismach swych slachty w. x. L. wspomnieli, poważyłem się z rożnych monumentow zbierać Nomenklatora slachty w. x. L. Zebrałem tego niemało, ale że wszytkich zebrać niepodobna mi było, a z niedokończoną rzeczą na światło się spieszyć niesłuszna, musiałem zawziętey pracy nieprzestaiąc, vdać się na to, abym tylko krotkie *Compendium* w herbach samych, do tey xiązeczki zebranych, podał. Pisali B. Paprockj y x. Okolski, ludzie wieczney pamięci y wdzięczności godni, o herbach domow Litewskich; więcey tu nierównie, niż w nich, naydziesz, iednak abyś wszytkich nalazł, tego obiecować nie mogę. Abowiem [2] częścią dla wielkiey rozległości kraiow, częścią dla mnogości różnych domow, częścią dla iakiegoś niedbalstwa tych, ktorzy lubo osobliwie proszeni, odezwać mi się z informacią nie raczyli, niepodobna było tego dokazać, abym wszytkie tu zgoła herby, przezwiska y odmiany ich, pola, hełmy dostatecznie wyraził.

Początkow kazdego z osobna herbu nieopisuię, bo herbow z Polskiey przyniesionych początki są v Paprockiego, Litewskich niektorych v x. Okolskiego opisane są; a o inszych niechciałem nic z domysłu pisać, abym prawdy baykami niezepsował. Porządku tego trzymać się będę, który się w literach obiecadła nayduie, niechcąc nikomu dać okaziy do niepotrzebney vrazy, iakoby mieyscem był vpośledzony; iednak cztyry herby, ktore z dawna v xiążąt

Litewskich w vżywaniu były, wprzod położę. W ostatku, gdyż człowiekowi niepodobna iest na swiecie wszytkich zgoła rozsądkowi dostatecznie dogodzić, ieslić się co w tey pracy mey nie będzie podobało, postaray się sam o co lepszego, a mnie tego nie gań, że według błahey siłki mey, co mogłem, dla wsławienia rycerstwa w. x. Litewskiego vczyniłem.

[3] Kolvmny.

Jakichby kleynotów abo herbow w wielkim xięstwie Litewskim przed przyściem Palemona vżywano, zgoła niepodobna wiedzieć. Kiedy około roku Pańskiego 924 Palemon xiąże Rzymskie z piącią set slachty Rzymskiey (iako o tym szerzey napisano w historiy Litewskiey), w te nasze kraie ze Włoch przybył, ślachta domu *Columnow* kleynot z sobą przynieśli, nazwany Kolumny.

Ma mieć ten kleynot trzy slupy abo wieże białe w polu czerwonym, takim kształtem:

Tego herbu używał Palemon abo Publius Libo Columna xiąże Rzymskie, za czasem podniesiony na xięstwo Litewskie. Synow po sobie zostawił trzech, których są imiona: Bork, Kunos y Spera. Ci po oycu byli xiążętami Litewskiemi, iako masz o tym szerzey w Historiy. Bork y Spera zeszli bezpotomnie, Kunos zostawił synow: Kiernusa y Gimbuta.

[4] Kiernus tylko iednę corkę miał Poiatę, z ktorą xięstwo Litewskie przeniosło się w dom inszy. Gimbut zaś xiąze Zmodzskie, zostawił syna Monstwiła. Monstwiłowi synowie byli: Wikind xiąże Zmodzkie, Erdziwił xiąże Nowogrodzkie y Nemen. Dway z nich bez potomka zeszli a Erdziwił zostawił syna Mingayła.

Mingaił xiąże Nowogrodzkiey Litwy miał dwoch synow: młodszy był Ginwił, ktory xięstwo Połockie opanował, a na nim potym siedzieli Borys syn, Rechwold wnuk, y Hleb prawnuk, xiążeta połockie. Siostra Hleba Peroskawia rzeczona, zbudowawszy klasztor panienski v Spasa, wieku tego pobożnie w nim dokonała, od Rusi miedzy święte dziewice policzona.

Starszy zaś syn Mingayła Skirmund, na xięstwie Nowogrodzkim panował. Zostawił trzech synów: Lubarta, Pissimunda y Troynata. Lubart xiąże Siewierskie y Pissimund xiąże Czerni-

chowskie bezpotomnie zeszli; a Troynat xiąże Nowogrodzkie y Podlaskie zostawił dziedzica Algimunda, ktory oycowskie y stryiow swych xięstwa trzymał.

Tego Algimunda syn Ringold, złączywszy w iedno panstwo wszytkie xięstwa, a zwłaszcza Zawiliyskiey y Nowogrodzkiey Litwy, począł pisać się wielkim xięciem Litewskim około r. 1236. Miał potomstwo: córkę, ktora zrodziła Stroynata wielkie xiąże Litewskie, tyrana y zaboycę wuia swego, y syna Ringoldona, z ktorego się vrodzili: Teophil xiąże Połockie, Wikind xiąże Witepskie, y Arduid xiąże Druckie; drugi syn Ryngolda był rzeczony Mendog abo Mendolf.

Mendog albo Mendolf wielkie xiąże Litewskie woyną od Rusi y Krzyżakow Iflanskich y synowcow swoich przyciśniony, został Chrześcianinem, przez Krzyżaki otrzymał od papieża tytuł y koronę królestwa Litewskiego, koro- [5] nowany iest, iako masz dowodnie w Historiy, roku 1252 pod Nowogrodkiem. Zabity potym iest zdradziecko od siestrzana swego, xiążęcia Zmodzskiego Stroynata wespół z synami, Ruklis y Repikas nazwanemi; trzeci iego syn Wolstinik abo Woysiełk, ktorego drudzy y Swintorogiem piszą, będąc czerńcem, wrócił się na oycowskie panstwo y Stroynata, brata ciotecznego strącił.

Tegoż herbu zażywał ieden z przednich rycerzów włoskich, towarzyszow Palemona, Prosper Caesarinus. Z iego potomstwa wspomina Piotr Dursbuch Vtinesa krola Litewskiego, ktory zostawił syna Vitenesa abo Wicienia. Wicien od panstwa oycowskiego odstrychniony, był marszałkiem wprzód w. x. Litewskiego, potym za namową Laurusa Rimunda Troydenowicza w. x. Litewskiego, zgodnie od wszytkich Stanow obrany iest za xiążęcia Litewskiego roku 1283 y panował do roku 1315. Syn iego Gedimin.

Gedimin Wicieniewicz w. x. Litewskie, miał synow ośmiu a corek dwie: pierwsza Aldona wydana iest za Kazimierza xiąże Polskie, druga za Wacława, xiąże Mazowieckie. Synow są te imiona: Montiwid x. Kiernowskie, Narimund x. Pinskie, Kieystud x. Zmodzkie, Olgerd w. x. Litewskie, Lubart x. Wlodimirskie, Koriat x. Nowogrodzkie, Klawsuć, Jawnucia x. Zasławskie.

Moniwidowie, Sanguszkowie, Czartoryiscy, Rożyńscy, Wolscy,

Potomstwo tych xiążąt po większey części iuż tego herbu nie zażywa, ale inszych, zwłaszcza Pogonie. Jednak iako mego wieku zażywali ieszcze x. Sanguszkowie z Kowla, tak słusznie mogą zażywać wszyscy 1) Moniuidowie, to iest Hlebowiczowie, Dorohostayscy, Zabrzezińscy, Wiażewiczowie, Irzykowiczowie, 2) Narymundowie, to iest knia-

[9] Tegoż herbu zażywali z dawna Hornostaiowie, w Litwie y na Wołyniu dom zacny. Ale w hełmie maią kłaść trzy pióra strusie a na hełmie strzelca. Historia ludzi zacnych tego

Hornostaiowie.

domu wspomina. Roku 1505 Hornostay, ieden z panow przednich, w potrzebie zabity nad Vsą rzeką. Jan Hornostay pisarz w. x. L. był posłem do Moskwy 1521 y 1526. Zostawszy podskarbim w. x. L. około r. 1536 niedopuścił Augustowi królowi skarbow z Wilna wywozić. Był potym y marszałkiem nadwornym y woiewodą Nowogrodzkim, iako swiadczy priuilegium cessiy ziemi Bielskiej 1547 y z podpisow niektorych roku 1556. Miał potomstwo zacne: Jana, Ostafieia y Hawryła, ktory był woiewodą wprzód Minskim 1569, a potym Brzeskim, starostą też Minskim y Kamionieckim około roku 1579. Oniki Hornostay brat Jana podskarbiego, za Zygmunta I dworzańsko na dworze służąc, przyimował posły Moskiewskie 1536. Będąc pisarzem w. x. L. odprawował poselstwo do Moskwy 1550, gdzie statecznie przy tym stanął, aby collegowie poselstwa w. kniaziu Moskiewskiemu tytułu cara niedawali. Był potym marszałkiem w. x. L. y starostą rzeczyckim [1]).

Strawinskich w xięstwie Zmodzkim dom dawny tego herbu zażywa. Mego wieku Stanisław, Dawid y Ga-

Strawińscy.

briel Strawińscy, ludzie godni. (Florian Strawinski pisarz ziemski Słonimski w. x. Ludwik Strawinski kanonik Smolenski, mąż biegły uczony).

O inszych, ktorziby ieszcze tego kleynotu vżywali, wiedzieć nie mogłem.

[10] **Roża.**

Rożny ten iest herb od herbu Polskiego, nazwánego Poraie, o ktorym będziesz czytał niżey. Ma być abowiem ta róża czerwona w polu żółtym.

Ten kleynot przyniesiony iest ze Włoch do Litwy przez przednich panow Vrsina i Hektora Rosinow. O potomstwie ich w Litwie po mieczu nie trafiło mi się nic czytać. Xiążęta Giedroyciowie

[1]) Tu następuje dwa wiersze wykreślone, dotyczące rodu Meszczerynów.

herbu Kitawrus powaśniwszy się z xiążęty Olszanskiemi, porzucili herb ich a poczęli zażywać herbu Róży, iako barzo bliscy z matek Rosinom. Rozrodzenie ich iest takowe.

Giedrus miał syna Ginwiła, xiążęcia na Giedroyciach. Ten Ginwił po Troydzienie stryiu był nabliższy w. x. Litewskiego, ale brat iego stryieczny Lawrus dla dziecinnych lat, do panowania niesposobnych, minąwszy go, podał xięstwo Wicieniowi. Giliginowi[1]) synowie byli Bubeta, Hurda, Birym. Z Bubety y Biryma idą Giedroyciowie, Goytowie, Ginwidowie, Mickiewiczowie, Zdanowiczowie, iako masz v Stryikowskiego fol. 35. Są też Giedroyciowie, ktorzy się tu niekładą, bo dziedziczki w małżeństwo pobrawszy, od maiętności tylko to imię dziatkom zostawili.

Hurda Giliginowicz[2]) xiążę Giedroyć za Kieystuta mąż barzo waleczny. Syn iego Dowmond Hurdowicz x. Giedroyć, będąc hetmanem Kieystutowym, często odważnie Krzyżakow [11] Iflantskich wypadaiących do Litwy, gromił, a mianowicie nad rzeką Sessarką, w polu przezwanym od trupów Kawlis. Za złym potym pochlebcow dworskich vdaniem, do Witołda w. x. Litew. złapiony przezeń z wielkich na Rusi maiętności od frasunkow w chorobę wpadszy, vmarł. Zostawił synow Woyciecha i Piotra.

Woyciech, Woytkas rzeczony z Litewska, Dowmundowicz Giedroyć, mąż dzielny za Kazimierza Jagiełowicza krola. Vmarł 1450, zostawił syna Bartłomieia.

Maciey wnuk Woytka Giedroyć, gdy za Augusta 1550 żaden niesmiał do Iwana Wasilewicza kniazia Moskiewskiego od krola iachać z listem bez tytułów carskich, będąc dworzaninem I. K. M. odważnie się na tę vsługę ofiarował, a gdy mu wzaiemnie dano listy w stolicy do krola bez tytułów królewskich, przyiachawszy do granic w oczach przystawow Moskiewskich list on na ziemię rzucił. Został potym marszałkiem w. x. L. Miał synow Malchra, Kaspra y Marciana.

Malcher był biskupem Zmodzkim y z wielkim świątobliwości swey zaleceniem onym kościołom lat trzydzieści trzy rządził. Stefanowi krolowi Moskiewską expedicią zaczynaiącemu, iako legat papieski od Grzegorza XIII miecz y czapkę poświęconą roku 1581 oddał w kościele s. Stanisława w Wilnie. Vmarł roku 1601. Żył

---

[1]) Powinno być właściwie „Ginwiłowi". Co stąd poszło, że Kojałowicz w całym tym ustępie, gdzie mówi o Ginwile, położył pierwotnie Giligina, a dopiero później na Ginwiła sprostował, tylko to miejsce widocznie przeoczył i nie sprostował.

[2]) Winno być Ginwiłowicz, jak poprzednia uwaga.

barzo świątobliwie. Fundacyę akademiy Wilenskiey z dobr swoich oyczystych osobliwie wsparł.

Marcian xiąże Giedroyć pułkownikiem był w rożnych expediciach, mianowicie 1605 pod Kircholmem. Był wprzod Mińskim, potem Mścisławskim woiewodą. W Widzieniszkach, oyczystey swey maiętności, dostatnie fundował *praeposituram infulatam* Kanonikow s. Aug. rzeczonych de Poenit. BB. MM. Vczynił to osobliwie dla tego respektu, że w tym zakonie żył y vmarł roku 1485 w Krakowie [12], świątobliwością życia sławny b. Michał Giedroyć.

Wspominaią Historye y inszych ludzi zacnych tego domostwa. Gniazdo cnoty wspomina Ostafieia y Dachna Giedroyciow. Dzieie Litewskie roku 1488 liczą Zigmunta Giedroycia miedzy posłami od Stanow w. x. Litewskiego do Zygmunta III wyprawionemi, aby się z nim vmawiali o narażenie przywileiow Vniy, ktore się stało od koronnych panow, podnosząc go na krolestwo bez zezwolenia Stanow Litewskich. Dzieie dziesięcioletniey w Iflanciech woyny za Karola Chodkiewicza zalecaią Marcina Giedroycia starostę Wilkomirskiego w bitwie pod Dynamentem. Czasow też naszych ludzie zacni Marcian Giedroyć podstoli Polockj, Stanisław Iuraha Giedroyć mąż dzielny, N. Giedroyć, sędzia ziemskj Wilenskj na dekretach swych wielce y wszytkich dla osobliwey sprawiedliwości zawołany.

Pogonia wielka.

Ma być rycerz zbroyny na białym koniu, maiący na lewym ramieniu tarczą podługowatą a w prawey ręce miecz dobyty; koń ma być wyrażony w biegu bystrym, a sam iezdziec iakoby w doganianiu chcący ciąć. Pole ma być czerwone, na tarczy w polu czerwonym dwa krzyże, ktore iuż za chrześciaństwa przydane.

(*Vide pro informatione fol. 271*).

[13] Ten kleynot pierwszy obrał dla siebie y następcow swoich Narimund wielkie xiąże Litewskie, częścią aby się przezeń od innych xiążąt herbu Kitaurus oddzielić, częścią aby tym konterfetem wielkich xiążąt do mężnych dla oyczyzny odwag zapalił.

Po Narymundzie do dzisiejszego dnia zażywaią wielkie xiążęta Litewskie, wielkie xięstwo y niektore woiewodztwa w Litwie

y indziey z niektoremi odmianami farb, iako naydziesz opisano v Guagnina. Tegoż kleynotu maią zażywać domy od Giedymina y Olgierda, xiążąt wielkich Litewskich początek swoy prowadzące. Iednak niektore niezażywaya a drudzy zażywayą. Monwidowie, Rożyńscy, Iawnuciowie, Korybutowie, Wigundowie insze herby na się przyięli, a Pogonią zatrzymali Butawowie, Koryatowiczowie, Lingwieniewiczowie, Lubartowiczowie, Łukomscy, Olelkowie, ktorych rozrodzenie krótko namienię.

Butawowie. **Koreckj.**

Dimitr Butaw brat krola Iageła, tego herbu zażywał, ochrzczony był w Królewcu, zabity iest 1399 w potrzebie Witolda z Edigą Tamerlanowym hetmanem. Syn iego Alexander Dimitrowicz, wnuk Wasił Alexandrowicz, ktory za przywileiem od Swidrigieła sobie w Łucku danym, pierwszy począł się pisać książęciem Koreckim.

Iwan Wasilewicz x. Koreckj miał synow Fiedora, Iwana, Wasila, Lwa, Alexandra; insi bezpotomnie zeszli krom Iwana i Fiedora.

Iwan Iwanowicz Koreckj za Zygmunta I listem krolewskim 1539 zagrzany, barzo wiele swym kosztem dokazował przeciw Tatarom; córkę wydał za kniazia Massalskiego.

Fiedor Iwanowicz Koreckj po wielkich odwagach swych [14] przeciw Tatarom, wziął w nagrodę od krola Targowiec. Miał w małżeństwie knehynią Zyzemską, a z niey syna Bogusza.

Bogusz Fiedorowicz x. Koreckj, woiewoda Wołyńskj, starosta Łuckj, Brasławskj, Zytomirskj, odważny woiownik Tatarow, o czym świadczą listy Augusta krola z wielkim oświadczeniem wdzięczności pisane 1549 i 1550. W sławnych z Moskwą bitwach pod Vłą, y w polach Iwańskich był osobą swą z ludem własnym. Zamki Winnicę 1531 y Brasław 1550 swym kosztem naprawił. Vmieraiąc konia y łuk, ktorych szczęśliwie na woynach vżywał, krolowi posłał, a syna młodego Ioachima polecił w opiekę Iana Hieronima Chodkiewicza y x. Michała Alexandrowicza Czartoryiskiego.

Ioachim Boguszewicz x. Koreckj, sławny wielce przeciw Tatarom y rokoszanom rotmistrz I. K. M. z Chodkiewiczowny zostawił synow Samuela i Karola, córki Lewinią Hlebowiczową, kasztelanową Wileńską, Marcibellę x. Radziwiłową Klecką, Izabellę x. Czartoryiską, kasztelanową Wołyńską, Helenę Marcinową Kalinowską woiewodzinę Czernichowską.

Samuel Iakimowicz x. Koreckj w expediciach przeciw Tatarom y Turkom odważny rycerz, po kilkakrotnym poimaniu swym, naostatek wzięty pod Czeczorą w Wołoszech, zadawiony iest w Carogrodzie. Tylko corkę z Mohilanki zostawił, ktora była za Leszczyńskim.

Karol Iakimowicz x. Koreckj żegluiąc do Inderlandu, przeięty od ludzi Karola Sudermanskiego xiążęcia, pięć lat w Stocholmie więzienie cierpiał. Tam vczyniwszy ślub, iż się miał nawrócić od odszczepieństwa [15] do s. wiary katolickiej, oswobodzony iest na odmianę z Karolem Karolzonem. Wrociwszy się do domu, Lissowczykow broiących na Wołyniu, zniósł. Miał za sobą Annę Potocką, z którey zostawił synów Samuela, Karola, Aleksandra.

Tegoż kleynotu zażywał syn Gedimina, brat Olgerda, Koryat xiąże Nowogrodzkie na Siewierzu y potomstwo iego.

Koryatowiczowie Alexander Koryatowicz xiąże Podolskie. Konstanty brat iego, także xiąże Podolskie, stanąwszy elektem na królestwo Polskie, niechciał dla korony Ruskiey religiey porzucić.

Jerzy x. Koryatowicz był hospodarem Wołoskim y Multańskim.

Hleb y Siemion x. Koriatowiczowie roku 1399 polegli w bitwie z Tatary nad Worszlą rzeką.

Lingwieniewiczowie Tegoż kleynotu zażywał Siemion Lingwień x. Mścisławskie, brat Jagieła króla. Ten za Witolda hetmanił nad woyskami iego y ziemię kniazia Rzezańskiego zwoiował.

Jerzy Siemionowicz, x. Lingwień, broniąc strony x. Swidrigeła, od Zygmunta Kieystutowicza w. x. Litewskiego w bitwie pod Osmianą poimany, z oyczyzny wyzuty, w więzieniu vmarł w Trokach. Syn iego Ian Iuriewicz za Kazimierza Iagełowicza w. x. Lit. przywrócony iest do xięstwa Mścisławskiego roku 1463.

Michał Lingwieniewicz x. Mścisławskie za Zygmunta I przy kniaziu Michale Glińskim z xięstwem swym Moskiewskiemu się poddał. Ieśli potomstwo iego zostaie w Moskwie, wiedzieć nie mogę; w w. x. Litewskim niemasz.

Lubartowiczowie Tegoż kleynotu zażywał Fiedor Lubart, syn Giedymina, xiąże Wołyńskie, Lwowskie. Halickie. Vmarł roku 1397, zostawiwszy synow Dimitra y Michała,

X. Czartoryiskj

[16] Michał Lubartowicz młodszy Lubarta syn, w vdziale wziął Czartoryisk, zkąd wzięło początek nazwisko x. Czartoryiskich. Synowie iego byli: Iwan, Alexander y Michał, ktorym iako braci swoiey krol Polski y Węgierskj Władysław Iagełowicz osobliwym przywileiem danym 1442 roku, vtwierdził vżywanie herbu Pogonia [1]).

Iwan x. Czartoryiskie, ieden z przednich panow Litewkich, ktoryż niemogąc znieść tyraństwa Zygmunta Kieystutowicza w. x. Litewskiego, w Trokach go w zamku w niedzielę kwietnią zabili 1440.

Alexandra x. Czartoryiskiego wspominaią Historie, że z hetmanem Litewskim Konstantym x. Ostroskim był y lud swoy przywodził, kiedy nasi we czterdziestu milach za Kijowem Tatar dogoniwszy, 24 tysiące nieprzyjaciół na placu położyli, Imbraima baszę Tureckiego zabili, ośmdziesiąt tysięcy więźniów wybawili roku 1527. Tento boday był potym woiewodą Wołyńskim, ktoremu krol August przywiley nadany na vzywanie herbu Pogonia znowu 1569 nowym przywileiem vtwierdził. Zostawił syna Michała.

Iwana x. Czartoryiskie między posłami *ex ordine baronum et ducum* liczą, ktorzy byli wyprawieni od Stanow Litewskich 1563 na dokończenie Vniy z Koroną.

Czasow naszych zacny pan x. Mikołay Ierzy z Klewania Czartoryiskj woiewoda Wołynskj, miał synow kilku, ludzi wielce zacnych. Kazimierz Florian z Klewania Czartoryiskj, mąż osobliwey nauki y powagi, wprzód był biskupem Poznańskim, potym [17] biskupem Kuiawskim. Podczas mieszaniny rzeczypospolitey roku 1655 statecznie przy panu zostawał, woląc raczey w cudzych kątach sląskich tułać się, niż pana odstąpić.

Mikołaj x. Czartoryiski woiewoda Wołyński.

Karol x. Czartoryiski podkomorzy Krakowski.

Sanguszkowie

Dymitr, przezwany Sanguszko, starszy syn Lubarta, był xiążęciem Łuckim y Włodimirskim. Miał wielką powagę v Carogrodzkich Cesarzow, od ktorych w podarku wziął znaczną cząstkę Krzyża s. Vmarł 1449, leży pogrzebion w Łucku w cerkwi, która iest na zamku. Synowie iego Fiedor y Michał.

---

[1]) (Nie utwierdził Włady: Jage: w tym przywileju XX. Czarto: bo używanie herbu Pogoni było prawem krwi dla nich a nie przywileju; przywrocił tylko ten dom do prawa swego, od ktorego dla zaboystwa Zygmunta byli bracia Michailo i Iwan odsądzonemi.

Dopisek ręką X. Adama Czartoryskiego G. Z. P.) (s).

Włodimirscy

Fiedor Dimitrowicz Sanguszko x. Łuckie y Włodimirskie, marszałek Wołyńskj, znaczny rycerz. Wspomina go Historia zwycięstw x. Ostrogskiego nad Tatarami. Żonę miał Dezpotownę, z ktorey to zostawił potomstwo:

Dimitr Fiedorowicz Sanguszko, x. Włodimirskie 1553, o porwanie x. Ostroskiey Elżbiety zabity w Czechach od krewnych porwaney. Iarosław Fiedorowicz Sanguszko był od Stanow Litewskich 1569 posłem *ex ordine ducum et baronum* do Korony, zabity jest zdradziecko od Zelecha.

Roman Fiedorowicz Sanguszko x. na Niewiczu y Łokaczach, woiewoda Brasławski, hetman polny w. x. L. odważny wielce y szczęśliwy. Roku 1564 tylko dziewietnaście set ludzi maiąc, ośm tysięcy Moskwy w polach Iwańskich zniósł y oboz ich wziął, gdzie Amurat Tatarski hetman poległ, a Serebrny Moskiewski z znacznym szwankiem ledwo vszedł. Roku 1567 dziewięć tysięcy iazdy Moskiewskiey z Vły do Suszy ciągnącey zbił, gdzie hetman ieden Moskiewski Mienszuk zabity iest, a dway Szczorbaty i Boratynski żywo są [18] wzięci z piąciądziesiąt przednich boiar. Roku 1568 Vłę zamek wielką odwagą pod Moskalem wziął, na ktorym dwoch woiewodow y trzystu boiar a strzelcow ośmset pobrał, więźniów swych siła oswobodził. Działa y chorągwie pobrane krolowi na seymie Lubelskim 1569 prezentował. Vmarł 12 Mai 1571, wieku swego 34; zostawił był syna Romana z Chodkiewiczowny, ale y ten bezpotomnie zszedł.

Michał Dimitrowicz Sanguszko, drugi syn Dimitra, był xiążęciem na Kowlu y Koszyrzu; umarł 1495. Z xiężny Dubrowieckiey zostawił synow: Wasila y Andrzeia.

Koszyrscy

Andrzej Sanguszko, xiążę na Koszyrzu, starosta Łuckj, syn młodszy Michała Dimitrowicza, ktorego wspomina Historia roku 1547, miał za sobą córkę Konstantego x. Ostroskiego: zostawił z niey synow dwoch: Iarosława y Lwa, córek pięć: Marią x. Dubrowiecką, Annę Sapieżyną woiewodzinę Podlaską, babkę Lwa Sapiehy, Zophią x. Czartoryiską, Helenę x. Massalską, Bazilią x. Sokolinską.

Iarosław Andrzeiewicz (drudzy go piszą Alexandrem) Sanguszko, x. na Koszyrzu, marszałek w. x. L. od Stanow Litewskich był posłem do Korony 1563 na dokonczenie Vniey.

Lew Andrzeiewicz Sanguszko, x. na Koszyrzu, miał za sobą Ościkownę, z niey syna Hrehora.

Hrehory Lwowicz Sanguszko, x. na Koszyrzu, woiewoda Brasławskj, miał za sobą x. Holowczynską, z którey się vrodził ostatni tey liniey potomek, Adam Hrehorowicz Sanguszko, x. Koszyrskie, był naprzod woiewodą Podolskim a potym Wołyńskim y starostą [19] Włodimirskim. Vmarł bezpotomnie w Mazowszu vciekszy przed Kozakami z maiętności dziedzicznych.

Kowelscy Wasil Michałowicz Lubartowicz Sanguszko, xiąże na Kowlu y Iezierzy, drugi syn Michała, darował Kowel krolowey Bonie, a od niey wziął za to Smolany, Obolce, Horwol. Żona iego Skorucianka powiła mu syna Hrehorego y córkę Annę Wołowiczową, kasztellanową Nowogrodzką. Vmarł 1558, leży w Kiiowie.

Hrehory Wasilewicz x. Sanguszko z Kowla na Smolanach, miał za sobą Hornostaiownę woiewodziankę Nowogrodzką, zostawił syna Andrzeia y córkę Theodorę, ktora szła wprzod za x. Giedroycia, a potym za Piotra Stabrowskiego.

Andrzey Hrehorowicz x. Sanguszko na Smolanach, miał małżonkę Sapieżankę, kasztelankę Kiiowską, z ktorey zostawił syna Siemiona y corkę Helenę, kniehynią Zyżemską, podsędkową Minską. Vmarł roku 1590.

Siemion Samuel Sanguszko x. na Białym Kowlu, mąż dzielny. Z młodu rycerską się bawił w expediciach Iflanskich. Zamek pod Smolanami, Biały Koweł, wielkim kosztem zbudował. Był naprzod kasztelanem Mścisławskim, potym woiewodą Witepskim. Z pierwszey żony Zawiszankj, dziedziczki na Rakowie, zostawił synow y corki, z drugiey Gosiewskiey, woiewodzianki Smolenskiey, niemiał potomstwa. Synów są imiona: Kazimierz, Hieronim y Ian; córek Katarzyna Stetkiewiczowa, chorążyna Orszańska, Helena zakoniczka Bosych Karmelitow, Elżbieta reguły s. Bened. Efrozyna Szwerynowa y Kristina Rudominowa marszałkowa Brasławska, starościna Vświacka.

Kazimierz x. Sanguszko zabity iest w kraiu Orszańskim w maiętności od Moskwy, 1655.

Hieronim x. Sanguszko był naprzod kustoszem [20] Wilenskim, potym biskupem Metonskim, sufraganem y dziekanem Wileńskim, naostatek biskupem Smoleńskim. Fundował collegium soc. Jesv w Minsku. Dalsze zamysły y honory śmierć roku 1657 przecięła.

Ian Sanguszko x. na Smolanach y Białym Kowlu, z dziecinstwa rycerskiemi się zabawami bawił. Odważny rotmistrz

Vide infra 307. Rożynski *sic dictus* od maiętności, kniaziowie)[1])

[23] **Abdaniec.**

Gasztołd za Giedimina 1315 broniąc zamku Kowieńskiego, tamże od Krzyżakow wzięty był.

Piotr Gasztołd 1333 ożeniwszy się na Podolu z Buczacką, będąc woiewodą Podolskim, został Chrześcianinem. Tenże za Olgerda będąc w niebytności iego namiestnikiem Wileńskim, wprowadził do Wilna naprzod Franciszkanow, ktorzi iako męczeństwo od zbuntowanego pospolstwa wycierpieli, czytay w Historiey.

Dorgi y Prehind Gastoldowie roku 1401 podpisali się do Vniey z Koroną.

Ian Gasztolt wzwysz mianowany 1410 był hetmanem woysk Litewskich przeciw Krzyżakom. Po śmierci Witołda stawaiąc przy Swidrigele, gdy Podole nań odzyskać vsiłował, roku 1431 od Polakow iest poimany. V Kazimierza Iagiełowicza w. x. Lit. był ochmistrzem; posłany do Podlasza z woyskiem, Zygmuntową factią ztamtąd wypędził. Vczyniony iest od Kazimierza naprzod Trockim, potym Wilenskim woiewodą. Zawaśniony na Polakj, że Podole y Wołyń od w. x. L. odrywali, przyiazni ich y vzywania tego herbu wypowiedział. A gdy Kazimierz zostawszy krolem Polskim, zaniedbywał wrócić Podola, na to Stany w. x. L. nakłaniał, aby za w. x. L. obrali Siemiona Olelkowicza x. Sluckiego. Te iego zamysły śmierć przerwała roku 1460. Synowie iego Iędrzey y Stanisław.

Iędrzey Gasztołd marszałkiem nadw. w. x. L. był za Kazimierza. Stanisława zaś kasztelanem Trockim y starostą Zmodz-

---

[1]) Ten cały zanawiasowy ustęp pisany jest pismem nieco odmiennem, chociaż może własną ręką Kojałowicza, lecz z późniejszych lat, na nalepionym kawałku papieru, którym zalepiony został tekst inny, poprzednio w tem miejscu napisany. Po tem następował rysunek herbu Abdańca i początek tekstu, który jednak przy oprawie w ten sposób obcięty został, że z herbu pozostał tylko hełm z klejnotem, a z tekstu wierzchołki niektórych liter.

kim wspomina Historia legaciy Moskiewskiey, ktorą on 1490 odprawował od Alexandra do Iwana Wasilewicza, kniazia Moskiewskiego.

Michała Gasztołda koniuszego w. x. L. (za ktorym była corka kniazia Glinskiego) wspomina Historia roku 1509 za Zigmunta I, iako podeyzrzanych o zdradę y zprzysiężenie z Glinskim, o co y do więzienia dani byli, ale się ich niewinnośc iawnie [24] pokazała.

Marcin Gasztołd za Kazimierza krola po śmierci Siemiona Olelkowicza x. Słuckiego y Kiiowskiego, pierwszy został woiewodą Kiiowskim; miał za sobą Elżbietę Dowgiałównę herbu Płomieńczyk. Syn iego Woyciech Marcinowicz Gasztołd 1501 był marszałkiem w. x. L. nadw. potym podczaszym w. x. L. y starostą Nowogrodzkim. Roku 1505 mężnie zamku Nowogrodka Tatarom obronił. Przywiley cessiy ziemie Drohickiey 1516 dany, wspomina go woiewodą Połockim. Dzieie Moskiewskie wspominaią go woiewodą Wileńskim. Syna miał Stanisława.

Stanisław Woyciechowicz Gasztołd barzo stroyno y dostatnie roku 1515 prowadził Zygmunta I na ziazd z krolem Węgierskim, Czeskim y cesarzem Rzymskim do Preszburga y Wiednia. Vmarł 1542 woiewodą Trockim bezpotomnie; żona iego Barbara Radziwiłówna szła za króla Augusta.

Tegoż kleynotu zażywaią rożne domy insze.

Beynartowie Beynartowie w x. Zmodzkim, ale o tych będzie niżey pod odmiennym Abdankiem.

Dowgiało Dowgiałowie w woiewodztwie Trockim, ktorzy idą od Iana Hawnulewicza. Dowgiało, chorąż. w. x. L. rzeczony Der....*)

Haraburda Haraburdów dom barzo dawny y zacny. Mikołay Haraburda kasztelan Minskj; ten za swe odważne zasługi wziął w nagrodę od I. K. M. y rzeczp. Swisłocz y Ostrow. Synowie iego:

Krysztof Haraburda sędzia ziemski Słonimskj, vmarł bezpotomnie.

Ian Haraburda dworzan. I. K. M. sędzia Słonimskj.

---

*) Częśc tego nazwiska zalepiona papierem, nie da się odczytać. Może Dermont.

Piotra Haraburdę wspomina Stryikowskj, posła I. K. M. Stefana do Moskwy, gdzie go do więzienia dano y niepuszczono wolno, aż po zniesieniu Moskwy pod Wendą.

[25] Łukasz Haraburda, pisarz w. x. L. odprawował poselstwo do Moskwy 1557.

N. Haraburda archiepiskop Połockj, wzięty na zamku Połockim od Moskwy 1563.

Michała Haraburdę wspominaią Posewin y Stryikowskj pisarzem w. x. L. odprawował poselstwo do Moskwy od krolow razem sześć roku 1559, 1560, 1562, 1565, 1570, 1582.

Ierzy Haraburda dworz. I. K. M. mąż godny; za Władysława krola na Smolenskiey expediciy stawał odważnie. Zostawił synow z Zawiszankj: Ianusza y Krysztofa.

Oborskj Oborskich dom z Korony, w powiecie Konieńskim. Samuel Oborski naszych czasow mąż godny, podsędek Konieński, potym sędzią był. Syna zostawił Stefana.

Roguskj Roguskich dom koronny, w woiew. Połockiem osiadł.

Telszewskj Telszewskich dom Polskj, tegoż herbu y vdziału z Toczyckiemi. Naprzod do Podlasza, potym do Litwy przeniosł się Piotr Telszewski, ciwun Osmianskj z bracią swą Walentym y Andrzeiem. Ociec iego Stanisław Telszewskj Toczyckj. Potomstwo Piotrowe: Ian y Alexander Telszewskj.

Michał Telszewskj kapłan godny in Soc. Iesv, y Krysztof Telszewski stoln. Nowogrodzki, vrodzili się z Alexandra.

Ważynskich dom zacny w x. Zmodzkim, z Płockiego woiewodztwa wyszedł.

Ważynskj Bartłomiey Ważynskj żołnierz w Iflanciech sławny, podkomorzy Derpski, roku 1606 Derptu długo Szwedom bronił, ktorzi go z Mansfeldem dobywali, nakoniec wycieczkę vczyniwszy z pola spędził y z obozu wyzuł. Leży w Wilnie w kościele s. Kazimierza. [26] Synowie iego: Woyciech Ważynski sekr. y dworz. I. K. M. ciwun Dirwianskj. Bartłomiey Ważynskj człowiek godny był prałatem kantorem y dziekanem w kapitule Wilenskiey.

Abdank z przydatkiem.

Ma być Abdank z otłuczonym mieczem, a w hełmie ma trzy pióra strusie.

Tego herbu w x. Zmodzkim vżywa dom dawny Eygirdow. Elekcya krola Władysława wspomina Iana Eygirda, ktorego rodzeni: Balcer Eygird, żołnierz sławny y Alexander. Zostawił Ian potomstwo Mikołaia y Stanisława, a Mikołay Władysława. Stryieczni zaś Iana Eygirda byli Marcian y Paweł Eygird. Paweł na Smoleńsku prochami z basztą oraz wyrzucony, poległ. Marcian po długich woiennych pod Chodkiewiczem wyprawach vmarł zostawiwszy synow: Ierzego, ktory na woynie Moskiewskiey służył, Zygmunta, ktory na Zmodzi rotmistrzem jezdnym przeciw Szwedom był, Michała y Iana.

Eygird

Abdaniec odmienny.

Strzałą drudzy rozdartą nazywaią, ale mym zdaniem ma początek swoy od Abdańca, któremu przydane są dwie strzały y w hełmie trzy pióra strusie.

Tak zdawna tego kleynotu zażywali Beynartowie w x. Zmodzkiem, iako dotąd znać na rożnych monumentach, mianowicie na marmorze w scienie bursy nazwaney Ambrozianskiej w Wilnie, na vlicy Skopowey.

Beynart

Ambroży Beynart kanon. Wilenskj, fuundator tey bursy y rożnych szpitalow.

Maciey Beynart człowiek wielce vczony, bezzenski żywot prowadził.

Stanisław Bartłomieiewicz Beynart skarbny [27] y podkluczny w. x. L. fundował Dominikanow w Poporćiach, collegium soc. Iesv w Poszawszach, w swych maiętnościach; potomstwa niezostawił.

Florian Beynart, podsędek Vpitskj, mąż godny.

Samuel Beynart, pisarz ziemskj Kowienskj, skarbny w. x. L. zmarł 1648.

Woyciech Beynart kanonik Wilenski, proboszcz Białostockj. Był wprzod kanonikiem Wendenskim y pisarzem kapituły Wilenskiey.

Abszlank abo Łopotow.

Maią być ielce od szabli płaskie, na krzyż złożone, w polu czyrwonym. W hełmie trzy pióra strusie.

Tego kleynotu zażywa takim kształtem dom **Bykowskj** dawny y zacny Bykowskich. Różne monumenta ich zasługi wspominaią.

Ierzy Bykowski był gońcem od senatu w. x. L. do Moskwy.

Ian Bykowskj 1507 gońcem od króla Augusta, tamże obrany ze wszystkiego w stolicy.

Ianusz Bykowskj chorąży Starodubowskj.

Michał Bykowski w woiew. Nowogrodzkim 1632.

Paweł Bykowskj z Zalesia w woiew. Mscisławskim.

[28] Alexander Bykowskj chorąży Słonimskj.

Franciszek Bykowskj chorążyc.

Ian Bykowskj około roku 1648 w woiew. Smoleńskim.

Konstanty Bykowskj w woiew. Mińskim.

Bykowskj żołnierz zacny, pisarz ziemski Słonimskj.

I inszych ludzi zacnych w tym domostwie niemało.

Michał Bykowskj sędzia grodzkj Nowogrodzkj a potym stolnik Brzeskj. Synowie iego: Stanisław zakonnik soc. I. Franciszek, Ioseph, Hilary, Dominik.

Tegoż herbu według x. Okolskiego vżywaią Łopotowie, Łopatowie i Łopatyńscy.

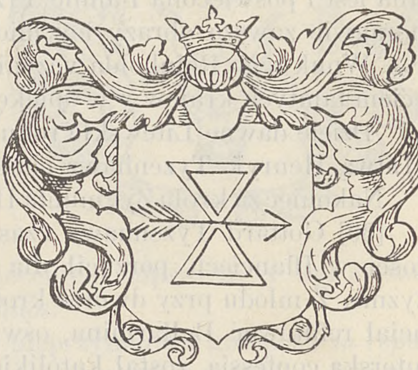
Łopot, Paweł Łopot o-
Łopata, koło roku 1578.
Łopatyńskj Florian Łopata około an. 1648 w woiew. Wileńskim.

Bazyli Łopatynski roku 1579 imieniem krola Stefana ieździł do Moskala, woynę mu ogłaszaiąc.

Wytyżowie w woiew. Brześciańskim z taką od-
Wytyż mianą vżywaią: Woyciech y Paweł Wytyż mego wieku tego herbu zażywali.

Aksak abo **Kara.**

X. Okolskj Karą nazywa herb tym kształtem wyrażony, iako widzisz, biały w polu czerwonym.

[29] Tego kleynotu z dawna zażywa dom zacny Aksakow w wielkim x. Li-
Aksak tewskim. Po vniy vsiadł w woiewodztwie Kiiowskim, idzie z Tatar, co y samo przezwisko wyświadcza, bo Tatarzi hana swego Tamerlana nazywali Temiraksak.

N. Aksak człowiek godny, ktory córkę wydał za Iana Korsaka pisarza Zmodzkiego.

Paprockj fol. 677 świadczy, że tegoż herbu
Olszewskj z taką odmianą zażywa dom Olszewskich.

[30] **Bawoł.**

Ma być czarny bawoł w polu żółtym a w hełmie ogon pawi między dwiema trąbami*).

[32] Ten kleynot przyniesiony iest z Niemieckich stron naprzod do Inflant, abo Łotewskiey ziemi. Abowiem gdy kupcy Niemieccy wiatrami z morza zapędzeni do Dzwiny rzeki, te kraie naleźli, na vgruntowanie y rozkrzewienie wiary ś. katolickiej od Vrbana IV papieża posłani są dway bracia: Wilhelm y Reinhold Tyzenhawz, ktorzi miasto Rigę załozywszy, tamże pierwszy kościoł chrześcianski wystawili. Wilhelm był pierwszym arcybiskupem Ryskim a Reinhold brat iego hetmanem. Ten poraziwszy 16000 Rusi w Ingriey, wziął za żonę siostrę kniazia Ruskiego Zophią. Za czasow ich ziemia Iflanska oddana iest i poświęcona Pannie Przenaświętszey, dlaczego woienne chorągwie zawsze obrazy iey miewały.

Tyzenhawz

Wnuk tego Reinholda vczyniony iest od Karła IV cesarza xiążęciem tamtych kraiow y w opiekę cesarstwa Rzymskiego przyięty.

Dzieie dawne Litewskie roku 1279 wspominaią, iako w bitwie z Litwą Henryk Tyzenhawz chorąży krzyżacki poległ.

Nakoniec za krola Zygmunta III w wielkim x. Litewskim osiedli.

[30] Gottard Tyzenhaws czasow naszych barzo wielkie osiadłości w Iflanciech porzucił dla dotrzymania wiary panu i oyczyznie. Z młodu przy dworze krola Zygmunta III zostawaiąc, gdy chciał refutować Bellarmina, oświecony od P. Boga, porzuciwszy Luterską confessią, został katolikiem. Był woiewodą Wendenskim. Miał za sobą Zuzanę Sapieżankę, Iana Sapiehy starosty Vswiatskiego, triumfatora Moskiewskiego corkę, z ktorey zostali iego synowie:

Alexander Tyzenhawz starosta Szyrnintskj, chorąży Wilenskj. Syn iego Kazimierz Tyzenhas (s).

Kazimierz brat Alexandra młodo vmarł.

Gottard Tyzenhawz biskup Metonskj, suffragan y kanonik Wileńskj, proboszcz Trabski, opat Hebdowskj, biskup Smolenskj.

Drugiego brata idą:

Ierzy Tyzenhauz mieczny w. x. L.

---

*) Tu następuje dopisek własnoręczny Kojałowicza, który jednak zmieniony i przepisany jest na osobnej dolepionej karcie, zaznaczonej jako stronice 31 i 32, z których stronica 31 zupełnie pusta a na 32 dalszy tekst zmieniony.

Wilhelm Tyzenhawz starosta Kupiskj.

Reinhold Tyzenhawz rotm. I. K. M. mąż odważny, wspomina go relacia expediciy woysk w. x. L. przeciw Kozakom y zwycięstwa pod Łoiowem. Vmarł młodo.

[31/33] Iędrzey Tyzenhawz starosta Vświatskj, łowczy w. x. L.

Bawola głowa.

Ma być głowa bawola z rogami czarna w polu czerwonym, w hełmie pióra strusie. Niektorzi miasto hełmu kładą czapkę xiążęcą.

Dowmund Sieśickj

Tego kleynotu używa dom zacny w w. x. L. Siesickich, ktory prowadzi linią od Dowmunda xiążęcia Vciańskiego, syna Romunda, w. x. Litewskiego, dla ktorey przyczyny niektorzi w hełmie kładą czapkę xiążęcą, a wszyscy zową się Dowmundami.

Pawła Dowmonda Siesickiego wspominaią dzieie roku 1581. Paweł Siesickj chorąży Wilkomirskj, rotmistrz K. I. M. na rożnych expediciach roku 1605, 1606, 1607, miał synów Stefana y Krysztofa. Z Stefana vrodzili się Ierzy Dowmond Siesickj y Krysztof Siesickj kanonik Wilenski, ktory w dziecinnych prawie leciech z philosophiey w Akademiy Wilenskiey disputacią z wielkim zaleceniem odprawił, y był słusznie vczyniony *magister art. ll. et philos.*

Krysztof Siesickj zadnych nieprzyimował godności *in republ.* kto(re) mu ofiarowano, mąż wielce wymowny y rozsądku dziwnego, zostawił [32/34] synów: Kazimierza, Iana, Rafała y Stanisława.

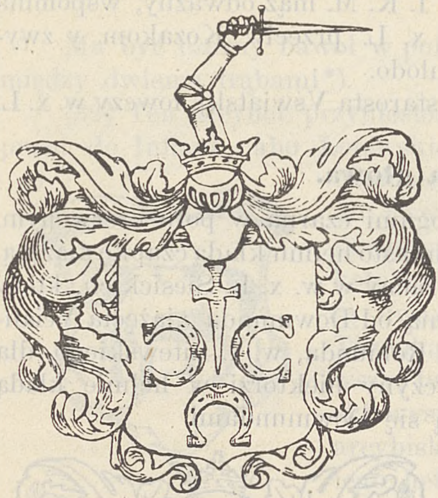
Malcher Dowmond Siesickj, marszał. Wilkomirskj, miał synow Malchra y Antoniego. Antoni zrodził Kazimierza, człowieka y w naukach wyzwolonych y w dziele rycerskim zaleconego. Brat tego Kazimierza Antoni, młodo ze szkół wyszedszy, siła przeciw Szwedom za Gustawa pod Rygą dokazował.

Dowgird

Dowgirdowie też niektorzi tego herbu vżywaią, ale że tego nazwiska są domy herbami rozróżnione, nie mogłem wiedzieć, którym właśnie Dowgirdom ten kleynot należy.

[Tu następuje dziesięć wierszy przekreślonych, dotyczących rodu Taborow]

Belina.

Maią być trzy podkowy białe z mieczem otłuczonym, w polu błękitnym, a w hełmie ręka zbroyna z mieczem.

[33/37] Tak tego kleynotu vżywa dom Żeligowskich w Brzeskim y Grodzienskim kraiu.

Żeligowskj

Telatyckich zaś dom tak odmienia, bo i miecza nie kładzie y podkowy inaczey sporządza, y w hełmie trzy pióra strusie kładzie.

Telatyckj

Iana Telatyckiego wspomina konfederacya roku 1587 z woiewodztwa Brzeskiego.

Krysztofa, Pawła, Marcina, Macieia, Franciszka, Kazimierza, Andrzeia, Woyciecha, Mikołaia Telatyckich wspomina reiestr tych, ktorzy do elekciy Jana Kazimierza 1648 podpisali się.

[34/36]

Bełty.

Bełtów za herb różnie vzywaią w w. x. Litewskim. Pierwszy sposób iest: dwa bełty bokiem na krzyż złozone w polu czerwonym, a w hełmie pióra strusie trzy.

Tak zażywaią Iodzieszkowie w x. Zmodzkim.

Woyciech Iodzieszko y syn iego Balcer. Simon Iodzieszko Balcerowicz, ka-płan swieckj.

Iodzieszko

Kierdey Radzinowoyskj (s) Kierdeiowie Radziwonowscy, dom zacny w woiew. Wilenskim (y) Trockim. Mego czasu byli zacni ludzie rodzeni bracia z Wołowiczowney vrodzeni.

Ian Kierdey Radziwonowski woyskj y sędzia gr. Osmianski, potym pisarz ziemski roku 1629.

Władysław sekr. I. K. M. podst. Grodzien. potym marszałek, człowiek wielce godny, był regentem w kancell. w. bywał marszałkiem poselskim na seymie.

Hieronim Kierdey soc. Iesv, kapłan barzo zacny.

Eustachi Kierdey strukc. I. K. M. chorąży Grodzieńskj. Był Mińskim wprzod, potym Zmodzkim kasztelanem. Syn iego (s) chorąży Grodz. dworz. I. K. M. był regimentarzem woyska powiatowego, gdy Grodno pod Moskwą roku 1660 odzyskiwano. Został potym marszałkiem Grodzieńskim. Poselstwa na seym często bywał (s) y marszałkiem poselskim. Vmarł kasztelanem Trockim 1685.

Drugi sposób tego herbu iest: trzy bełty, żelezcami na dół obrócone, na krzyż złożone, na średnim krzyż w polu czerwonym. W hełmie ogon pawi.

[35/37] Takim sposobem tego kleynotu zażywa dom zacny Kolendow.

Kolenda Ian Kolenda, naszych czasów pisarz ziemski Wileński, mąż wielce godny y u wszytkich w osobliwym poważaniu dla biegłości w prawie y statku przy sprawiedliwości.

Enoch Kolenda, syn tego Iana, był podwoiewodzym Trockim, potym Wileńskim.

Michała Kolendę wspominaią w r. 1632.

Ierzy Gabriel Kolenda archiepisc. Połockj y Witepski, archimandrita Supraślskj, administrator metropolii Wilenskiey y wszytkiey Rusi, nakoniec metropolita wszytkiey Rusi.

Trzeci sposób iest: trzy bełty na krzyż złożone w polu czerwonym, żeleźcami do gury kłaść; w hełmie trzy pióra strusie.

Takim sposobem vżywa dom Pylińskich w Pińskim powiecie dawny.

Pylińskj

[33/35]

Biała abo **Trzaska.**

Ma być w polu błękitnym pułmiesiąca białe ze dwiema włomkami otłuczonych mieczów; w hełmie, w pawim ogonie tenże herb.

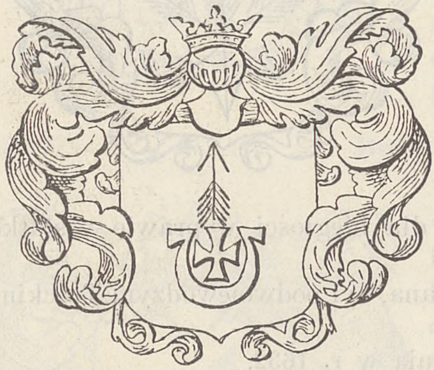
Ten herb z Łomżynskiey ziemie przynieśli Tyszkowie.

Iakub Tyszka w Mińskim kraiu. Syn Michał.

Tyszka

Stanisław Tyszka w x. Zmodzkim około roku 1621.

[35/37] **Bialina.**

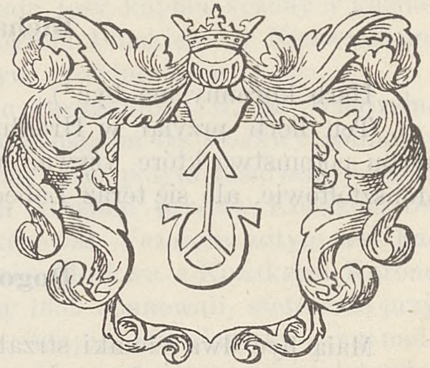

Herb Polskj ma być na kształt Iastrzębca, podkowa hakami do góry, z krzyżem, nad nim bełt. Pole błękitne. W hełmie pięć piór strusich.

[36/38] Ktoby w w. x. L. tego kleynotu z temi własnościami nieodmiennie zażywać miał, niewiem. Dom Eynarowiczow w woiewodztwie Trockim taką odmianę ma, że krzyża nie kładzie, a na mieyscu bełtu strzałę rozdartą maluie takim sposobem, iako widzisz, a w hełmie pięć piór strusich.

Eynarowicz

Andrzey Eynarowicz miał synów Adama i Hieronyma.

Adam Eynarowicz po długiey służbie v xiązęcia Ostroskiego, wziął od niego opatrzenie lenne w kraiu Słonimskim.

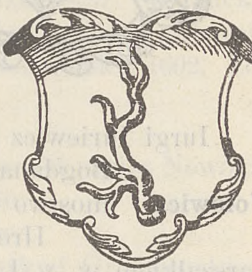
Hieronim Eynarowicz z młodu rycerską się służbą bawił pod chorągwią Pawła Siesickiego, chorążego Wilkomirskiego w Inflanciech roku 1605 y 1606, pod Guzowem przeciw Rokoszanom 1607, w Vkrainie 1608 z Strusem przeciw Tatarom, gdzie postrzelony szkodliwie, musiał tey zabawy poprzestać. Zostawił kilku synów, z których dway Stefan y Kazimierz in soc. Iesv młodo pomarli.

Ierzy Eynarowicz w powiecie Ośmianskim.

(Ian Eynarowicz woyskj Mozyrskj w woyewodztwie Trockim. Synowie iego: Ioseph, Michał, Franciszek.

(Chrysztof Eynarowicz w woiewodztwie Trockim. Synowie iego: Chrysztof kapłan w zak. soc. Iesv, Hieronim, Dadzibog, Bogusław).

Biberszteyn.

Ma być róg ieleni czyrwony w polu żółtym, w hełmie takiż róg.

[37/39] Ten kleynot Białkowskj z Bieckiego powiatu do Litwy przeniósł.

Białkowskj N. Białkowski w x. Zmodzkim człowiek maiętny. Syn iego Mikołay odprawiwszy wyzwolone w akademiy Wilenskiey y zostawszy magistrem *philosophiae*, bawił się na dworze Ossolińskiego kanclerza koronnego. Vmarł młodo.

Chormanskj Chormańscy też tego herbu zażywaią. Dom koronny. Daniel Chormańskj mego wieku.

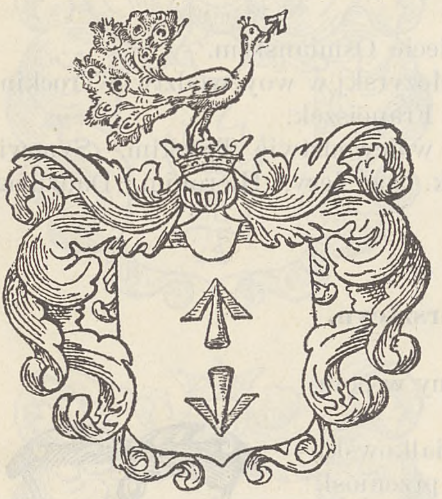
Bichawa.

Herb koronny ma być [1]).

Ten herb przyiął w Hrodlu Monsztołt. Ieśli ieszcze tego herbu potomstwo które vżywa, niewiem. Są w w. x. L. ieszcze Monsztołtowie, ale się teraz Łabędziem pieczętuią.

Bogorja.

Maią być dwa vłomki strzał białe, ieden żeleźcem do gury, drugi ku dołowi, w polu czerwonym; w hełmie paw z rozpusczonym ogonem, w nosku trzyma vłomek strzały.

Wisigin [38/40] Ten kleynot na siebie y na dom swoy w Hrodlu przyiął ieden z panow Litewskich, Stanisław Wisigin, to iest z Litewska wszytkich broniący.

Ierzy Wisiginowicz dla cudowney w siłach daraści, od społdworzan przezwany Woł, będąc z pocztem swoim przy krolu pod Choynicami, gdy krolewskich woysko znieśli Krzyżacy, krola na błotach zapadłego, odstrzelał y bronił roku 1454.

Wołowicz Iurgi Iuriewicz Wołowicz żył około roku 1499, miał synów: Bogdana, Hrehora y N. Wołowiczow, z których domostwo przezacne spłodzone iest.

Hrehory Wołowicz, syn Bogdana, był wprzód marszałkiem w. x. L. y starostą Słonimskim, kiedy do Moskwy 1562 poselstwo odprawował. Około roku 1569 już był kasztelanem Nowogrodzkim.

Borys Wołowicz, ktory w cerkwi Grodzienskiey leży, vrodził Piotra Wołowicza, wprzód chorążego, potym podkomorzego Trockiego. Ten z Horodyiskiey zostawił synow piącią y córek kilka.

---

[1]) Dalej następuje luka na rysunek herbu, którego jednak nie zamieszczono.

Iędrzey Wołowicz in societate Iesv kapłan vczony y kaznodzieia godny, był rektorem collegium Pinskiego y Nieswiskiego y akademiey Wilenskiey, napotym prowincyałem.

Władysław Wołowicz będąc dworzanin. I. K. M. Władysława IV, z pocztem swym pod Smolenskiem od Moskwy poimany, y od hetmana ich Szeyna vczczony. Był potym pisarzem polnym w. x. L. y siła z wielkim swym kosztem przeciw Kozakom rebellizantom 1648 y napotym dokazował. Vczczony zatym iest kasztelanią Smolenską. Gdy Szwedzi y Moskwa z Kozakami Koronę y w. x. L. przez zdradę domową 1655 opanowali, statecznie przy krolu zostaiąc, wolał z oyczyzny vstąpić, niż wiary ku panu nadrazić. Zostawszy woiewodą Witepskim, roty swe w woysku miewał y regimentuiąc całym woyskiem, Moskwę z Głębokiego wypędził 1658. Roku 1666 w Warszawie na seymie w niebytności swey vczyniony był hetm. poln. w. x. L. Vmarł roku 1668 w Wilnie.

[39/41] Ierzy Wołowicz, mąż wielce vczony, po peregrinacyi cudzoziemskiey został kanonikiem Wileńskim; vdawszy się potym do Dworu, mianowany był referend. w. x. L. ale idąc na comissią Moskiewską 1656, z wielką rzeczyp. szkodą młodo na Polesiu vmarł.

Eustachi Wołowicz wstąpił do zakonu Oycow Bernard. człowiek miedzy niemi godny.

Mikołay Wołowicz namłodszy brat, dworz. I. K. M. młodo vmarł.

Hieronim Wołowicz był woiewodą Nowogrodzkim. Syn Hieronima Samuel Wołowicz kasztel. Nowogrodzki, star. Mołczackj, pułkownik przeciw nieprzyiaciołom odważny i szczęśliwy, na swoie zbytnie hoyny. Wspomina go osobliwie Historia roku 1602. Zostawił tych synów:

Hieronim Wołowicz,

Alexander Wołowicz człowiek zacny, wprzód pisarz Nowogr. ziemski, potym chorąży Wileńskj, vmarł 1660.

Młodsi ich bracia: Samuel, Piotr y Ierzy.

Hrehory Wołowicz, syn Iuria, leży w cerkwi Grodzienskiey.

Iwan Hrehorow syn był koniuszym w. x. L.

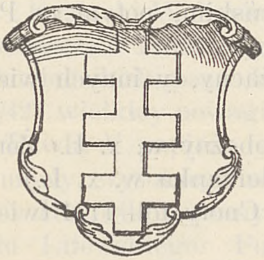
Iwan Iwanowicz syn koniuszego, marszałek w. x. L. starosta Grodzienski. Dzieie Moskiewskie wspominaią go roku 1566. Z pierwszey żony Mariny Mieleszkowny zostawił syna Hieronima; z drugiey Anny Kopciowney: Iędrzeia, Eustachiego, Pawła y corki.

Hieronim Wołowicz będąc pisarzem w. x. L. iezdził z Zygmuntem do Szweciey 1598. Potym był podskarbim w. x. L. y sta-

Kulwinskj Kulwińskich dom rozrodzony w powiecie Kowieńskim, miał wielu ludzi zacnych tego herbu. Nazwisko wzięli od maiętności Kulwie, w tamtym kraiu leżącey.

Stogniew Ian Stogniew tegoż herbu, z Korony do Litwy się przeniozszy, w Kowieńskim powiecie osiadł.

Boycza abo **Modzela.**

Maią być trzy krzyże białe w polu czerwonym, w hełmie trzy pióra strusie. Tego kleynotu vżywał **Babinskj** Babinskj, rotmistrz IKM. w woysku Litewskim za hetmaństwa w. x. Ostroskiego.

Brodzic.

Maią być trzy krzyże abo miecze otłuczone złote, sztychami do siebie obrocone, w polu czerwonym, w polu trzy pióra strusie.

Z tym herbem z x. Mazowieckiego do w. **Radziminskj** x. Litewskiego przyszedł Kasper Radziminskj, o którego przodkach czytay v Paprockiego pod tym herbem. Ten po długiey służbie, wziął od krola znaczne imona w Litwie y w Kiiowszczyznie.

Franciszek Radziminski syn Kaspra, był podkomorzym Połockim, pułkownik I. K. M. dzielny za króla Au- **Fronckiewicz** gusta. Tego iż pospolstwo zwało Froncem, potomstwo iego też nazwano Fronckiewiczami.

Michał Fronckiewicz Radzimiński podkom. Połockj, pułk. I. K. M. za Stefana siła dokazywał odważnie pod Toropcem, Sitnem, Nieszczerdą. Pierwszą żonę miał rodzoną Lwa Sapiehy,

z którey zostawił trzech synow: Krysztofa, Mikołaia, Ierzego a dwie corki, z ktorych iednę wydał za Makowieckiego, drugą za Taluosza kasztell. Zmodzkiego. Z drugiej żony Kaweczynskiey miał syna Iana.

Krysztof Fronckiewicz dworz. I. K. M. z vsarskim swym pocztem był w Moskwie przy Stefanie krolu, wracaiąc się z woyny vmarł bezpotomnie.

Mikołay Fronckiewicz, dworz. I. K. M. Zygm. III, chorąży nadw. w. x. L. roty w Iflanciech odważnie prowadził. Synowie iego Bogdan stolnik Trockj, Władysław y Michał.

[44/46] Ierzy Fronckiewicz dworzan. I. K. M. Zygm. III. był woyskim, sędzią, potym nakoniec marszałkiem Lidzkim. Do Inflant prowadził pułk voluntariusow y był z niemi w potrzebie pod Białym Kamieniem 1604. Z Kowaczyńskiey podkomorzanki Minskiey, miał synow Michała, Ianusza, Krysztofa y córki dwie: iedna z nich była za Stetkiewiczem, kasztell. Nowogrodzkim, druga za Zienowiczem.

Michał Ierzego Fronckiewicz, stolnik Połockj, służył długo w Hollandiy z Mawrycym. Vmarł 1649. Miał za sobą Klonowską, woiewodziankę Brzeską, z ktorey zostawił synow: Kazimierza y Dawida.

Kazimierz Fronckiewicz Radzyminski ciwun Weswianskj, starosta Krewski, miał za sobą Naruszewiczównę, podskarbiankę nadworną w. x. L. (capitaneus Lidensis, mareschalcum tribunalis m. d. L. . . . bis . . . . an. D. 1683 et an. 1688).

Ian Fronckiewicz, czwarty syn Michała podkom. Płockiego, chorąży Lidzkj, dworzanin I. K. M. w Wołoszech stawił znaczny poczet, w Inflanciech sto kopiynika. Miał za sobą Naruszewiczównę, z którey zostawił synow: Macieia i Stefana.

Maciey Fronckiewicz, chorąży Nowogr. służył za Władysława pod Smoleńskiem. Przeciw Kozakom Zaporozkim porucznikował pod chorągwią hetmańską vsarską 1660 powiaty mężnie przeciw Moskwie gromadził. Zona Rogalska. Synowi imie Paweł.

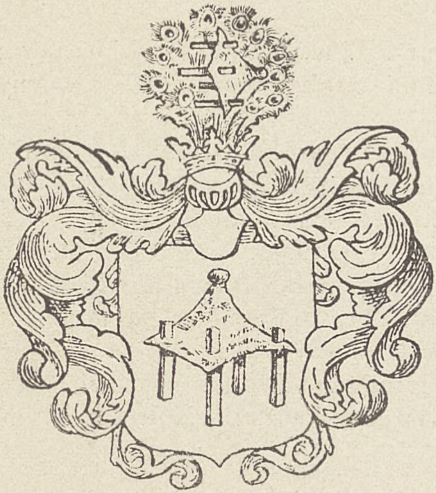
Stefan Fronckiewicz dworz. I. K. M. znaczne poczty stawiał przy boku Władysława pod Smolenskiem, y przy boku Iana Kazimierza pod Zborowem.

Żochowskj Tegoż kleynotu zażywali w woiewodztwie Wileńskim Żochowscy. N. Żochowskj pleban Wilenskj.

Władysław Żochowskj synowiec tego.

Alexander Żochowskj. Syn Alexandra Cyprian Żochowskj. (Archim. Leszczynskj, coadiutor archiep. Polot.)

[45/47] **Brog** abo **Leszczyc.**

Ma być brog żółty a brożyny białe, w polu czerwonym, w hełmie, w pawim ogonie tenże brog bokiem leżący.

Klonowskj Ten kleynot z Korony do w. x. L. przyniosł dom Klonowskich.

Hrehory Klonowskj mąż godny. Syn iego:

Ioseph Klonowskj bez czwiczenia szkolnego przyrodzoną swadą wielki krasomowca, sekr. IKM. stolnik Połocki. Po różnych swych rzeczyp. przysługach y panu, vczyniony iest kasztelanem Witepskim, potym woiew. Brzeskim. Miał za sobą Radzimińską herbu Lisy. Tylko córkę zostawił, która szła za Fronckiewicza Michała.

Charyton.

Gniazdo cnoty twierdzi, iż ma być litera tak wyrażona VE, w polu błękitnym; ale dowodnie wiem, że teraz kładą literę tak jako tu wyrażam, w polu czerwonym. W hełmie 5 piór strusich.

Charytonowicz [46/48] Ten kleynot starodawny z Greciey do Litwy przyniesiony iest od przodka Charytonowiczów, którzy się potym od rzeki y maiętności w Nowogrodzkiem woiew. nazwaney Obrina, poczęli się zwać Obryńskiemi.

Obryńskj Ian Charytonowicz Obryńskj za Augusta chorąży Nowogrodzkj, zostawił synow Andrzeya y Symona.

Andrzey Ianowicz Obryńskj pisarz w. x. L. 1570 był posłem do Moskwy, iako czytasz w Historiy Gornickiego.

Krysztoff Dominik Obrynski podkom. Nowog. potym refer. w. x. L. Syn iego Ian Karol dworz. I. K. M.

Andrzey Obrynskj brat Krysztofa, sędzia Nowogr. ziemskj, mąż wielkiego rozsądku, statku y sprawiedliwości. Synowie iego:

Michał Obrynskj, kanon. Smoleńskj, pleb. Mohilewskj;

Stanisław Obryńskj, wielkiey nadzieie młodzian, prędko vmarł;

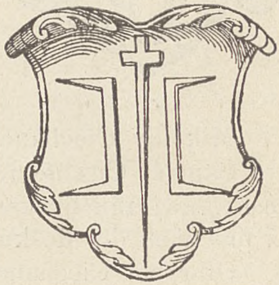
Krysztof Antoni Obryńskj sekr. I. K. M. był wprzod podst. Wołkomyrskim, potym podkom. Nowogr. pisarz dekret. w. x. L.

Kazimierz Obryńskj ord. Min. conu. człowiek vczony,

Felician Obryńskj.

Cholewa.

Ma być miecz otłuczony miedzy dwiema klamrami w polu czerwonym, w hełmie pięć piór strusich.

Czermieńskj Ten kleynot przyniesiony z x. Mazowieckiego do Litwy od Czermieńskich.

Ierzy Czermieńskj około roku 1632 w powiecie Pińskim.

Kitnowski (Piotr Kitnowski s. I. z Chełmińskiey).

[47/49]

Ciołek.

Ma być wół czerwony w polu białym, w helmie puł wołu.

Ten herb w Hrodlu przyięli na się y domy swe Woydziło Ko-

Koszyłowicz szyłowicz.

Czuszułowicz Ian Ewild Czuszułowicz. Iesliby kto ieszcze z ich potomstwa zostawał, wiedzieć nie mogłem.

Żardeckj Żardeckich dom w kraiu Pińskim.

N. Żardeckj podst. Brzeskj. 1663.

Dąbrowa.

Ma być biała podkowa w polu błękitnym ze trzema krzyżami złotemi. W hełmie skrzydło strzałą przeszyte.

[48/50] Tego kleynotu różne domy zacne w w. x. L. zażywaią.

Ciechanowieckj Ciechanowieccy w woiewodztwach osobliwie Mścisławskim Witepskim.

Nikodem Ian Ciechanowieckj podstoli w. x. L. starosta Mińskj, roku 1541 był posłem do Moskwy.

Andrzey Ciechanowieckj, ktorego wspominaią dzieie 1590.

Ian Ciechanowieckj, sędzia ziemski Orszanskj, 1634.

Krysztof Ciechanowieckj podstoli Mscisławskj, potym starosta y woiew. Mscisławski. Synowie iego:

Mikołay Ciechanowickj woiew. Mścisławski,

Samuel Ciechanowieckj starosta Mścisł. podwoiewodzj Smoleński, gdy mu małżonkę wzięła na Bychowie Moskwa, on się też przeniósł do Moskwy.

Olbrycht Ciechanowieckj, marszał. Orszańskj.

Iakimowicze w Wołkowyskim powiecie.

Bazyli Iakimowicz [1]), łowczy Wołkow.

Iakimowicz Ian Iakimowicz podsęd. Wołkow. Syn iego Ian Iakimowicz, z którego vrodzony Mattheusz pleban Hnieznieńskj.

Karaś Karasiowie w woiewodztwie Trockim y Nowogrodzkim. Alexander Karaś roku 1632.

Mikołay Karaś roku 1642.

Kiszka Zgierskj Kiszkow dom możny y zacny, któremu dał początek szlachcic Polski Zgierskj herbu Dąbrowa. Ten będąc w w. x. Litewskim na dworze Iana Białego, hetmana,

---

[1]) „Bazyli Iakimowicz“ przekreślone, lecz gdy „łowczy Wołkow.“ pozostawione, to znać, że przekreślenie nastąpiło tylko przez pomyłkę.

Kiszką od samego pana y społdworzan przezwany, wziął w małżeństwo córkę pana swego, dziedziczkę dóbr wszytkich.

Stanisław Kiszka roku 1442 hetmanem będąc, 15 tysięcy Moskwy poraził.

Stanisław drugi Kiszka był marszałkiem nadw. w. x. L. y starostą Lidzkim, potym hetmanem polnym y woiewodą Smoleńskim. 1496 za Alexandra Wołochy poraził, 1497 był posłem do Moskwy, 1499 wzięty nad Wiedruszą z inszemi pany do Moskwy, oswobodzony wkrótce z więzienia, 1502 Moskwę od Smoleńska odbił, 1503 pomógł swoią osobą y własnym ludem x. Siemionowi Słuckiemu [49/51] Tatary gromić. 1505 mocno stanął przeciw Alexandrowi królowi broniąc praw y wolności. 1506 przez swego regimentarza kniazia Michała Glińskiego zbił Tatary (chorym sam będąc) pod Kleckiem.

Piotr Kiszka, brat tego Stanisława, woiewoda Połockj, starosta Drohickj, szczęśliwie 1521 y 1526 roku poselstwo do Moskwy odprawował. Synowie iego Stanisław y Mikołay.

Mikołay Piotrowicz Kiszka podczaszy w. x. L. starosta Drohickj, Mielnickj, Bielskj, potym woiew. Podlaskj, nie zostawił syna.

Stanisław Piotrowicz Kiszka woiew. Witepskj, starosta Brasławskj. Wspominaią go dzieie 1544 y cessia ziemi Bielskiey 1547. Był posłem do Moskwy 1548, vmarł 1552. Synowie iego: Ian y Stanisław z Anny Radziwiłowney starościanki Zmodzkiey.

Ian Stanisławowicz Kiszka 1576 będąc krayczym w. x. L. odprawował od Stanow Litewskich do Stefana króla, przyimuiąc go za w. xiąże Litewskie. Był potym podczas. w. x. L. Zostawszy starostą Żmodzkim pod Wielkie Łuki swym kosztem Stefanowi 400 iazdy 120 pieszych stawił. Około roku 1589 iuż był kasztelanem Wileńskim. Syna niezostawił tylko córkę, ktora szła za Iwanowskiego.

Stanisław Stanisławowicz Kiszka z przyrodzenia głuchy y niemy, dziwną sprawą Bożą przez syna swego do wiary ś. nawrócony y od Bened. Woyny, bisk. Wileńskiego do Kościoła przyięty. Godności żadnych przyimować niechciał. Miał dwie córki, z których iedna szła za Krysztofa Radziwiła, druga Krysztofa Chodkiewicza. Synowie zaś ci byli:

Mikołay Kiszka woiew. Mścisławski, kasztelan Trockj, spuścił potym to krzesło y został podskarb. w. x L. Fundował w Iwiu Bernardynow. Vmarł bezpotomnie.

[50/52] Krysztof Kiszka podcz. w. x. L. woiew. Witepskj, tylko trzy córki zostawił: iedna szła za Słuszkę woiew. Trockiego, druga za Kierła marsz. Starod. trzecia za Zyżemskiego.

Ianusz Kiszka służył z młodu roty swym kosztem, stawiąc zwłaszcza 1604 pod Dinamentem, 1609 pod Białym Kamieniem. Względem których zasług rzeczposp. 1623 na seymie darowała mu pewną summę na Bolnikach. Był hetm. poln. w. x. L. y woiew. Połockim, potym hetmanem wielkim. Nie zostawił potomstwa.

Stanisław Kiszka starszy ich brat był biskupem Żmodzkim, mąż wielce vczony y ludzki. Z dobr dziedzicznych suffraganią Żmodzką fundował y intrat biskupich przyczynił. Na tych zeszła linia męska Kiszków [1]).

Ławksminowie w x. Zmodzkim.

Andrzey Lawxmin czasów króla Awgusta.

Ławksmin Ierzy Andrzeiewicz Ławksmin komornik Zmodzki, służył za Stefana krola pod Połockiem. Synowie iego:

Ian Ławksmin na żołnierskiey pod Smolenskiem za Zygm. III od Moskwy poległ.

Mikołay Lawksmin służył z Chodkiewiczem, był w potrzebie pod Kircholmem.

Zygmunt Ławksmin in soc. Iesu, kapłan wielce zacny s. th. d. w łacińskim y greckim ięzyku wielce biegły. Pożył długo theologiey w Wilnie y w Bronsbergu. Rządził collegium Płockie, Połockie, Krozkie.

[51 | 53] Młodzianowscy z Ciechanowieckiey ziemi do w. x. Lit. przenieśli się z tymże kleynotem.

Młodzianowskj Woyciech Młodzianowskj y synowiec iego Stefan pierwszi do Litwy przyszlij. Synowie Woyciecha:

Wacław Młodzianowskj soc. Iesv wracaiąc się z Rzymu po skonczoney tam theologiy z wielkim dowcipu zaleceniem, w drodze vmarł.

Alexander y Felician Młodzianowski, ludzie zacni.

Andrzey Młodzianowskj soc. Iesv kapłan.

Stefan też Młodzianowski, brat tych stryieczny, zostawił syna Stefana.

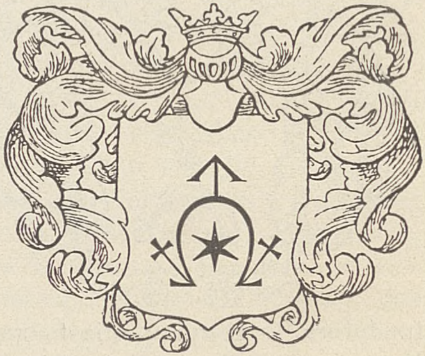
Talko Porzeckj Talkowie Porzeccy w Nowogrodzkim woiewództwie tegoż herbu vżywaią.

---

[1]) Następuje trzy wiersze wykreślone, dotyczące Karasiów.

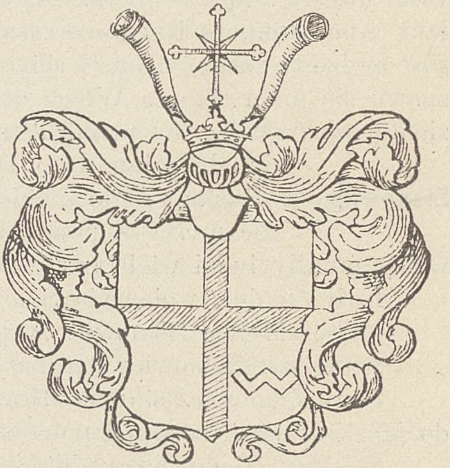
Ierzy Talko Porzeckj za Stefana sławny żołnierz. Synowie iego: Benedykt, Hieronim, Fridrich. Benedykta syn Thomasz Talko Porzecki in Soc. Iesv kapłan zacny, s. th. d. poeta y orator sławny. Rządził collegium Połtowskim y tam powietrzem młodo zmarł. Brat iego rodzony Andrzey Talko Porzeckj.

Dąbrowa odmienna.

Możerkowie odmiennie tegoż herbu zażywaią,
Możerka przydaiąc do niego gwiazdę y strzałę tym kształtem, iako tu widzisz.

[52/54] **Dębno.**

Ma być krzyż biały w czerwonym polu z Abdańcem w ostatnim rogu; w hełmie między dwiema trąbami kościelny krzyż.

Ten kleynot przyiął w Hrodlu Koreywa. Potomstwo iego zostawa ieszcze w kraiu Vpitskim y Osmianskim.

N. Koreywa pod-
Koreywa star. Vpitski, tego herbu moich czasów.

Denis.

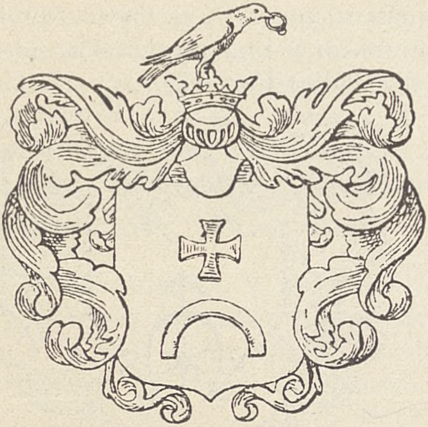

Ma być w polu błękitnym krzyż złamany nad gwiazdą. W hełmie pięć piór strusich.

Tego kleynotu zdawna vżywaią w woiewodztwie Brzeskim Denisowiczowie.

[53/55] Piotr Denisowicz, ktorego wspomina constitucia 1648 tego herbu, pogrzebiony iest w Kobryniu w kościele farskim.

Deszpot.

Ma być w polu czerwonym połowa pierścienia a nad nim krzyż. W hełmie ptak trzymaiący w nosku pierscień z kamieniem.

Ten kleynot przyniesiony do w. x. Litew. z Serbiey przez Deszpota Zenona Bratoszyna około roku 1380. Ten Deszpot iako świadczy Gniazdo Cnoty idzie od Bratosiusza xiążęcia Serbskiego y Bosnenskiego, fundatora w Bosniey miasta rzeczonego Bratia. Syn iego Zeno Bratosin za vsługi żołnierskie państwu Rzymskiemu, był obwołany Augustem, to iest towarzyszem cesarstwa roku 476, a brat iego rodzony zostawał na Serbiy y Bosniy. A Zenowe potomstwo znowu się nieprędko ze Włoch do oyczyzny powrócili y Wołoską ziemię opanowali. Aż przed Tamerlanem vchodząc do Witołda się vdał mianowany Dezpot Zeno. Syna iego w Litwie z Ruska zwano Zieniew, ztąd nazwisko Zieniowiczow abo raczey Zenowiczów początek swoy wzięło y było w tey familiy ludzi wiele barzo zacnych.

Zienowicz

Iurii Zieniow woiewoda Smoleńskj.

[54/56] Michał Zienowicz woiew. Mścisławskj.

Stanisław Zienowicz hetman polny w. x. L.

Ierzy Zienowicz starosta Brasławskj, odprawował poselstwo do Moskwy 1494, zostawił potomstwo.

Mikołay Zienowicz w bitwie nad Wiedrusą przegraną, od Moskwy wzięty 1499. Syn Mikołaia:

Ierzy Mikołaiewicz Zienowicz był pisarz w. x. L. Syn iego Ierzy Iuriewicz Zienowicz pułkownik zacny, był kasztelanem Smoleńskim y Połockim, star. Propoisk. Cieciersk. Za Augusta 1559 naznaczony był od niego regimentarzem na odbieranie zamków Iflanskich, w zakładzie podanych. 1560 regimentował w Inflanciech całym woyskiem Litewskim. Z młodu cwiczył się w dziele rycerskim pod królem Ianem Węgierskim. W domu żadney okaziy nie omieszkał z ludem swoim, iako 1565 w polach Iwańskich, 1567 z Romanem Sanguszkiem, gdy Serebrnego znoszono. Nadto będąc starostą Dzisneńskim y Lepolskim, sam swym tylko ludem

pod Leplami kilka tysięcy Moskwy zniósł. Z Hlebowiczowny woiewodziankj Wilenskiey zostawił syna Krysztofa y Iana.

Krysztof Zienowicz woiewoda Brzeski, starosta Ciecierski y Propoyski, odważny za Stefana pułkownik, pod Wielkie Łuki z swemi woysko krolewskie poprzedził y nieprzyiaciela vprzątnął. 1599 był commisarzem do vgody Zygmunta III z arcyxiąż. Maximilianem. Zostawił syna Mikołaia y córkę, ktora szła za Alex. Słuszkę, woiew. Trockiego.

Mikołay Zienowicz kasztel. Połockj, rycerz y pułk. I. K. M. wielce sławny. Zawsze swym własnym kosztem służył y za przysłowie to miał: rzeczypospolitey winienem iest to, co od niey mam; a ponieważ dla niey krwie y zdrowia nieżałuię, nietrzeba nic żałować. Zabity iest pod Chocimem od Turków. Syna niezostawił; córka iedna szła za Pawła Sapiehę, potym woiew. Wileńskiego, druga za x. Albrychta Radziwiła, kasztelana Wileńskiego.

[55/57] Ian Zienowicz drugi syn Iuria kasztelana Połockiego, wprzod stolnik w. x. L. potym kasztelan Witepski około roku 1598. Synowie iego: Ierzy, Michał. Abram, Stanisław.

Ierzy Zienowicz sędzia ziemskj Wilenskj, zostawił tych synów: Iana, Stanisława y Ierzego.

Ian Zienowicz marszał. Osmianski, dworz. I. K. M. ma z Pacowney syna.

Stanisław Zienowicz pods. Wilkom. potym podkom. leśniczy Wilkirski, ma potomstwo.

Ierzy Zienowicz, dw. I. K. M. woyskj Wileńskj, zabity bezpotomnie.

Michał Zienowicz, żołnierz z młodu, zostawił syna Piotra.

Ierzy Zienowicz starosta Opeskj, sławny pułkownik. Otruty od zazdrościwych podczas konwokaciy 1648.

Abram Zienowicz aż do śmierci prawie z konia nie siadał. Długo nosił chorągiew husarską hetmańską.

Samuel Zienowicz chorąży Mścisławski 1627.

Stanisław Zienowicz podkom. Osmianskj.

Dolanga.

Ma być podkowa biała z krzyżem na wierzchu, w pośrodku podkowy bełt na dół żelezcem. Pole błękitne. W hełmie strzała przez skrzydło.

Monstwild Ten kleynot przyiął w Hrodlu na się y na dom swoy Monstwild. Ieśli ieszcze zostaie iego potomstwo

nie wiem, bo Monstwiłdowie teraz w w. x. L. vżywaią za herb Korabia.

[56/58] Są różne domy zacne w w. x. Litewskim, które tego herbu vżywaią.

Gzowskj

Gzowscy w Grodzieńskim y Wołkowyskim powiatach, wyszli z Mazowsza.

Zygmunt Gzowskj woyskj Grodzieńskj, od Moskwy 1660 zamordowany.

Komorowscy z ziemie Dobrzyńskiey dom możny w Wilkomirskim powiecie y indziey.

Komorowskj

Ierzy Komorowskj pisarz ziemski Wilkomirskj 1607, dzieie go wspominaią. Synowie iego:

Ian Komorowskj pis. ziemski, potym sędzia Wilkomirskj, mąż dzielny, rotmistrz y pułkownik I. K. M. sławny, na Inflanskich expediciach.

Samuel Komorowskj chorąży Wilkomirski, potym starosta Wilkomirskj y oboźny w. x. L. z młodu aż do śmierci rycerskich zabaw nieomieszkał. Bywał rotmistrzem y pułkownikiem szczęśliwym. Pod Łoiowem siła pomógł do zwycięstwa nad Krzyczewskim hetm. kozackim, gdy w bitwie z tyłu nań nadciągnął. Po wzięciu od Moskwy Gosiewskiego hetmana pod Werkami, zostawszy regimentarzem, wiele dokazował szczęśliwie przeciw Szwedom y Moskwie. Vmarł iadąc z bankietu x. Bogusława Radziwiła 1659, nie bez suspiciey podaney trucizny od zawisnych sławie swey.

Eliasz Komorowskj, wprzód podczaszy y pisarz ziemskj, potym chorąży Wilkomirski, mąż dzielny, rotm. I. K. M. gdy z traktatów pod Nitawą roziezdżali się, zdradą od Szwedów zabity iest 1659. Miał za sobą Felicianę Rudominiankę, woiewodziankę Mińską, z którey zostawił synów: Krysztofa, Samuela, Iana, Eliasza.

Ossowscy z ziemie Łomżyńskiey w woiew. Brzeskim, prowadzą familią od Szczęsnego Grada de Strzeze Ossowskiego.

Ossowskj

Iakub Ossowski kasztelanic Szremskj, długo w woysku Litewskim [57/59] służył przeciwko Moskwie za het-

mańśtwa Mikołaia Radziwiła, wziął w wysługach od króla niektóre daniny w w. x. L. ale się z Mazowsza nie wyniósł. Syn iego:

Paweł Ossowskj służył z Alex. Gosiewskim w Inflanciech y w Moskwie, miał daniny od Zygm. III w Smoleńszczyźnie, które zbywszy, w Brzeskim woiew. osiadł. Z Orłowskiey herbu Saszor zostawił tych synów:

Michał Ossowskj skarbnik Łomżyński, dworz. I. K. M. służył we Franciey z Kondeuszem.

Andrzey Ossowskj kanonik Kruświcki, vczył się w Gracu, w Bononiey, w Rzymie, kapłan zacny, sekr. K. I. M. kanonik Wileńskj.

Stefan Ossowski z pokoiu K. I. M. Władysł. IV do Moskwy się przeniozszy, był na expediciach Zborowskiey, Beresteckiey, Białocerkiewskiey.

Stanisław Ossowskj pod Białocerkwią, Piotr Ossowskj pod Batogiem zabici od Kozaków.

Słotwińskj Słotwińskich dom Polski tegoż herbu.

Woyciech Lassota Słotwińskj w Słonimskim powiecie.

Szornel Szornelowie dom dawny w x. Zmodzkim.

Ian Szornel rycerz dzielny, o ktorym tak Starowolski napisał. Mąż rycerski ze Żmoydzi, syn Ierzego. Żołnierz od roku 1590, potym za Henrika, Stefana, Zygmunta III do roku 1605 służył pod hetmańskiemi chorągwiami Zamoyskiego y Chodkiewicza za towarzysza.

Adam Szornel mego wieku [1]).

[58/60] **Doliwa.**

Maią być trzy róże czerwone o czterech liściach, na drodze białey, na vkos rozłożone przez pole błękitne. W hełmie trzy róże między trąbami.

Ten kleynot na się y na dom swoy wziął

Naczkun w Hrodlu Naczkun.

Vżywaią go różne domy w w. x. L. zacne.

---

[1]) Tu następują dwa wykreślone wiersze dotyczące rodu Sutockich i herb wyobrażający Pobogа z rybą pod spodem.

Andruszowicz Andruszeuicowie dom dawny i zacny.

Mikołay Andruszowicz za Alexandra. Syn iego: Mikołay Mikołaiewicz Andruszowicz starosta Oskj y Przewalskj, pisarz pokoiowy Zygm. I, koniuszy w. x. L. roku 1547 odprawował commissię z Moskwą.

N. Andruszowicz chorąży Mozyrski, którego córka była za Ieleńskim.

Bobrownickj Bobrowniccy w woiewodztwie Brzeskim.

Wiktorina y Balcera Bobrownickich wspominaią constitucie 1648.

Stanisław Kazimierz Bobrownickj, sędzia ziemski Brzeskj, odważny rotm. I. K. M. Homla przez 9 niedziel Kozakom y Moskwie bronił. Gdy zbito woysko Litewskie z Radziwiłem, przez vcciwe traktaty podał, a iednak przeciw przysiędze wzięty iest do Moskwy na więzienie.

Mleczko [59/51] Mleczkowie w różnych woiewodztwach.

Ian Mleczko pisarz ziemskj Zmodzkj a potym sędzia 1613. Syn iego:

Wiktor Konstanty Mleczko podsędek ziemski, y sędzia potym Zmodzki. Regimentował woyskiem Zmodzkiem 1656 y 1657. Synowie Wiktora:

Mikołay (brat Iana) Mleczko, podkomorzy Orszanskj, Ierzy także brat Iana, pisarz ziemski Vpitskj 1613. Syn iego Ian Kazimierz Mleczko, podsęd. Vpitski, 1648.

Andrzey Mleczko sędzia ziemskj Vpitskj.

Syruć Syruciowie w x. Zmodzkim y indziey.

Ioseph Syruć na Lawdźie.

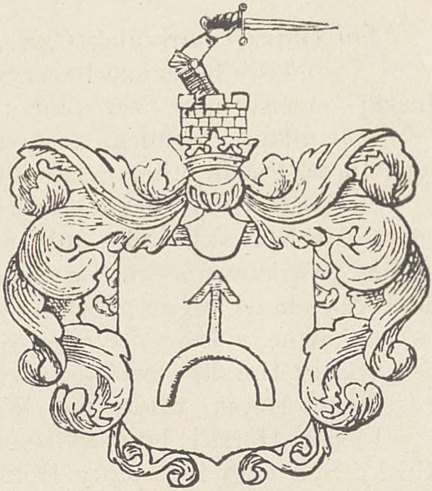
Krysztof Władysław Adam we Żmoydzi 1621. Ioseph Syruć podsk. Zmodzki.

Ian Syruć wzięty na Homlu 1654.

Niektorzy trzy róże łączą z trąbkami, iakom widział na herbach deputata Vpitskiego roku 1662.

Drogosław.

Ma być w polu czerwonym pułpierścienia białego z strzałą a w hełmie ręka zbroyna z mieczem z muru.

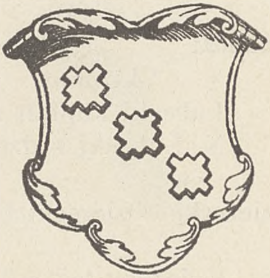

Kleynot ten przyniesiony iest do w. x. L. z Polskiey od potomkow Iana z Radzikowa na Cudnikach i Rdułtowie.

Rdułtowskj

Ian Rdułtowskj z Cudnik, skarbnik Możyrski. Synowie iego z Protasewiczowney: Michał Rdułtowski, podczaszy Czernichowskj, Krysztof Rdułtowskj.

[60/62] **Dria.**

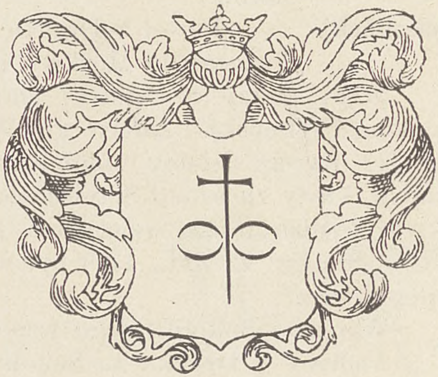

Maią być trzy kamienie żółte w polu czerwonym. W hełmie trzy pióra strusie.

Tawtygierd

Ten kleynot na się y na dom swoy w Hrodlu przyiął Mikołay Tawtygert.

Druck.

Maią być w polu czerwonym cztery połmiesiączki a miedzy niemi miecz otłuczony, w hełmie pióra strusie trzy.

Druckj

Tego kleynotu zażywaią Druccy, ktorzi z dawnych xiążąt Ruskich swoy rodzay prowadzą, a na cztyry domy w w. x. Litewskim rozrodzili się: Horskich, Lubeckich, Oziereckich, Sokolińskich.

Andrzey Iwanowicz z Drucka Druckj x. Kiiowskie, miał [61/63] za sobą siostrę Witoldową, z ktorey vrodzona Zophia, szła potym za króla Iageła y zrodziła Władysława Warnenskiego y Kazimierza królów.

Ian Horskj marszałek Orszanskj, mąż sprawny, wiele commissiy imieniem Rzeczyp. odprawował, iako wspominaią **Horskj** constitucie 1590 roku y innych. Vrodził się z corki Bogdana Iawnucia x. Zasławskiego. Rodzeni iego bracia byli: Piotr, Fiedor, Stefan Horskj.

Hrehory kniaź Horski naszego wieku starosta Orszanskj, woiew. Mścisławskj. Roku 1648 pod początek rebelliy Kozackiey mężnie powiatowemi chorągwiami pospołu z synem Michałem nieprzyiaciela od swego powiatu odpierał; miał za sobą Kopciównę marszałkownę, z ktorey synów było kilku. Vmarł 1659.

Michał Horskj starosta Orszański młodo vmarł.

Stefan Horski zabity pod Warszawą w bitwie z Szwedami.

Fiedor Horskj brat rodzony Hrehora, mąż dzielny, woyt Mińskj. Syn iego Konstanty Horskj.

Hieronim Horskj starosta Surazkj.

Lubecki K. Lubeccy osiedli w Orszańskim, Pińskim y na Vkrainie.

Lubecki kapłan zacny in soc. Iesv.

N. Lubeckj rodzony iego, mąż w dziele rycerskim biegły.

Oziereckj Oziereckich kniaziów dom w Vkrainie.

Kniaziow też Sokolińskich dom w w. x. L. iest zacny tegoż herbu.

Sokolińskj Paweł z Drucka k. Sokolinskj dworz. K. I. M. gońcem do Moskwy 1555.

[62/64] Ierzy Sokolinskj starost. Vświatskj y Iezierzyskj, podkom. Witepskj. Zaleca go Warszewickj w księdze *Parall.* fol. 142. Rycerz dzielny. 1567 dwieście własnego ludu sam prowadził, kiedy znoszono Serebrnego, 1577 Dynenburga długo Moskwie broniąc, tamże wzięty iest, 1588 był posłem do króla Zygm. III od Stanów w. x. L. 1569 był deputowany na poprawę statutu Litewskiego.

Wacława Sokolińskiego wspomina interregnum 1587.

Andrzey z Drucka k. Sokolińskj, z córki Andrzeia x. Koszyrskiego Baziliy zostawił synów: Siemiona y Bogdana.

Siemion k. Sokolinski, z ktorego vrodził się Ian.

Ian z Drucka Sokolińskj pisarz w. x. L. starosta Orleńskj, mąż zacny. Siła pracował na wielu komissiach. Po dwakroć na seymie marszałkował w izbie poselskiej. Był potym kasztelanem Połockim. Syn tego Iana:

Michał Sokolińskj kanonik Smolenskj.

Bogdan z Drucka Sokolińskj mial syny: Ianusza y Konstantego.

Krysztof Sokolińskj 1609 *publica auctoritate* odnowił zamek Iezierzysce.

Ian Sokolinskj kanonik Wileńskj.

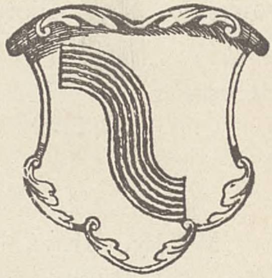
Ian Antoni Sokolińskj star. Trabski, kasztell. Mścisławskj.

Hieronim Sokolinskj, pisarz ziemski Orszańskj. Syn iego Michał Sokolińskj pisarz w. x. L.

Ian Sokolińskj marszałek Orszański.

I inszych wiele tego domu ludzi zacnych.

Drużyna.

Ma być rzeka na ukos w polu czerwonym bez krzyża, w hełmie puł lwa miedzy trąbami.

Haraim Tego kleynotu vżywaią Haraimowie.

Paweł Haraim miał syna N.

N. Haraim miał za sobą siostrę Tyszki, od którego Tyszkiewiczowie. Synowie iego: Andrzey y Eliasz.

Marcin Haraim żołnierz za hetmaństwa x. Ostroskiego. W bitwie z Tatary pod wsią Retką postrzelony, z pola nie vstąpił, ale trwał do końca zwycięstwa.

[63/65]

Drzewica.

Ma być miesiąc żółty miedzy dwiema gwiazdami w błękitnym polu; w hełmie pięć piór strusich.

Szuszkowskj Tego kleynotu vżywa dom Szuszkowskich Protaszewiczów w woiew. Mińskim.

Walerian Protaszewicz Szuszkowskj dziekan Wileńskj, pisarz w. x. L. był wprzód Łuckim potym Wileńskim biskupem. Fundował collegium y akdemią Soc. Iesv w Wilnie. Siła pracował, aby hereziy sze-

rzącey się w w. x. L. odpór dał. On błogosławił małżeństwu Iana w. x. finlandskiego z Katarzyną królewną, z którey się vrodził Zygmunt III król Polski y Szwedskj. Vmarł 1579, maiąc wieku lat 68.

Działosza.

Ma być w polu czerwonym skrzydło sępie y róg ieleni szary: w hełmie 3 pióra strusie.

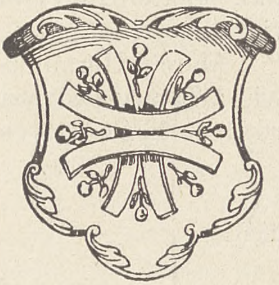
Wołczkon Kokutowicz Ten kleynot przyiął w Hrodlu Wołczkon Kokutowicz.

Dowgiałowie w Vpitskim powiecie tegoż zażywaią.

Dowgiało Piotr Dowgiało z synem Rafałem mego wieku.

Pietkowicz Pietkowiczów pod tym kleynotem wspomina Gniazdo cnoty fol. 1176.

Gierałt abo Osmorog.

Ma być krzyż biały rozdarty, na rogach rozdarcia iabłka abo pomarańcze; w hełmie cietrzew z podniesionemi skrzydłami.

Surguta Ten kleynot w Hrodlu na się przyiął Surguta z Kieslinia y z Reszynki.

Gineyt Towianskj Tegoż w powiecie Wilkomirskim vżywaią Gineytowie Towiańscy.

Iakub Gineyt Towianskj (fol.) 247 [1]).

Samuel Gineyt Towiańskj 1648.

Gieysz.

Ma być w polu czyrwonym pułkrzyża y skrzydło; w hełmie trzy pióra strusie.

[1]) Właściwie fol. 248.

Tego kleynotu w x. Żmodzkim vżywaią te domy:

Eliaszewiczowie

Gieysz Gieyszowie

Eliaszewicz z Giedygołd.

Woyciech Eliaszewicz około roku 1621 [1]).

[65/69] Malcher Eliaszewicz Gieysz, naprzód był archid. Wileńsk. referendarz. w. x. L. potym biskupem Zmodzkim. Mąż wielkiego statku w obronie słuszności.

Stanisław Eliaszewicz Gieysz, kanon. Zmodzkj art. et ph. mgr.

Ian Eliaszewicz 1648.

Dzid Dzidowie: Piotr Michał Dzid mego wieku człowiek w prawie biegły, wiek swoy strawił przy kancell. w x. L. wspomina go elekcya Iana Kazimierza. Vmarł 1656.

Orwidowie dziedzicowie na Podubisiu.

Orwid Kazimierz Orwid sędzia ziemski x. Zmodzkiego. Ten z Anny Bielewiczowney miał synów Ierzego, Stanisława, Adama, Iana.

Iana Orwida wspomina popis x. Zmodzkiego 1621.

Tit Titowie teyże dzielnicy z Dzidami w x. Zmodzkim.

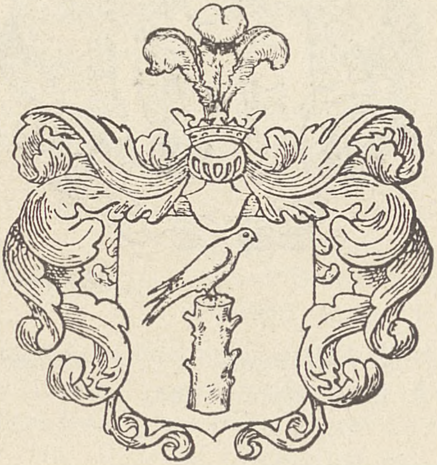
[67] Giełgud dom dawny w x. Zmodzkim vżywa w herbie skrzydła y gwiazdy na puklerzu, z trzema piorami strusiemy w hełmie.

Balthazar Giełgud w x. Zmodzkim około roku 1620.

[1]) Tu następuje wlepiona karteczka, zaznaczona jako str. 67 z rodem Giełgudów, którą w właściwem miejscu niżej podajemy.

Andrzey Giełgud sekretarz I. K. M. na dworze kanclerza w. x. L. 1664, napotym pisarz w. x. L. Bywał na seymach posłem. Był marszałkiem izby poselskiey roku p. 1685 w Warszawie.

[67/71] **Ginwił.**

Ma być w polu czerwonym pień złoty stoiący, ocięty, a na nim szary iastrząb; w hełmie pióra strusie.

Tego kleynotu w w. x. L. vżywaią Ginwiłowie Piotrowscy.

Ginwił Piotrowski Stanisław Ginwił Piotrowskj marszał. Grodzień. star. Stoklickj.

Stefan Ginwił Piotrowskj w Mozyrskim powiecie.

Mikołay Ginwił Piotrowskj ciwun Wilenskj, kuchm. w. x. L. zmarł 1657.

[65/69] **Glawbicz.**

Ma być w polu błękitnym ryba żółta na kształt karasia; w hełmie pięć piór strusich.

Tego kleynotu zażywa dom Polski Przecsławskich zacny w w. x.

Przecsławskj Andrzey Przecsławskj chorąży Słonimski. Synowie iego:

Zygmunt Przecsławskj podczaszy Słonimski,

Krysztoff Przecławski sekr. I. K. M. dziekan kathedralny Wileński.

[66/70] Stanisław Przecsławskj podstoli Osmianski, vmarł 1655, zostawił z Brzostowskiey potomstwo.

Godziemba.

Ma być sosna o trzech wierzchach zielona z piącią korzeni, przy korzeniu ma mieć dwie gałęzie obcięte, w polu czerwonym. W hełmie mąż zbroyny w czapce, trzyma w prawey ręce takąż sosnią.

Butowtowicz Mintowt Ten kleynot w Hrodlu przyiął Stanisław Butowtowicz. Teraz różne go domy vżywaią w w. x. Lit. zwłaszcza Mintowtowie.

Czyż Mintowt Czyżowie Mintowtowie w woiewodztwie Wileńskim.

Bogdan Mintowt Czyż. Syn iego:

Wasyl Mintowt Czyż, koniuszy w. x. L. starosta Aynenskj, poselstwo do Moskwy 1528 odprawował.

Ian Czyż ieden z posłów od Stanów w. x. L. do Zygm. III roku 1588.

Ian Czyż sekret. I. K. M. 1613.

[67/71] Andrzey Mintowt Czyż, sędzia grodzki Grodz. 1613.

Hilary Mintowt Czyż podkom. Wileńskj, Bychowa dlugo odważnie bronił Kozakom 1648 y 1649.

Ian y Kazimierz synowie Hilarego, żołnierze dzielni. Kazimierz chorąży Wileński.

Cyrilla Czyża starostę Korsuńskiego, wspomina x. Okolskj.

Michał Czyż mąż zacny.

Godebskj Godebscy w Pinskim kraiu y indziey.

Samuel Godebskj, podstoli Pińskj *postea* cześnik.

Philon Godebskj sędzia ziem. Pińskj. Synowie iego: Ian y Bogusław.

Iuszkiewicz Mintowt. Iuszkiewiczowie, ktorzi od Mintowta linią prowadzą. Adam Mintowt Iuszkiewicz mego czasu w woiew. Wileń.

Ian Iuszkiewicz rotm. y pułk. Węgierskiey piechoty, odważny żołnierz w różnych okaziach. Pod Mohilowem rękę kula zgruchotała.

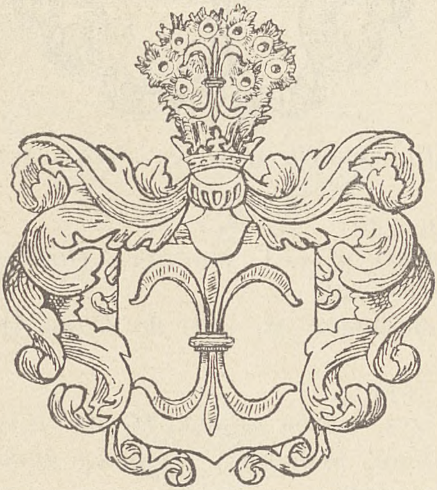
Sosnowscy z Dobrzyńskiey ziemie.

Sosnowskj Ian Sosnowskj pułk. I. K. M. kasztel. Połockj, pierwszy do Litwy się przeniósł. Vmarł 1660.

Sterpinskj Sterpińscy w woiew. Brzeskim.

Alexander Sterpinskj.

[68/72] **Gozdawa.**

Ma być lilia dwoista biała w polu czerwonym; w hełmie ogon pawi, a w nim takaż lilia. Tego kleynotu niektore w w. x. L. domy przed Vnią z Koroną vżywali, iako Nagora y inszi. Teraz różne domy vżywaią trybem Polskim.

Bohusiewiczowie w powiecie Orszańskim y indziey.

Bohusiewicz Thomasz Bohusiewicz y syn iego Mikołay Bohusiewicz.

Alexander Bohusiewicz Spiegayło w Wileń. woiew.

Borowscy kniaziowie w x. Zmodzkim y w Smoleń. woiew.

Borowskj Lew Borowskj w powiecie Iaswońskim. Syn iego Mikołay, 1621.

Adam y Rafał Borowskj w x. Zmodzkim, 1648.

Chrapowickich dom ieden z Czekońskiemi, z Wołynia wyszedszy, osiadł w woiewodztwach Smoleńskim y Witepskim.

Chrapowickj
Czekońskj. Theodor Chrapowickj chorąży Witepskj, był posłem do Moskwy. Zostawił Syna Iana.

Ian Chrapowickj chorąży Witepskj, żołnierz sławny.

Krysztof, tego Iana syn, Chrapowickj, stolnik Witepskj.

Ian Krysztofowicz Chrapowickj sekr. y dw. I. K. M. chorąży Smolenskj, mąż wielce godny, potym woiewoda Witepski.

Chrapowicki zakonu Bernard. ś. kapłan vczony osobliwie y wielkiey powagi.

(Chrapowicki podkomorzy Trocki.

Ian Antoni casztelan Smoleński,

Iózef woiewoda Smoleński).

[69/73] Adam Chrapowickj pods. potym sędzia Trockj.

Eustachi Chrapowickj woyski Połockj syn iego.

Theopil Chrapowicki, woyski także Połockj. (Synow miał trzech: Eustahiego, Iana i Iosepha).

Ierzy Chrapowickj horodniczy Witepskj.

(Dominik Chrapowicki starosta Szunaliski, deputat na trybunał Litewski w r. 1728 y razem marszałek skarbowy....)

Godlewskj Godlewscy Domaratowie z Mazowsza do w. x. L. przyszli, w woiew Wileńskim posiedli.

Adam Domarat Godlewskj syn iego.

Ian Kazimierz Domarat Godlewskj podst. Połockj, miał synów Hieronyma, Hyppolita, Bernata; córki: Zofia, Anna, Petynella. Zofia za Niemczewicem, Anna za Iurewiczem.

Lewoniowie dom dawny w w. x. L.

Bartosz Lewoń dworz. I. K. M. starosta Dynamundski.

Ian Lewoń sędzia ziemskj Wileńskj.

Lewoń Ian Lewoń chorąży Vpitskj. Bracia tego Iana:

Samuel Lewoń,

Mikołay Lewoń w siedmnastu leciech począł w woysku służyć i różne szwanki od nieprzyiaciela odniósł. Pod Dynamentem y Nowomłynem postrzelony. Pod Nitawą, gdy w oczach hetmana y woyska na harcu koń szwankował, pieszo nieprzyiaciela pokonał.

Niemira Niemirowicz Niemirów y Niemirowiczów dom tych, ktorzi od Mikołaia Niemirowicza linią swoię prowadzą. Ten bowiem zwaśniony na Polaki, herb od dziada swego w Hrodlu przyięty, Iastrzębca porzucił y znowu do vżywania liliy wrócił się.

Mikołay Niemirowicz ieden z przednich panow Litewskich, roku 1440 w obieraniu w. x. Lit. Kazimierza Iagiełowicza stronę trzyma. Fundował plebanią w Iskołci 1471.

Fiedor Niemira 1499 po przegraney bitwie nad Wiedrusą, obronną ręką z Moskiewskiego więzienia vszedł.

Ierzy Niemirowicz 1503 pod Grodkiem pomógł x. Siemionowi Słuckiemu Tatary gromić.

X. Okolskj o herbie tym pisząc twierdzi, że Mikołay Niemira kasztelanem Trockim był y miał synow Mikołaya y Andrzeia. Domyślam się, iż ktorzi tylko Niemirami zowią się, idą od mianowanego Mikołaia y Gozdawą maią się pieczętować.

[70/74] Mikołay Mikołaiewicz Niemira stolnik w. x. L. był potym woiewodą Podlaskim, ktoremu król Alexander dał Kamionkę.

Mikołay Niemira woiewodźic Podlaskj, dworz. cesarza Maximiliana, był marszałk. w. x. L.

Zbigniew Niemira, syn tego marszałka z Iliniczowney woiewodzianki Połockiey, zostawil syna Stanisława, za którym była Firleiowna.

Andrzey Niemira drugi syn pierwszego Mikołaia Niemiry, był w potrzebie z Tatarami pod Rutkami 1511.

Iakub Niemira czasu swego mąż sławny. Syn iego:

Andrzey Iakubowicz Niemira, woiewoda Kiiowskj, starosta Owruckj, Szwisłockj. Był w potrzebie pod Olszanicą z x. Konstant. Ostroskim 1527. Wspominaią go dzieie 1522 y 1540.

Mikołay Niemira łowczy w. x. L. Synowie iego Woyciech y drudzy (w) woiewodztwie Podlaskim.

Woyciech Niemira woiewoda Podlaskj.

Ian Woyciechowicz Niemira stolnik Podlaskj, miał syna Iana.

Alexander Niemira woiewodzic Podlaskj.

Wasil Niemira za Stefana krola pułkownik sławny roku 1581, wziął w zasługach na seymie trzy wsi pod Mohilowem.

Micuta Micutowie dom dawny w powiecie Grodzieńskim.

Micuta mego wieku sędzia ziemski Grodzieńskj. Synowie iego: Olbrycht Micuta pisarz grodzki Grodzieński. Stefan, Krysztof.

Pac Pacowie dom dawny y rodowity w w. x. L. za początków Litwy szli ze Włoch z Palemonem. Są y w Hetruriey we Włoszech znaczni de Pazis, ludzie rodowici.

Był ten dom ieszcze przed Chrystusem, bo w Monumentach podczas woyny z Rzymiany w rok po Katilinie zakopanych na gruntach Sornel... miasta nalezionych 1635, mianuie się Cosmus Paccius pontif. max.

Ierzy Pac za Iagełła krola woiew. Kiiowski, sędzia Podolskj. Wnuk abo syn iego Ierzy Pac woiewoda Połockj, ten z Radziwiłowny x. Kobryńskiey vrodził Mikołaia woiewodę Podlaskiego.

[71/75] Mikołay Pac starosta Lidzki, odprawował dwoie poselstwa barzo trudne do Stanów Koronnych: iedno od króla Kazim. II. Iagełłowicza, drugie od Stanów w. x. Litewskiego, 1453 (za tegoż Kazim. 2. Iagełłowicza z Ianem Chodkiewiczem y Mikołayem Radziwiłem. Był potym woy. (s).

Ierzy Pac woiewoda Smoleńskj obronił odważnie Smoleńska przeciw ogromnym woyskom.... Zyłką synem Iwana cara Moskiewskiego 1499).

Ierzego Pacowicza woiew. Połockiego, kasztelana Wileńskiego wspomina x. Okolskj, drugiego Historia 1492/1500 roku, kiedy Smoleńska mężnie w niebytności woiewody Moskwie bronił, wspomina trzeciego marszałka w. x. L. starostą Nowogr. (Grzegorz Pac marszałek w. x. L. 1459, starosta Nowogrodzki).

Ian Pac podczaszy w. x. L. wspomniony w konstit. 1624.

Ian Pac ciwun Wilenskj, inszy, około roku 1599 woiew. Połockj.

Mikołay Pac podkom. w. x. L. potym woiewoda Podlaskj, syn Ierzego woiewody Połockiego. Synowie iego: Stanisław, Mikołay, Paweł, Dominik, vrodzeni z Alexandry x. Olszańskiey. Corki też cztyry.

Stanisław Pac woiewodzic Podlaskj. W roku 1556 y 1559 wspominaią go Dzieie podstolim w. x. L. Będąc namiestnikiem Witepskim dał odsiecz Iezierzyscom, gdzie 13 tysięcy Moskwy we dwóch tysięcy naszych pogromiono. Był potym woiewodą Witepskim y starostą Surazkim. Roku 1566 przez swe Kozaki Moskiewskie kraie szeroko splundrował y Sitna dobył, na którym 120 hakownic wziął. Znów 1568 przez swych Wieliskie, Vswiatckie, Bielskie włości popalił, pulk carski z boiar zgromadzony 12. Ianuar. zniósł. Obleżony na Witepsku w Septembrze, fortecy szczęśliwie dotrzymał. Miał za sobą Christinę Chodkiewiczownę, kasztelankę Wileńską.

(Ierzy Pac kasztellan Wileńskj za Władysława Iagełła y Witołda, *instaurata vnione Lituaniae cum Polonis*, pod... 1401 wspomina go x. Okolski).

Mikołay Pac woiewodzic Podlaski, był nominatem na Kiiowskie biskupstwo, ale iż nie był xiędzem, vdał się na stan świecki y vczyniony iest kasztelanem Kiiowskim, (napotym był inny Kiiowskim).

(Drugi Mikołay Pac biskup podpisał *vnionem Lituaniae cum Polonis* na Lubelskim Seymie, iako administra..... z.... fol 8 fol. 4).

Paweł Pac woiewodzic Podlaskj, był kasztelanem Witepskim, woiew. Mścisławskim, nakoniec kasztelanem Wileńskim, starostą Mścisławskim, Wilkomirskim, Dziesien...

Synowie iego: Mikołay, Jan, Piotr z Wołowiczowny, córki 2: Zophię y Barbarę. Zophia była za Rakowskim, kasztelanem Wiskim, zrodziła Rakowskiego woiew. Witepskiego, Barbara za Tyszkiewiczem.

[72/65] (Pac woiewoda Miński, za nim Krystyna Naruszewicówna kasztelanka Smoleńska).

Mikołaj Pac był biskupem Żmodzkim, na którego biskupstwa rzecz część dziedzictwa obrócił.

Jan Pac był podczaszym w. x. L.

Piotr Pac brat Mikołaya y Jana, chorąży y podsk. w. x. L. był woiewodą Trockim. Synowie iego:

Jan Pac woiewodzic Trockj był kanonik. wileńskim.

Szczęsny Pac podkomorzy w. x. L.

Krzysztof Pac woiewodzic Trockj, pokoiowy I. K. M. w obozie pod Smoleńskiem młodo umarł.

Hieronim Pac woiewoda Trocki, w domu od Moskwy wzięty, tam umarł. Zostawił potomstwo.

(Jan Pac podstoli w. x. L. potym woiewoda N. Za nim Sapieżanka.

(Stanisław Pac stolnik w. x. L. komisarz y poseł do Moskwy za Zygmunta Augusta 1559.

(Mikołay Pac woiewoda kiiowskj. wprzód kasztelan 1535.

(Stephan Pac podskarbi w. x. L. podpisał elekcyę Władysława IV.

Michał Kazimierz Pac woiewodzic Trocki, oboźny w. x. L. rycerz odważny, regimentarz woyska Litewskiego, w x. Żmodzkim przeciw Moskwie y Szwedom czuyny, odważny, szczęśliwy w swoich ekspedicyach. Potym był woiewodą Smoleńskim y hetmanem polnym w. x. L. Roku 1666 na seymie w Warszawie oddano mu wielkie hetmańswo w. x. L. a Wileńskie wo.

Kazimierz Pac kanonik Wileński wespół z bratem Hieronymem wzięty do Moskwy w domu. W więzieniu (z którego 1662 wyszedł) uczyniony jest *absens* proboszczem Wileńskim y Gieranońskim y nominowany na biskupstwo Smoleńskie, poświęcony na nie w Wilnie przy królu I. M. 1664, Jun. 15, potym Żmodzki 1666.

Bonifacy Pac (civun Trockj, pułkownik I. K. M. oboźny w. x. L. Syn iego Jan Pac hrabia na Rożance, starosta Bytocki (?) mąż dzielny, rotmistrz 2 chorągwi.

Jerzy Pac Bernardyn, także bracia tych woiewodzicowie Troccy.

(Wacław Pac woiewodzic Trocki na dworze cesarskim młodo umarł).

Dominik Pac 4 syn Mikołaia woiew. Podlaskiego był kasztel. Smoleńskim, zostawił synów Mikołaya y Jana.

Mikołay Pac kasztelanic Smoleńskj, był podkomorzym brzeskim. Synowie jego czterech Samuel y Stefan z Sapieżanki, dway młodo w woyskach cudzoziemskich poginęli, dway zostali w oyczyźnie Samuel y Stefan; córki: Bogdana Sapiehy, woiewody mińskiego, córka N. Gosiewska.

Samuel Pac podkomorzyc Brzeskj, był chorążym w. x. L. pułkownik wielce dzielny, zostawił z Tryznianki synów Jana y Dominika.

Jan Pac chorążyc w. x. L. swym kosztem od roku 1648 długo z Kozakami się oganiał po Zadnieprzu, znosząc buntuiących się. Umarł podstolim w. x. L. bez potomstwa. Za nim Sapieżanka starościanka Orszańska z Chodkiewiczówney.

(Jan Pac kasztelan Połocki, za czasów Alexandra II xięcia w. x. L. y Jana Olbrychta króla polskiego 1493, *ut testatur Lascius fol. 130* subscripsit unionem Lituanicam, confirmatam in Chrodlo).

[73/77] Dominik Pac chorążyc w. x. L. po długiej w cudzych kraiach peregrinaciy, od Kozaków zaskoczony w domu y Moskwie oddany, przymuszony tam osiadł.

Stefan Pac podkomorzyc Brzeskj, na pokoiu Zygmunta III... na peregrinacyą Władysława IV do boku do niego przydany, był wprzód pisarzem y referend. potym podskarbim w. y podkanclerzym w. x. L. Senator wielkiej vwagi, wymowny, statku, porządku, zostawił synów z Rudominianki, córki starosty Hiberpolskiego, y Wołowiczowney, siostry Wołowicza bisk. wileńskiego: Stanisława, Krzysztofa, y Mikołaia.

Stanisław Pac młodo umarł w Grodnie, dworz. I. K. M. Władysława IV.

Krysztof Pac, wprzód był chorążym w. x. L. prowadził roty husarskie przeciw Kozakom podczas rewoluciey rzeczyp. anni 1655 y następuiących. Króla I. M. boku nieodstępował. Został kanclerzem w. x. L. (nazwany dla wielkiej mądrości profesorem.

(Kazimierz Pac Hieronyma woiewodzica Trockiego, strażnika w. x. L. syn, kawaler Maltański, pisarz w. x. L. starosta Myszogolski.

(Jan Pac syn tegoż, starosta... kj Kobryński,)

Mikołay Pac woiewoda Trockj, starosta Krzyczewskj, (potym biskup Wileński 1684).

Jan Pac kastell. Smoleńskiego Dominika syn drugi, był woiewodą Mińskim. Synowie iego z x. Wiśniewieckiey:

Alexander Pac ociec Konstantego Paca chorąż. nadw. w. x. L. y drugiego, ktori Bernardinem został.

Kazimierz Pac pisarz w. x. L. był posłem do Moskwy.

Paweł Pac y Felix Pac młodo bez potomstwa zeszli.

(Hrehory Pac kasztelan Smoleński.

Mikołay Pac starosta Li(wski) vczony wielce 1445, potym był Połockim, po którym iest potomstwo.

(Syn chorążego w. x. L. Mikołay Pac starosta Kowieński. Syn Krzyштof Pac starosta Kęp... pisarz w. x. L. następnie kasztelan Połocki miał w p.... Sapieżankę, potym bezpotomnie zszedł.

(Piotr Michał Pac syn Hieronyma woiewodzica Trockiego, strażnika w. x. L. starosta Zmudzki generalny, Wieloński.... willkijski,... telski etc.

(*Vide alios huius domus Pacianae... non sunt enim, nisi quos Historie habent*) [1]).

Pieczychoyskj Pieczychoyskich dom w woiewodztwie witepskim.

Paweł Pieczychoyskj kuchmistrz w. x. L.

Podbereskj Podbereskich kniaziów dom dawny w Hełmie, kladą trzy pióra strusie między dwiema proporcami, we środku tarczy orła o dwu głowach.

Michał Podbereski w woysku Witołdowym, zabity od Tatar 1399.

Hrehory Samson Podbereskj, marszał. Bracławskj.

Jan Hektor Podbereskj pisarz grodzkj Olszańskj.

Samuel Władysław Podbereskj.

Mikołay Samson Podbereskj, kapłan zacny, który wielkiemi iałmużnami kościoły, klasztory y vbogie opatrzył.

I innych wiele godnych mężów tego domostwa.

---

[1]) Tu następuje wykreślony wiersz: Pazdzierniowie w powiecie Osmiańskim.

Kazimierz kuchmistrz w. x. L. y regimentarz woysk IKM. 1666 (na Podbereziu, potym woiewoda Smoleńskj 1667. Synowie iego: Aleksander y Kazimierz; córka iedna szła za Jana Paca starostę Butockiego, pułkownika IKM, hrabię na Rożance; druga za (s) Słuszkę starostę Przeczyckiego.

Popowskj [74/78] Popowskich dom w Trockim woiewodztwie. Stanisław Popowski 1648.

Rymsza Rymszowie w w. x. Zmodzkim y w powiecie Osmiańskim.

Sokołowski Sokołowscy w powiecie Słoninskim. Michał Sokołowskj sędzia ziemskj Słoninskj, zołnierz sławny. Syn iego Walerian Sokołowski około roku 1581.

Tryzna Tryznow dom rodowity w w. x. L. Pisze o nim x. Okolskj, iż przodek ich wyszedszy z Greciey, w Siewierzu osiadł y był dziedzicem na Brańsku; za odeściem Siewierza do Moskala potomstwo się stamtąd wyniosło do Nowogrodzkiego woiewodztwa.

Iwan Tryzna starosta Nowogrodzkj, 1505 Tatarów dobywających zamku szczęśliwie poraził.

Hrehory Tryzna marszał. I. K. M. pułkownik pod Wendą 1560. Wziąwszy pod swoy regiment woysko Litewskie w Iflanciech, 1561 włości Moskiewskie splądrował. Dzieie roku 1567 wspominaią go kasztell. Podlaskim. Synowie iego Piotr, Jan y Hrehory.

Piotr Hrehorowicz Tryzna był woiewodą Derpskim, miał synów: Piotra starostę Bobroyskiego y Michała.

Jan Hrehorowicz Tryzna dworz. IKM. 1566, wspominaią go Dzieie Moskiewskie, iż naznaczonym był na przyimowanie posłów Moskiewskich.

Hrehory Hrehorowicz Tryzna był marszałkiem Słonimskim, kasztelaniy Smoleńskiey ofiarowaney sobie nie przyiął. Synowie iego:

[75/81] Marcyan Tryzna pisarz y referend. potym podkanclerzy w. x. L. Był biskupem Malteńskim, coadjutorem Wileńskim, proboszczem Wileńskim i Geranońskim. Młodo umarł.

Mikołay Tryzna kuchmistrz w. x. L. potym podskarbi... skj Syn iego Theofil Tryzna był woiew. Mścisławskim, umarł bezpotomnie.

Gedeon Tryzna krayczy potym podskarbi w. x. L. starosta Brzeskj y Mścisławskj.

Krom tych wspominaią różne dzieie następuiących:

Iozeph Tryzna woiewoda Podlaski,

Konstanty Tryzna kasztel. Podlaski,

Theodor Tryzna kasztell. Zmodzki,

Pawel Tryzna obożny w. x. L. pułkownik I. K. M. który
1625 Szwedów pod Lutrinem pogromił.

Stanisław Tryzna podstar. Słonimskj.

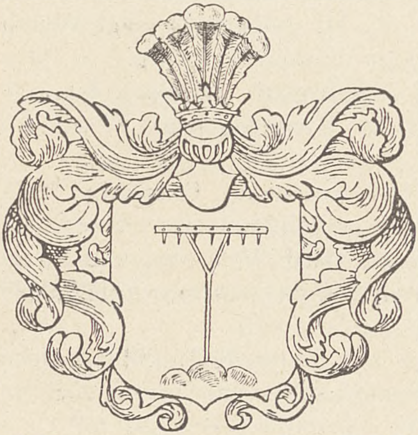
Woykunowski Woykunowskich dom w woiew. Nowogr. tegoż herbu wspomina x. Okolskj.

[80] Gizyccy z woiewództwa Mścisławskiego po przeniesieniu się z Polskiey z woiewództwa Płockiego, gdzie dzie-

Giżycki dziczne ich dobra Giżyce osiedli, na Ruś w woiew. Mścisławskim.

[75/81] Giżyccy w woiewodztwie Mścisławskim i Połockim.

Grabie.

Herb Polskiey koroney z Czech przyniesiony. Maią być grabie białe o siedmiu zębach vtkwione w pagórku iednym ze trzech. Pole ma być żółte. W hełmie pięć piór strusich.

Do w. x. L. ten kleynot przyniesiony iest z xięstwa Mazowieckiego, gdzie

Szczuka Szczukowie z dawna tego herbu zażywaią. Władysław Mazowieckie xiąże Marcinowi Szczuce tego herbu, dworzaninowi swemu w ziemi Wiskiey nad rzeką Wyszą dał wsi siedm, z którego potomstwo na różnych ziemskich vrzędach siedziało. Z pierwszego syna Falisława zostaie z bracią swą IMX. opat Paradyskj, Kazimierz Szczuka, proboszcz Warszawski y Łomżyński, sekr. I. K. M. Stanisław Szczuka przenioszy się z x. Mazowieckiego do woiewodztwa Trockiego, zostawił synów: Daniela, Woyciecha y Iana.

Daniel Stanisławicz Szczuka pokoiowy KIM. mąż w woysku y rzeczypospolitey godny, bywał za Chodkiewicza rotmistrzem, na sądach trybunalskich deputatem. Miał naprzód za sobą Radoszynską, Ierzego podst. Lidzkiego córkę, z ktorey córka szła za Lwa Limonta dworz. IKM. potym Iustynę Gudziańską, pisarzownę ziemską Trocką. Potomstwo z niey: syn Iakub y corka Zophia, która szła za Fridricha Puzynę.

Iakub Szczuka niewidomy w woiew. Trockim y powiecie Konienskim, miał za sobą Iwaszkiewiczownę. Potomstwo iego:

Michał y Hieronim synowie, y córek cztery.

Woyciech Stanisławowicz Szczuka ożenił się z Kurlandką. Synowie Woyciecha: Stanisław Szczuka, wzięty z Dominikiem Pacem od Kozakow, w [80] Moskiewskim więzieniu vmarł. Zostawił synów Graciana y Antoniego;

Ten Szczuka z Leczynowskiey zostawił syna Woyciecha;

Piotr Szczuka, który lata swe w woysku trawił.

Alexander Szczuka młodo bezpotomnie vmarł.

Ian Stanisławowicz Szczuka miał synów dwuch: Samuela, ktory młodo w woysku zabity, y Stanisława, który z Łachnicką ma synów Iana y Piotra.

[78/81] **Gryf** abo **Swoboda.**

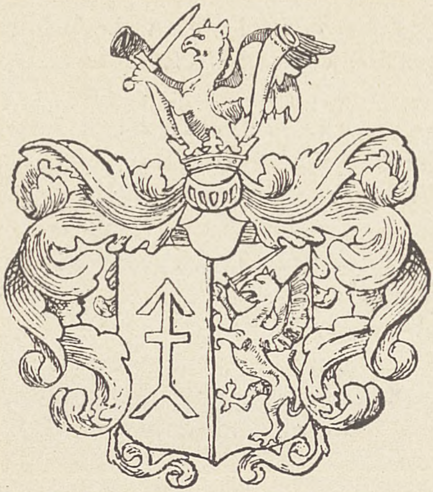
Ma być biały Gryf w polu czerwonym. Nos y przednie szpony złote. W hełmie puł gryfa między trąbami.

Butowt [76/82] Ten kleynot przyiął na dom swoy w Hrodlu Butowt. Montigayło. Butowt podpisał się do Vniy z Koroną roku 1401.

Gryf z mieczem.

Chodkiewicz Gryfa też teraz vżywa za herb dom zacny w w. x. L. Chodkiewiczow. Vżywali oni przedtym herbu Kościeszy abo Strzegonia aż do Hieronyma Alexandrowicza Chodkiewicza, który będąc posłem od Zygmunta Augusta krola

¹) Tu następuje duża luka niewypełniona.

do cesarza Rzymskiego Karła V, vczyniony iest od niego grafem na Myszy y Szkłowie y do dawnego herbu wziął za przydatek gryfa z dobytym mieczem. W hełmie połowica takiegoż gryfa między dwiema trąbami.

[77/83] Przodek domu tego dla niezwyczayney siły w zapasach nazwany Boreyko, będąc na dworze w. x. L. Wicienia, chlubiącego się dzikiego Tatarzyna z mocy swey w oczach wszytkiego dworu porobił (s). Tenże na łowach będąc, gdy xiążę od swych oderwawszy się za zwierzem na błota zabiegł y tam zapadł, w pul go żywego znalazł y na ramionach swych z błot wyniósł. Za co tak mu wiele włości nadano, iako mógł iednego dnia pieszo obeyść: był abowiem chodu barzo spiesznego, ztąd przezwany był Chodko abo z Ruska Kodko. O potomstwie iego to się w Historiach nayduie.

Boreyko

Chodko

Wasil Iamont Boreykowicz namiestnik Smolenski za Witołda 1396, syna vtracił w potrzebie z Tatary pod Worszłą 1399.

Iwan Boreykowicz hetman woysk Smolenskich za Witołda 1407.

Iwan Iwanowicz Chodkiewicz woiew. Witepskj, marszałek y hetman w. x. L. Za czasów króla Kazimierza 1453 odprawował od Stanów w. x. L. do Korony poselstwo, aby Podole y Wołyń wrocono y vniy poprawiono; 1458 w dziesięciu tysięcy woyska posiłkował w Prusiech koronnych; 1474 także w dziesięciu tysięcy do Węgier chodził szczęśliwie na pomoc Władysławowi królowi Węgierskiemu; 1476 przyłączył się do tych z Ruskiey religiey, ktorzi pod posluszeństwem papieskim żyć chcieli y podpisał się pod list od nich przez zacne posły do Sixta IV wyprawiony.

Paweł Iwanowicz Chodkiewicz rodzony tego hetmana Iwana, do tegoż listu podpisał się. Starosta Kamienieckj.

Alexander Iwanowicz Chodkiewicz, syn hetmana, był woiewodą Nowogrodzkim, starostą Brzeskim, Knyszyńskim, Wilkiyskim. Wspominaią go dzieie roku 1546 y dalszych. Na koronaciy Zygmunta I wszytkich znacznym dostatkiem przeszedł. Synowie iego: Grzegorz, Hieronim, Ierzy.

[78/84] Hrehory Alexandrowicz Chodkiewicz około r. 1544 był podkomorzym w. x. L. starostą Kowienskim a potym kasztelanem Trockim; 1562 zostawszy hetmanem polnym w. x. L. wziął commendę na obronę Inflant. Był we czterech tysięcy swoich, kiedy Moskwę w Iwańskich polach znoszono. Został potym kasztelanem Wileńskim y hetmanem wielkim. Był wielce groźnym na swym vrzędzie; za niego artykuły woienne stanęły. Synowie Alexander y Hieronim.

Alexander Hrehorowicz Chodkiewicz starostą Grodzieńskim będąc, odprawował 1576 poselstwo od Stanów w. x. L. do krola Stefana. Był gubernatorem Iflant, zbył Moskwę pod Wendą. IMX. Sulikowski w Hist. swey fol. 99 świadczy, iż wieku iego był kasztell. Wileń. y hetmanem polnym w. x. L.

Hieronim Hrehorowicz Chodkiewicz (ktorego Stryikowski nazywa Ianem a x. Okolskj Iędrzeiem) stolnik w. x. L. z młodu, mianowicie 1564 nieomieszkiwał woiennych okaziy.

Ierzy Alexandrowicz Chodkiewicz drugi syn Alexandra Iwanowicza, krayczy w. x. L. starosta Bielskj, odprawował poselstwo swe do Moskwy 1562 barzo meżnie, nic niepostępuiąc Moskalowi. Był napotym woiew. Mścisławskim y kasztelanem Trockim. Pracował wiele, aby na seymie Grodzieńskim Iflanty do w. x. L. inkorporowano y dokazał. Synowie iego:

Konstanty młodo zszedł;

Ierzy brat Konstantego, był starostą Zmodzkim, iako go mianuią Dzieie 1596 roku. Zmarł bezpotomnie.

Hieronim Chodkiewicz trzeci syn Alexandra, hrabia na Myszy y Szkłowie. Dzieie roku 1542 podczaszym w. x. L. starostą Raduńskim, 1544 kasztell. Trockim, 1545 starostą Zmodzkim, ktore vrzędy oraz trzymał, iako znać z prziwileiu cessiy ziemie Bielskiey 1547. Tego krol Zygm. August za radą Kalimacha (s) wyniósł, aby go antagonistą x. Mikołaia Radziwiła Czarnego dla pewnych suspiciy vczynił. Był posłem od tego krola do cesarza, gdzie uczczono go tytułem [79/85] hrabie y herbową odmianę nadano takim kształtem, iaki wyrażony iest wyżey. Był potym kasztelanem Wilenskim a gubernatorem Iflantskim. Roku 1560 w tysiącu pienieżnych y z pospolitym ruszeniem x. Zmodzkiego y Wilkomirskiego powiatu, pięćdziesiąt tysięcy Moskwy od oblężenia Wendy odpłoszył. Vmarł roku 1561. Synowie iego: Ierzy, Hieronim, Ian.

Ierzy Hieronimowicz Chodkiewicz hrabia, dziedzic na Rosi, miał synów Wasila, Hieronima y Ierzego.

Ian Hieronimowicz Chodkiewicz hrabia, będąc stolnikiem

w. x. L. był destinowany od krola Augusta na obięcie sześciu zamków Iflantskich w zakładzie puszczonych, kiedy w. x. L. przyięło na się obronę Iflant; 1564 iuż był starostą Zmodzkim a potym marszałkiem w. x. L. y gubernatorem Iflantskim. Roku 1567 od Augusta z częścią woyska wyprawiony z pod Radoszkowic, przez sześć niedziel Vły dobywał, Iflant długo y szczęśliwie bronił. Na seymie Mscibowskim wymógł v Stanów w. x. L. aby vstąpiwszy pretensyj swych przeciw Koronie, Stefana iuż koronowanego za wielkiego xiążęcia Litewskiego przyięli. 1576 roku w Warszawie przysłuchawszy się disputaciy Franciszka Toleta soc. Iesv theologa, potym s. koś. Rzym. kardynała, porzucił kalwińskie błędy y synowcom swoim do tego powodem był. Vmarl 1579 Aug. 4, miał za sobą Zborowskę kasztelankę Krakowską. Dobrze przed śmiercią został był kasztelanem Wileńskim. Tak się był rzeczyp. przysłużył, że po śmierci iego pomniąc na zasługi iego przeszłe, pozostałym synom Swisłocz wieczystym prawem darowała. Synowie iego:

Hieronim Ianowicz Chodkiewicz hrabia młodo y bezpotomnie vmarł;

Alexander Ianowicz Chodkiewicz hrabia był wprzód woiewodą Podlaskim, potym Trockim, starostą Borysowskim; służył pod Kircholmem z Karolem Chodkiewiczem y przeciw rokoszanom, do których od krola Zygm. III poselstwa odprawował. Syn iego Felician młodo vmarł. Córka szła za Sieniawskiego.

[80/86] Ian Karol Ianowicz Chodkiewicz hrabia, trzeci syn Iana kasztel. Wileńskiego, w naukach wyzwolonych w Wileńskiey Akademiy wyczwiczony, na Marsowe pole młode lata przeniósł. Początek rycerskich zabaw pod hetmanem Zamoyskim przeciw Michałowi z własnym ludem założył, a hetman mądry postrzegszy w młodych leciech męża przyszłego, wielce go królowi Zygmuntowi III zalecił. Roku 1600 zostawszy starostą Zmodzkim, przez wszytkę Iflantską woynę w obozie zostawał, dwieście husarza własnym kosztem prowadząc. Był w bitwie pod Orlą. Gdy hetman w. x. L. Radziwił szedł pod Wendę, Karol Troyden y Singwalt wziął v Szwedow. Siła pomógł Zamoyskiemu w dobyciu Wolmarza, Felinu, Białego kamienia. 1603 zostawiony od Zamoyskiego regimentarzem w Iflanciech, Derpt opanował, Lindersona pod Weysteynem zbił na głowę 1604 y obóz iego opanował, Eweryksona od dobywania Weysteynu odpędził, a wkrótce na głowę go poraził, pięć tysięcy Szwedów na placu położywszy, a swoich więcey nad 40 niestraciwszy. 1605 zostawszy w Warszawie wielk. hetmanem w. x. L. na seymie, Karola Szwedzkiego

króla, w osminastu tysięcy następuiącego, niemaiąc swych z zupełna trzech tysięcy, wstępnym boiem pod Kircholmem poraził. Wziął dział iedenaście, chorągwi 60, dziewięć tysięcy trupa na placu było, między któremi książęta Niemieccy: Brunswickj y Luxenburskj y hetman Linderson, a król ledwo na okręty vciekł. 1606 Wolmarz miasto obegł, a zamek do poddania przycisnął. Podczas rokoszu przy królu odważnie stawał; 1608 pod Dynamuntem Mansfelda hetmana Szwedzkiego okręty popalił; tegoż roku zimie Parnawy dobył y całe Inflanty od Szweda potym odzyskał. W Moskwie 1611 y 1612 niemógł według myśli dokazowac dla konfederaciy Zborowszczan y Sapieżyńców, którzy pod iego rządy niechcieli, iednak do stolicy oblężonym naszym posiłków dodał. 1616 Moskiewskie w Or- [81/87] szański kray wycieczki poskromił y Smoleńskowi oblężonemu ludu y prowiantu przez Alexandra Sapiehę starostę Orszańskiego dodał, 1617 Władysława krolewica na carstwo prowadził, gwałt na drodze zameczków opanował. Tymczasem Farensbacha niestatek Inflanskie rzeczy pomieszał, zaczym według instrukciy krolewskiey pokoy z Moskwą od comisarzow vczyniony iest. 1618 woiewodą Wileńskim został; 1620 za zgodą seymową obrany iest hetmanem naywyższym woysk koronnych y Litewskich do Wołoch przeciw Turkom. Którą expedicią iako sławnie odprawił, czytay v historików różnych szeroce opisuiących. Vmarł 1621 pod Chocimem w obozie. Z pierwszey żony Mieleckiej miał syna y córkę: syn Hieronim na szkołach vmarł; córka szła za Iana Sapiehę marszałka w. x. L. Z drugiey żony x. Ostroskiey y Iarosławskiey niezostawił potomstwa.

Hieronim Hieronimowicz Chodkiewicz hrabia, trzeci syn pierwszego hrabie, był kasztel. Wileńskim. Mąż rycerskj na expediciach Inflantskich, na które swym kosztem stawiał sto husarza y sto piechoty. Synowie iego: Ian y Krysztof. Córka szła za Wołowicza podsk. nadw. w. x. L.

Ian Chodkiewicz hrabia młodo vmarł; kraycżym w. x. L. był.

Krysztof Chodkiewicz hrabia z młodu w woysku służył pod stryiecznym bratem Karolem przeciw Michałowi 1608, pod Parnawą był rotmistrzem oycowskiey chorągwi husarskiey; za Zygmunta III był wprzod chorążym w. x. L. potym koniuszym; za Władysława IV kasztelanem y woiewodą Wileńskim. Miał za sobą Kiszczankę. Vmarł 1652 w Wilnie. Synowie iego:

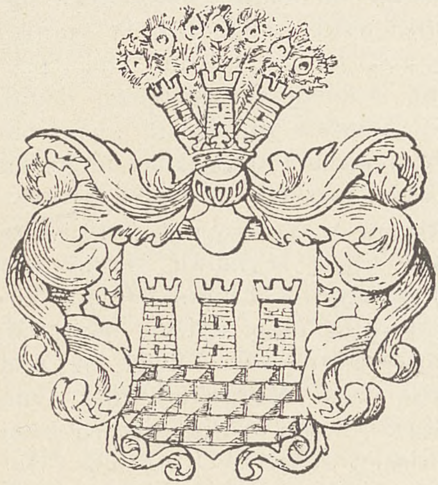
Ian Chodkiewicz hrabia, wprzód podczaszy w. x. L. potym kazztelan Wileńskj; z Pacowney podkanclerzanki w. x. L. miał synów, ktorzi młodo powietrzem na Pradze pod Warszawą po-

marli. Corki żyią, (iedna szła za Mniszka, druga za Krasińskiego, starostę Warszawskiego, refer. koronnego).

[82/88] Alexander Chodkiewicz hrabia biskup Wendenskj, kanon. Wileńskj, proboszcz Grodzieńskj.

Hieronym Karol Chodkiewicz hrabia, starosta Mozyrskj, młodego wieku, 29 lat tylko maiąc, vmarł 1650 Apr. 7. Z Izabelli Lackiey starościanki Zmodzkiey zostawił syna y córkę. Syn Ierzy Karol hrabia, obożny w. x. L. vrodził się 1646, Aug. 2. Corka Ioanna 1647, Oct. 4. (Zostawił syna z Naruszewicowny podkanc. w. x. L.).

(Chodkiewicz syn oboźnego, Ian Chodkiewicz).

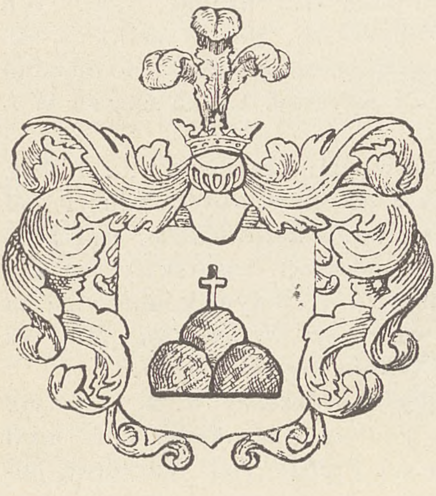

Grzymała.

Maią być trzy wieże czerwone na murze w polu żółtym; w hełmie trzy wieże y ogon pawi.

Rymwidowicz Ten herb przyiął w Hrodlu Ian Rymwidowicz.

Niemira Niemirowie też niektorzi tego kleynotu zażywali, iako starosta Mielnicki, którego od herbu Grzymalicem mianuie przywiley ieden Alexandra, dany 1501.

Gury.

Maią być trzy gury, a na wierzchu iedney krzyż; w hełmie pióra strusie.

Siemiaszko X. Okolskj twierdzi, iż niektorzi Siemiaszkowie w w. x. L. [83/89] tego kleynotu zażywaią.

Gwiazdy.

Maią być trzy gwiazdy w polu błękitnym, a w hełmie cztyry strusie pióra.

Z tym kleynotem przeniósł się do w. x. L. szlachcic Włoskj nazwany Carpio, od ktorego idące potomstwo maią nazwisko Karpiów. Osiedli w x. Zmodzkim, w woiewodztwie Podlaskim, w powiatach Grodzieńskim y Wołkowyskim.

Karp

Iana Karpia dworzan. I. K. M. wspominaią dzieie Moskiewskie roku 1566.

Iozeph Karp marszałek Wołkowyskj, dziedzic na Repli, gdzie kościół zbudował y tam iest pogrzebiony. Synowie iego: Stefan y Piotr.

Stefan Karp marszałek Wołkowyskj.

Piotr Karp mąż godny. Synowie iego: Iozeph y Kazimierz.

Iozeph Karp dworz. IKM. Władysława IV, podkomorzy Bielskj, ma za sobą Sapieżankę pannę Wileńską, dziedziczkę na Kodniu.

Kazimierz Karp młodo vmarł.

Stanisław Karp, którego miedzy Grodzieńskim rycerstwem wspomina elekcia Władysława IV.

[84/90] **Hakj.**

W herbach slachty w. x. L. różne iest vżywanie haków.

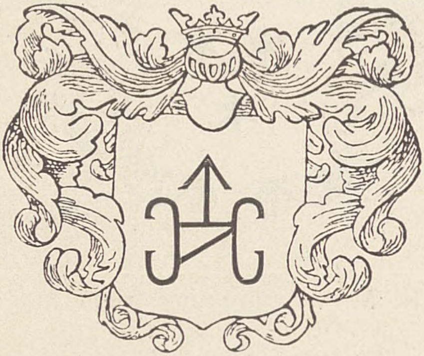
Naprzod u iednych maią być trzy haki, z obu końców zachylone na obie stronie, środkiem na vkos z sobą spięte, białe, w polu czerwonym. W hełmie trzy pióra stuusie.

Bielikowiczowie w Osmiańskim y Słonimskim powiecie takim sposobem tego kleynotu vżywaią.

Bielik Ian y Wasil Bielik roku 1528 w Słonimskim kraiu.

Bielikowicz Andrzey Bielikowicz sędzia ziemski Osmiański. Synowie iego: Andrzey, Iarosz, Stefan.

Stefan Andrzeiewicz Bielikowicz strukc. IKM. podczaszy Osmian. podwoiew. Wilenskj, zostawił synow.

Drudzy także w czyrwonym polu y z tymże hełmem takim kształtem wyrażaią.

Hurko Hurkowie w woiewodztwie Witepskim tego tak kleynotu vżywaią.

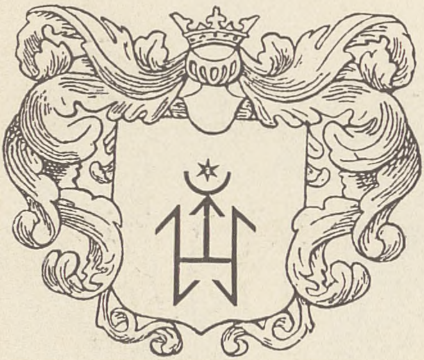
[85/91] Alexander Hurko, mąż godny swego wieku.

Mikołay Hurko podsędek Witepskj.

Andrzey Kazimierz Hurko podstoli Witepskj.

Drudzy w takimże polu y z takimże hełmem tak haki same z strzał różnie załamanych kształtuią, a nad szrednią strzałą kładą pół księżyca z gwiazdą.

Iasienieckj Woyna Iasienieccy Woynowie tego kleynotu vżywaią w różnych woiewodztwach w. x. L. Dom ten z xiążąt Ruskich idzie.

Konstanty Woyna, woiewoda, na Łukach. Syn iego:

Iwan Woyna Iasienieckj, woiewoda Smoleńskj. Syn iego:

Konstanty Woyna Jasienieckj pisarz ziemski Witepskj, ociec Samuela, Krysztofa, Alexandra y Daniela; z nich Alexander woyski Witepski.

Woyna Jesieniecki Rumiełо około roku 1632 podwoiewodzy Wileńskj.

Hrehory Woyna Iasieniecki w Nowogrodz. woiew.
Mikołay y Ierzy w woiew. Witepskim 1632.
Ian Woyna Iasienieckj w woiew. Mścisławskim. 1651.

Drudzy w takimże polu y z takimże hełmem tak kształtuią, kładąc między dwiema hakami krzyż od szable.

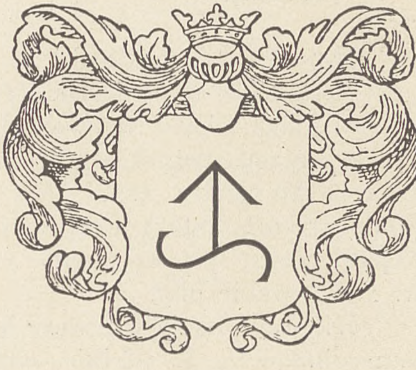

Olszewscy z Olszewa w Słonimskim kraiu leżącego [86 / 92] tak tego kleynotu zażywaią.

Olszewskj

Eliasz Olszewskj tego kleynotu w Słonimie v Bernardynow pogrzebiony. Córka iego wespół z mężem swym Odachowskim kościół zbudowała w tym Olszewie y plebanią fundowała. Poświęcony ten kościół 1661, Febr. 20.

Drudzy nakoniec kształtuią na kształt strzały abo kotwicy, ze spodu maiącey zakrzywienie na obie stronie, w polu czerwonym. W hełmie trzy pióra strusie.

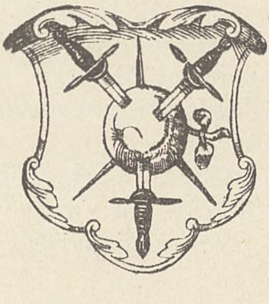
Sielawów dom tego kleynotu zażywa.

N. Sielawa kanonik Wilenskj, pleban Mińskj, w Mińsku klasztor mniszkom Benedykt. fundował.

Sielawa

Antoni Sielawa metropolit. Kiiowskj, archiep. Połockj.

[87/93] **Herbort.**

Maią być trzy miecze vtkwione w iabłku zielonym. Pole czerwone. Hełm, trzy pióra strusie.

Koziek

Tego kleynotu w w. x. L. zażywał dom Kozieków, o którym, ieśli teraz zostaie, wiedzieć niemogłem.

N. Fiedor mąż zacny, którego córka była za kniaziem Fiedorem Połubińskjm.

Hlińsk.

Gliński

Hliński

Ma być charakter taki, iako widzisz tu wyrażony, w polu czerwonym. W hełmie trzy pióra strusie.

Ten kleynot przyniósł z Siewierza Lew kniaź Glińskj, dziedzic na Glinsku, od ktorego w. x. L. idą y Glińscy [88/94] y Hińscy, bo Siewierzanie mówią G tam gdzie Ruś nasza kładzie H.

Hrehory Lwowicz Glińskj, starosta Owruckj 1503 od Tatar Perekopskich z woyskiem zginął nad Vssą rzeką.

Iwan Lwowicz Glińskj za Alexandra woiew. Wileńskj.

Michał Lwowicz Glińskj 1499 vczyniony iest marszałk. nadw. w. x. L. mąż wielce w naukach różnych vczony, siła lat w cudzych kraiach strawił, wielką łaskę miał u cesarza Maximiliana y krola Alexandra. Roku 1506 vczyniony od hetmana Kiszki regimentarzem, Tatary wstępnym boiem niedaleko Klecka zniósł. Wpadł potym w podejzrzenie v panów Litewskich, iakoby się na w. x. Litewskie piął.

Z ktorey okaziy zabiwszy kniazia Zabrzezinskiego, wielkiego marszałka w. x. L. wielkie burdy zaczął y do Moskala się przedawszy, Smolensk mu podał 1508. Iako mu tam szczęście odmiennie służyło, iż po wysokich vrzędach przyszedl na wyłupienie oczu, czytay w Historiy.

Wasil Lwowicz Glińskj stawuiąc przy bracie, do Moskwy się wyniósł 1508.

Bogdan Glinski wzięty na woynie, potym dobrowolnie w Moskwie został.

Potomstwo tych kniaziów w w. x. L. dotąd zostaiące w powiatach różnych, mianowicie w Wołkowysku y w Połoczyźnie, iedni Glińskiemi drudzy Hlińskiemi się piszą.

Konstanty, Aleksander, Andrzey, Troian y Michał Hlińskj w Wołkowyskim powiecie około roku 1648.

Ierzy kniaź Glińskj zabity od Moskwy pod Wierzchowiczami 1655 w bitwie.

[89/95] **Hołownia.**

Ma być charakter biały w polu czerwonym takiego kształtu; w hełmie trzy pióra strusie.

Hołownia Tego kleynotu zażywał w woiew. Nowogrodzkim Ierzy Hołownia chorąży Nowogrodzki, mąż wielce godny.

Iakimowicz Są niektorzi tego przezwiska, ktorzi się Iakimowiczami nazywaią, ale ieśli tego abo inszego kleynotu niewiem.

Krzysztof Iakimowicz Hołownia pisarz skarb. w. x. L. 1632.

Piotr Hołownia Iakimowicz pisarz skarb. w. x. L. 1611.

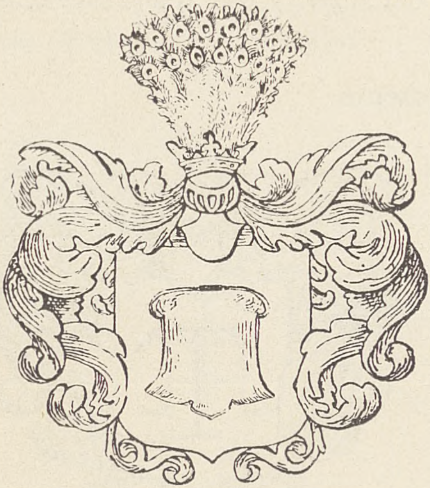
Mikołay Hołownia w Nowogrodzkim 1648.

I. Hołownia w Słonimskim powiecie, mąż godny, takiego herbu zwykł był zażywać.

(Bohdan Hołownia Ostrożęcki w powiecie Pińskim.

(Alexander Ostrożęcki Hołownia rotmistrz pułku Pińskiego, Francuskim, Niemieckim ięzykiem mowny, w prawie biegły).

[90/96] **Ianina.**

Ma być tarcza brunatna w polu czerwonym; w hełmie ogon pawi.

Ten kleynot **Danczykiewicz** w Hrodlu przyiął na się Woyszyn Danczykiewicz.

Piaseckich dom teraz go vżywa.

Hieronim Piaseckj pisarz polny w. x. L. sta- **Piaseckj** rosta Gieranoński.

Piotr Piasecki podwoiew. Wileńskj 1621.

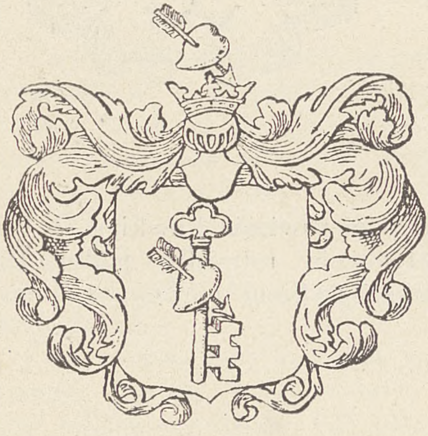
Paweł Piaseckj podwoiew. Nowogr. 1633.

Andrzey Piaseckj stolnik Brzeskj.

Hieronim Piaseckj dworz. IKM. podsęd. potym sędzia Słouimskj.

Augustyn y Stefan Piaseckj z woiew. Wileńskiego na elekciy 1648.

Iasieńczyk.

Miał być klucz złoty w polu błękitnym, ale niewiem, ieśli kto tak w w. x. Litewskim vżywa, bo y pole czerwone kładą, y na kluczu serce strzałą przeszyte. Także w hełmie.

[91/97] Takiego kleynotu w w. x. L. vzywa **Pawłowicz** dom Pawłowiczów **Łukiańskj** Łukiańskich, tak nazwany od maiętności Łukian.

Adam Hilary Pawłowicz żołnierz, rotmistrz y pułkownik sławny. | Prędkością nawięcey

dokazował. Zaczął służbę woyskową z Sicińskim, pod Lodą od Szwedów wzięty. Potym pod Czeczorą wszytko stracił; pod Chocimem chorągiew nosił v Kopaczewskiego. Tamże pod Chocimem od Chodkiewicza rotmistrzem vczyniony, siła potym z chorągwią w Inflanciech odważnie czynił. Przedmieścia Ryskie popalił, Szesgola dobył. Roku 1632 ku Smoleńskowi wyprawiony Lepunowa pułkownika poimał; więcey niż dwa tysiące więźniów Moskwy królowi Władysł. IV różnemi czasy oddał. Postrzelony pod Smoleńskiem, ledwo co wzmogszy czatami swemi około Białey, Mozayska, Toropca nieprzyiacielskie włości splundrował. Podczas Kozackiey rebelliey Słuckowi posiłków dodał y rebellizantów odstraszył. Woyskom w. x. L. do Możyra, Pińska, Turowa idącym, drogę torował, zasadzki y załogi Kozackie znosząc. Vmarł w Wilnie 1650.

Ian Pawłowicz Łukiańskj rodzony Adama, rotmistrz IKM.

Stanisław Pawłowicz brat ich, w różnych expediciach chorągwie nosił y porucznikował.

Krysztof Pawłowicz w Trockim woiewództwie 1648.

Iastrząb.

Ma być w polu czerwonym jastrząb stoiący na dwóch podkowach. W hełmie trzy pióra strusie.

Domaradzkj Domaradzcy tego kleynotu vżywaią.

Stanisław Domaradzki w x. Zmodzkim 1648.

[92/98] **Iawnucia.**

Ma być między dwiema miesiącami gwiazda a na grzbiecie wyższego miesiąca krzyż; w hełmie czapka książęca.

Iawnucia namłodszy syn Gedimina w. x. L. wyzuty z państwa, na ktore go ociec starszych minąwszy synów, wsadził był testamentem, przez braci swoich Kieystuta y Olgierda, wziął za oyczyznę Zasław w woiewodztwie Mińskim. Zaczym napotem

Iawnucia Zasławskj począł się pisać xiążęciem Zasławkim y herb sobie odmienił odrzuciwszy Pogonią Litewską. Krzyż iednak rozumiem, iż poznieysze iego potomstwo przydali.

X. Michał Iawnucia w Krakowie za się y wszytkich krewnych krwie Gedyminowey, Władysławowi Iagiełowi na posłuszeństwo przysiągł. Brat iego rodzony

Ierzy Iawnucia x. Zasławskie, zostawił syna Iwana.

Iwan Iawnucia x. Zasławskie miał trzech synów y córkę, która szła za Andrzeia Fiedorowicza kniazia Połubińskiego, przodka teraźnieyszego pisarza poln. w. x. L. Alex. Połubińskiego. Synów imiona: Michał, Bogdan, Fiedor.

(Michał Iawnucia x. Zasławskie y Mścisławskie z kniehini Dubrowickiey niemiał syna ale tylko córki: Nastasię Zbaraską woiewodzinę Trocką, Ościkową y Zabrzezińską y x. Koszyrską Sapieżyną woiewodz. Mińską.)

[93/99] Bogdan Iawnucia x. Zasławskie także syna niemiał, tylko trzy córki: iedna szła za Hornostaia, druga za Odyńcewicza, trzecia za Horskiego.

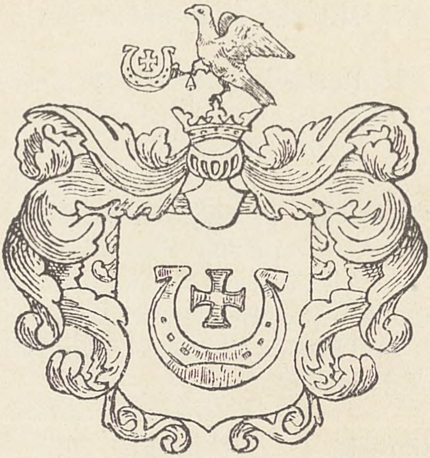
Fiedor Iwanowicz Iawnucia, dziedzic na Zasławiu, niemiał też syna, ale tylko córkę, żonę Iana Hlebowicza woiewody Wileńskiego, dziada Ierzego Hlebowicza starosty Żmodzkiego, dziedzica na Zasławiu.

Iastrzębiec,

abo Boleszczyc, abo Łazanki, abo Kaniowa.

Ma być podkowa złota z krzyżem we środku, hakami do góry obrócona, w polu błękitnym; w hełmie iastrząb ze dzwonkiem, trzymaiący w prawey sponie takąż podkowę.

Ten kleynot przyiął na się żołnierz Witołdowy Nagora przezwany na woynie, (iako masz w Historiy) Niemira. Iako niektóre potomstwo iego porzuciło ten herb, masz wyżey pod Gozdawą. Drudzy zostaią przy vżywaniu tegoż herbu, iako masz v Paprockiego w Gniazdzie cnoty fol. 1170.

Ian Niemira woiew. Trockj 1412 podpisał się do zgody Witołda z cesarzem Zygmuntem. Syn iego [94/100] Ian Niemirowicz, który 1432 poselstwo od Zygmunta Kieystutowicza w. x. L. do krola Iageła odprawował.

Niemira
Niemirowicz

Mikołay Ianowicz Niemirowicz odesłał Polakom ten herb y przestał Iastrzębca vżywać.

Drudzy synowie Iana pozostali przy Iastrzębcu, których potomstwo tegoż kleynotu vżywaią.

Iakub Niemirowicz, którego wspominaią dzieie roku 1471.

Szczyt Niemirowiczowie Szczytowie w Nowogr. y Połockim woiew. tegoż są kleynotu.

Iakub Niemirowicz Szczyt. Syn iego:

Ian Niemirowicz Szczyt marsz. IKM. star. Mohilewskj, był posłem do Moskwy 1516.

Mikołay Niemirowicz woyski Witepskj.

Mikołay Szczyt 1578 poborca Połocki.

Bierczyński Są y insze domy zacne w w. x. L. tegoż kleynotu, iako Bierczyńskich dom.

Brzozowskj Brzozowscy w woiew. Brzeskim y indziey, tak nazwani od maiętności Brzozowce pod Brześciem Litewskim; początek prowadzą z Smoleńszczyzny.

Chwedkowicz Onisin Chwedkowicz chorąży Smoleński tego kleynotu. Miał syna Michała, Michał Grzegorza.

Hrehory Chwedkowicz miał za sobą Iarmolankę, pisarzównę Wileńską, zostawił syna Iwana y drugiego.

Iwan Chwedkowicz na Brzozowcu miał za sobą Ielińską, sędziankę Brzeską. Synowie iego:

Maximilian Brzozowskj de Brzozowce kasztell. Kiiowskj, potym woiew. Brzeskj. Brat iego:

Hrehory Brzozowskj obożny koronny.
Mikołay Brzozowskj stryieczny Maximiliana.

Burkiewicz ✱ NB.[1])

[95/101] Czernickich, dom Mazowieckj z Czernic.

Czernickj N. Czernickj przeniósł się do w. x. L. nie opuszczaiąc dziedzictwa swego w x. Mazowieckim na Czernicach. Synowie iego:

Alexander Czernicki dworz. IKM. podstoli Wileńskj. Był gońcem do Moskiewskiego w roku 1656.

Theodor Czernicki kapłan zacny in societ. Iesv, młodo vmarł w Połocku.

Gorecki Goreckich dom w woiew. Wileńskim, iako wspomina x. Okolski f. 331.

Iasińscy w różnych powiatach.

Iasińskj Iasińskj pisarz w. x. L. podkom. Wileński, którego czyni wzmiankę w swey kronice Stryikowski l. 19 c. 14.

Iozeph Iasińskj archidiakon Wileńskj 1550.

Mikołay Iasińskj sekr. IKM. wspomina go przywiley pisany roku 1579.

N. Iasińskj kanonik Wilenskj, zacny mąż. Brat iego:

Ian Iasiński człowiek godny.

Kliszewscy w Nowogrodzkim.

Kliszewskj Stanisław Kliszewskj tego kleynotu około roku 1648, syn iego Sewerin Kliszewski.

Lawdańscy w woiew. Wileńskim, w x. Zmodzkim y indziey, iednak niewszyscy. Abowiem różni tego nazwiska

Lawdańskj vżywaią od kraiu nazwanego Lawda w x. Zmodzkim.

Mikołay Lawdański około roku[2]) .....

Stanisław .....

[96/102] Ionasz Protasewicz metropolit. Kiiowski około 1568.

---

[1]) Ta gwiazda i NB. dowodzą, że o tych Burkiewiczach miał Kojałowicz na osobnej karcie napisać. Nie napisał jednak ani ich też w indeksie nie wykazał, snać przez zapomnienie.

[2]) Tu dolny brzeg karty obejmujący może dwa lub trzy wiersze wraz z tekstem oberwany.

Ian Benedikt Protaszewicz dziedzic na Mohilney, sławny Polski rymopis. Są ksiąszki różne pracy iego w druku, wydane 1597/1608.

Władysław Protaszewicz pisarz, potym sędzia ziemskj Pińskj, vmarł 1659, sławny także poeta. Syn iego:

Hieronim Protaszewicz.

Ian Protaszewicz podczaszy Piński.

Ierzy Protaszewicz pis. ziemskj Nowogrodzki.

Waleryan, Paweł, Stanisław, Alexander Protaszewiczowie w woiew. Nowogr. około roku 1633.

N. Protaszewicz podcz. Nowogr. deput. na tribun. Wileński 1663.

Swięcickj Swięciccy iako twierdzi x. Okolski f. 331.

Szczepkowski Szczepkowski.

Alexander Szczepkowskj w woiew. Trockim.

Szumskj Szumscy w woiewodztwie Wileńskim y Brzeskim.

Ian Szumskj w Wileńskim. Syn Stefan.

Szwab Szwabowie w x. Żmodzkim.

Kasper Szwab starosta Szmeltyński. Syn iego:

Ian Szwab.

Wnuczek Wnuczkowie w różnych powiatach.

Marek Wnuczek ciwun Retowskj, rotmistrz IKM. pod Wielkiemi Łukami. Roku 1569 był ieden z posłów w. x. L. do Lublina na dokończenie Vniy z Koroną.

[N. Wnuczek] pisarz ziemski Osmianski 1613 [1]).

[97/105] **Iastrzębiec odmienny.**

Niektóre domy w w. x. Litewskim tego kleynotu vżywaią z odmianami sobie tylko własnemi.

Pierwsza odmiana, iż w podkowie tylko puł krzyża kładzie się, a w hełmie pawi ogon y ślepowron z pierścieniem w nosku.

Tego kleynotu vżywa dom Abramowiczów.

---

[1]) Tu następują 2 lub 3 wiersze oddarte.

Abramowicz

Ian Abramowicz woyskj Wileńskj, starosta Lidzki, którego wspomina Stryikowskj l. 22 c. 1. Temu Stefan król w zasługach dał niektore dobra po Ostyku zdraycy.

Iwan Abramowicz woiewoda Smoleńskj około r. 1596. Kiedy Zygmunt III szedł pod Smoleńsk, iemu było poruczone staranie w domu około bezpieczeństwa w. x. L. Syn iego:

Mikołay Iwanowicz Abramowicz na Wornianach, pułkow. IKM. dzielny w Iflanciech, Prusiech, pod Smoleńskiem przeciw Kozakom. Był kasztelanem y woiewodą Mścisławskim, nakoniec Trockim. Syn iego:

Samuel Abramowicz pułkow. IKM. starosta Starodębowskj, że katolicką wiarę przyiął, wielkie prześladowanie wytrzymał od hetmana kalwinisty. Stawał mężnie w woysku Wincent. Gosiewskiego hetm. polnego.

Hieronim Abramowicz woyski Lidzki. Wspomina go constitucia 1601.

[98/106] Druga odmiana, że nad podkową przydaią trąbę myśliwską bez nawiązania, a w hełmie trzy pióra strusie.

Kiersnowskj

Tak tego kleynotu vżywaią Kiersnowscy w woiewodztwie Nowogrodzkim.

Ian Kiersnowskj sędzia ziemskj Nowogr. potym woiewoda.

Gabriel Kiersnowskj.

Michał Kiersnowskj.

Ielce.

Maią być ielce krzywe białe, na krzyż złożone w polu czerwonym; w hełmie trzy pióra strusie.

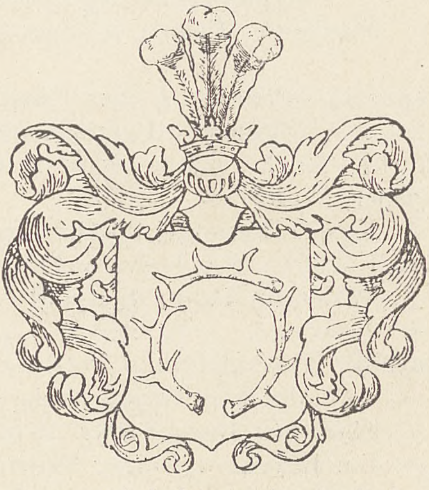
Bronisz Tego kleynotu zażywaią w x. Zmodzkim Broniszowie, iednegoż domu z temi, ktorzi są na Wołyniu.

[99/107] Drudzy w tym kleynocie w poprzek składaią parę ielcow w czerwonym polu, żółty ieden, biały drugi; w hełmie trzy pióra strusie.

Hawsewicz Fudorowskj Tak tego kleynotu zażywaią w Nowogrodzkim woiewodztwie slachta Hawsewiczowie Fudorowscy.

[104] Ielenie rogi.[1])

Maią być trzy ielenie rogi w polu czerwonym; w hełmie trzy pióra strusie.

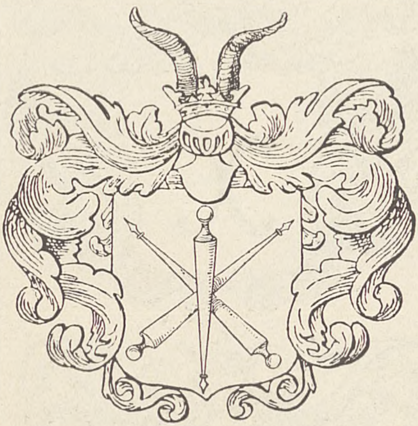
Schlichtink [105/113] Ten kleynot przyniesiony iest z Wielkiey Polskiey do x. Zmodzkiego przez Schlichtingow.

Ian Simon Slichtink woyski Wendeńskj.

---

[1]) Przed tem jest na tej stronie wypisany artykuł „Ielenie głowy" z herbem i rodem Kirszenszteynów, ale cały poprzekreślany, więc go tu opuszczam.

[99/107] **Ielita** abo **Koźlarogi.**

Maią być trzy kopie w polu czerwonym; w hełmie para koźlich rogów.

Gierdud Ten kleynot przyiął na się y na dom swoy w Hrodlu Gierdud. Teraz go różne w w. x. L. domy vżywaią.

Borzobohaty Borzobohatych dom iako pisze Paprocki fol. 206.

[100/108] **Dziewałtowskj** Dziewałtowskich dom wyszedł z woiewodztwa Krakowskiego.

Ian Dziewałtowskj chorąży Kowieńskj.

Karol Dziewałtowski w x. Zmodzkim około roku 1621.

Hilchenowie.

Hilchen Dawid Hilchen syndyk Ryski, na instancyą Zamoyskiego do rycerskich prerogatyw przypuszczony od Rzeczyposp. y do tego herbu. W w. x. L. osiadł.

Stanisław Hilchen w woiewodztwie Nowogr.

Paprockj Paprockich dom Polski z Sieradza do Litwy przyszedł.

Stanisław Paprocki nabywszy w Połoczyźnie dóbr Zaskorki i Kozłowczyzna, w w. x. L. osiadł. Synowie iego: Iakub, Kasper, Walerian.

Kasper Paprockj do Orszańskiego się powiatu wyniósł. Zostawił synów: Stanisława y Iana.

Waleryan Paprockj osiadł w Słonimskim powiecie.

Rayskj Rayskich dom Polski z Raysk.

Malcher Rayskj około roku 1596.

Stanisław Rayskj sekr. IKM. w woiew. Brzeskim.

Ian Rayski w woiew. Wileńskim.

N. Rayski podkomorzy Wilkomirskj.

Henrik y Alexander Rayskj w woiew. Brzeskim, 1648.

Skokowskj Skokowscy od maiętności nazwaney Skoki nazwani, pod Brześciem.

Marcin Skokowskj 1632.

Ian Skokowskj 1648.

Wierzeyski Wierzeyskich dom Polski z kraiu Lubelskiego do woiewodz. Nowogrodzkiego przyszedł.

Ież.

Ma być ież w polu czerwonym, w hełmie piór strusich trzy.

Ten herb z Korony, z woiewództwa Pomorskiego do w. x. L. przynieśli czterey rodzeni bracia Lissowscy za króla Augusta.

Lissowskj

Ierzy Lissowskj dworz. IKM. y żołnierz sławny, starosta Sokolskj.

Krysztof Lissowski na Ozierach dworz. IKM.

Szczęsny Lissowskj wiek swoy na dworze Radziwiła kardynała strawił.

Ian Lissowskj na Krokoszynie y Wolkach. Z Ianem Kiszką starostą Zmodzkim zwiedził Francią, Hiszpanią, Włoskie kraie Miał za sobą Szumkownę z woiew. Nowogr. zostawił 9 synow y trzy córki.

Iozeph Ianowicz Lissowskj, sławny w Moskwie pułkownik, od którego przezwisko Lisowczyków początek wzięło. W Inflanciech porucznikował w husarskiey chorągwi Szczęsnego Niewiarowskiego. Pod rokosz Kozacką chorągiew przy rokoszanach prowadził. Potym do fałszywego Dimitra, zmyślonego cara Moskiewskiego, ze dwiema sty iazdy Kozackiey przeniósł się, gdzie przez puł roku siła odważnie dokazawszy, został hetmanem Kozaków Duńskich. Z niemi wiele zamkow Dimitrowi podbiwszy, dwa kroć sto tysięcy ludzi Dimitrowi do stolicy przyprowadził. Rzezowią, Astrakanią, Białego Ieziora brzegi Dimitrowi podbił, Suzdala

dobył, Zerebcowa ze 13 tysięcy żołnierza pod Kalczynem poraził y poimanemu łeb vciąć kazał. Psków opanował, [102/110] nakoniec listami regimentarza woyska Litewskiego Talwosza na stronę królewską pociągniony, opuszczony od innych, tylko dwieście pięćdziesiąt swoich maiąc, pod Wdowem woysko Moskiewskie poraził, woiewodę Pskowskiego przymusił, że mu ludzie y rzeczy iego w Pskowie zostawione wydał. Wracaiąc się do króla IM. Woroneż, Zawołocie, Krasne, Ostrow zamki vbiegł a woiewodę Iwana Rzesniczyna przed sobą posłał.

Roku 1615 za ordinansem hetmana w. x. L. Karola Chodkiewicza wtargnął w Moskwę tylko czterysta y trzydzieści swoich z sobą maiąc. Brańska od pułpościa do świątek dobywał, pułczwarta tysiąca Moskwy na odsiecz posłaney tak zniósł, że ledwo 700 vszło żywo. Za przyściem posiłków z Litwy 800 konnych a wziąwszy wiadomość, iż nań ciągnie kniaż Szachowskj w 7 tysięcy, zostawił nieco swoich pod Brańskiem a sam niespodzianie pod Karaczow przyciągnąwszy, na obóz Moskiewski napadł, obóz, miasto y hetmany zabrał. Postrzegszy vmnieyszenie ludzi, Brańszczanie wycieczkę uczynili, ale mężnie Lisowczykowie ich odparszy, sami za niemi w bramę wpadli i miasto opanowali. Iuż za przybyciem Ryszkiewicza miał Lissowskj ludu pułtoratysiąca, zaczym przeciwko Pożarskiemu w 10 tysięcy ku sobie ciągnącemu w oczy poszedł, ale się w drodze minął. Co postrzegszy Pożarski na zmordowanych niespodzianie w nocy z tyłu 30 Aug. vderzył, przyszło Lissowskiemu s swoiemi po większey części oklep y w koszulach tylko z nieprzyiacielem rozprawować się; iednak tak go po kilkakroć mężnie odparli, że w ostatku musiał do taboru vchodzić y w nim się zamknąć. A gdy Pożarski nie chciał pola dać, Lissowski na harcu strzałą iadem napuszczoną w nogę postrzelony, do Krom z swoim ludem poszedł. A z Krom przez dwa [103/111] dni y dwie nocy nazad sześćdziesiąt mil vszedszy, Bilechow miasto vbieżone spalił. Pod Lichwinem nieśmieiąc Pożarski pola dać, obległ Lissowskiego w Przemyślu, okopami ściskaiąc, czekaiąc na większą potęgę z Seremiszem. Dlatego Lissowski dopaliwszy ostatek Przemyśla, do Rzowa poszedł i tam niespodzianie na Seremisza vderzywszy, woysko iego zniósł. Minąwszy potym stolicę, Towsk, Kazym y Halecz miasta spalił, pod Haleczem Ryszkiewicz dla.... Moskiewski do nieprzyiaciela się przedał. Zaczym Lissowski widząc, iż iego wszytkie rady przez niego są odkryte, lubo iuż o czterdzieści mil za stolicą był, nazad się vdał. Około Rumnowa włości splundrował, przeszedszy Wolgę Kromow dobywał. Stary Rezań, Kazanow, Pereasław Rezańskj,

Serebrnie, Czełwiaczow, Brudy wyciął y popalił. Dogonił go był wprawdzie młody Kurakin w 7 tysięcy nad Pszczołną, ale natrzeć nieśmiał. Posłał tedy car Pożarskiego w 10 tysięcy, ale Moskale zrozumiawszy, iż ich przeciw Lissowskiemu prowadzą, wszyscy niemal pouciekali. I tak zdrowo z łupami do oyczyzny powrócił. Znowu od króla IM. wyprawiony do Moskwy z większym porządkiem, niespodzianie w polu pod Starodubem vmarł.

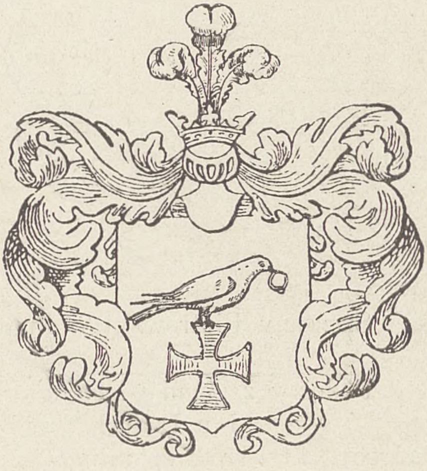
Stanisław Ianowicz Lissowski rotmistrz IKM. piechotny w Iflanciech. Służył potym w Węgrzech y w Tureckiey ziemi, w Moskwie pod Troycą postrzelony, z rany tey vmarł.

Ian Ianowicz Lissowski służył w Iflanciech z Iozephem a z Stanisławem w Węgrzech y Turczech. W Wołoszech z x. Wiśniowieckim przeciw Michałowi. Od Konstantego Mohiły iezdzil w poselstwie do Porty y hospodarstwo mu ziednał. Na expediciy wtórey Moskiewskiey był pieszym rotmistrzem.

Stefan Ianowicz Lissowski zabity pod Smoleńskiem.

Mikolay Ianowicz Lissowski wzięty na stolicy, siedm lat był w więzieniu.

[105/113] **Iezierza.**

Ma być w polu czerwonym krzyż, na krzyżu ptak z pierścionkiem w nosku; w hełmie trzy pióra strusie.

Tego kleynotu vżywa dom Szymanowskich, **Szymanowskj** ktorzi z Rawskiego woiewodztwa do Litwy przyszli.

Mikołay Szymanowskj vmarł w Wilnie roku 1596.

Iuńczyk.

Maią być dwa krzyże z hakami na dole zakrzywionemi, w polu czerwonym; w hełmie trzy pióra strusie.

Iuńczyk Tego kleynotu vżywaią Iuńczykowie w x. Zmodzkim.

Stefan Iuńczyk dworzanin KIM. Zygm. Augusta. Syn iego:

Ierzy Iuńczyk żołnierz odważny za Stefana króla.

[106/114] **Iunosza.**

Ma być biały rogaty baran na zieloney murawie w polu czerwonym, po boki skrwawiony; w hełmie puł barana.

Kleynotu tego vżywaią w w. x. L. niektore domy, ktore z Korony Polskiey wyszły.

Piotrowscy z Piotrowina.

Piotrowskj Ian Piotrowski z Piotrowina Troianow stolnik w. x. L. Syn iego Piotr Paweł Piotrowski vmarł 1658, pogrzebion w Sielcu.

Hrehory de Troian Piotrowskj podstoli Nowogrodzki, potym stolnik w. x. L. około 1645.

Szczęsny Piotrowskj w Zmodzkim x.

Podoscy z ziemi Ciechanowskiey.

Podoscy Ian Podoskj, gubernator woytostwa Wileńskiego którego wspomina Gniazdo cnoty.

Karol Podoski naszego wieku w woiewodztwie Mińskim, odważnie stawał przeciw Kozakom y Moskwie, zabity w kraiu Wołkowyskim od Moskwy.

Smogorzewskj Smogorzewscy w kraiu Grodzieńskim y Wołkowyskim.

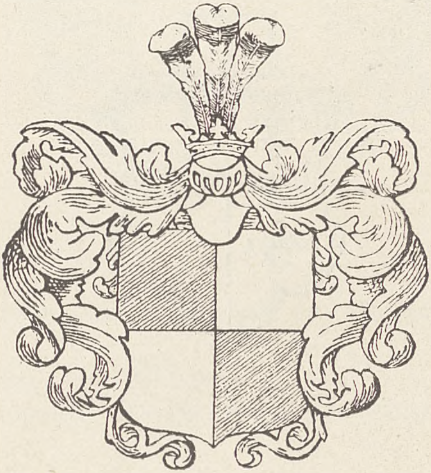
Mikołay Smogorzewskj mąż zacny, miał za sobą Kulwińską.

Ian Smogorzewskj podsędek Wołkowyski, miał za sobą Annę Wielżyńską, z którey syn Władysław vmarł roku 1610 młodo.

Kara v. **Aksak** fol. 28.

Karęga.

Maią być na tarczy dwie pola białe, dwie szare na kształt kraty; w hełmie trzy pióra strusie.

Karęga Tego kleynotu vżywa dom Karęgów, ktorzi się nazywaią de Quarto y prowadzą swoię familią z xiążąt Siciliey.

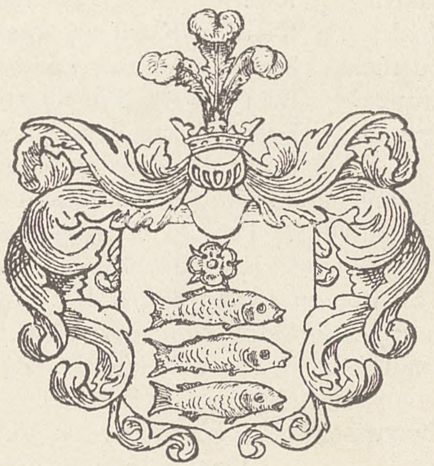
Michał Karęga.

Władysław Karęga skarbnik Wilkomirski, sędzia grodzki Trocki, vmarł 1670. Syn iego:

Michał Karęga.

Karpie.

Maią być trzy karpie y różą nad niemi; w hełmie trzy pióra strusie.

Montigayło Tego kleynotu vżywaią Montigaiłowie w woiewodztwie Trockim y w x Zmodzkim.

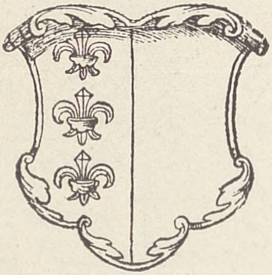
[108/116] Montigaiła Butolda wspomina przywiley Vniy w. x. L. z Koroną 1401.

Ian Władysław Montigayło, sędzia grodzkj Trockj, mąż zacny.

Stanisław, Ierzy y Melchior Montigayło, rotmistrze IMK. na wielu expediciach mężnie stawali.

Ian Montigayło w dziele rycerskim zalecony. Sędzia grodzki Trocki, a potym podkomorzy Trockj.

Kierdeia.

Maią być trzy lilie białe w polu błękitnym, na iedney stronie tarczy, a druga strona tarczy ma być czerwona; w hełmie trzy pióra strusie.

Tego kleynotu zażywaią Kierdeiowie na Wołyniu, o ktorych masz v x. Okolskiego szeroce fol. 379. Początek swoy prowadzą od iednego caryka Tatarskiego, który Chrześcianem zostawszy y tym herbem od królów Francuskich vczczony, w w. x. L. osiadł.

Kierdey 1432 ieden z panów Litewskich przy Zygmuncie w. x. L. Swidrygiełowe woysko zbił y hetmana Nossę poimał.

Hrehory Kierdey woiew. Podlaski, którego potomstwo dzieli się na: Hoskich, Kozińskich, Dzinsów y Czapliców.

Kierdey Kierdey Hoskj za Alexandra króla od Tatar zabity.
Hoskj Kierdey Kozińskj kasztellan Wołyński.
Koziński Kierdey Dzinsa kasztellan Chełmskj.
Dzinsa Kierdey Czaplic kasztell. Kiiowskj.
Czaplic Kierdey kanclerz w. x. L. v x. Okolskiego.

Hawryło Kierdey star. Owrucki, kasztel. Kiiowski za Stefana na expediciach Gdańskiey y Wielkołuckiey.

[109/117] Prokop Kierdey zabity pod Horyniem

Wacław Kierdey chorąży Wołyńskj.

Roman Hrehorowicz Kierdey starosta Włodimirski, podkomorzy Kiiowskj, rotmistrz IKM. na expedicie Moskiewskie pod Smoleńsk, stolicę y indziey za Zygm. III.

Krzywieckj Krzywieccy na Polesiu tegoż herbu.
Iozeph Krzywieckj.

Kirkor.

Ma być w polu czerwonym biały charakter, taki, iako widzisz. A w hełmie trzy pióra strusie.

Kirkor Kirkorowie w woiew. Minskim tego kleynotu vżywaią, wyszli z woiew. Kiiowskiego.

Kirkor sędzia ziemski Kiiowski. Syn iego Ian Kirkor.

Alexander Ianowicz Kirkor w Mińskim. Wspomina go elekcya Władisł. IV. Synowie iego z Wierzbowiczowny: Sylwester, Ian, Iakub, Ierzy Kirkor, bracia, synowie Alexandra.

(Sylwestra synowie: Ian, Piotr, Mikołay, który był Bernardynem, Dominik Dominikanem.

(Iana podstolego Orszańskiego syn Dominik.

(Piotra synowie: Ian y Alexander Iezuita, trzeci syn Antoni vmarł).

Kita.

Ma być w polu czerwonym ręka zbrojna kitę trzymaiąca, a w hełmie trzy pióra strusie.

Krzyckj Kleynotu tego z Czech przyniesionego w w. x. L. vżywaią Krzyccy z Bychowca.

[110/118] Adam Krzyckj dworzan. IKM. starosta Eyszycki.

N. Krzyckj scholastyk Wilenskj, proboszcz Grodzienskj.

Klamry.

Maią być dwa klamry białe na poprzeg złożone w polu czerwonym; w hełmie lilia.

X. Okolskj pisze, iż którys z potomstwa Niemiry tego herbu vżywać począł, oyczysty kleynot lilią przeniozszy do hełmu y Niemiriczem nazywa ć się począł.

Niemiricz Iozeph Niemiricz za króla Augusta wziął Czernichow y na woiewodztwo Kiiowskie vprosił sądy grodzkie.

Ierzy Niemiricz wnuk Iozepha, podkom. Kiiowskj przedał się był do Szwedow, potym do Kozakow Zaporoskich, gdzie pretenduiąc kanclerstwo Ruskiego xięstwa 1659, zabity był od buntowników.

(Syn iego Tomasz szyię złamał pod Kisielinem, a rodzony iego Stefan, podkomorzy Kiiowski, katholik dziedzic na Czernichowie).

Inszy vżywaią tego kleynotu w kraiu Nowogr. y Brzeskim, kładąc podle siebie klamry, a w hełmie strusie pióra.

Terleckj Tego kleynotu vżywaią Terleccy w Nowogr. y Brzesk. woiew.

Andrzey Terleckj sędzia grodzki Pińskj 1634.

N. Terleckj czerniec vnit vczony, byl archimandr. Wileńskim.

Sawickj Sawickj dom Podlaski między klamrami kładzie miecz.

[103]

Klucz rozdarty.

Ma być w polu czerwonym biały ten klucz, a z boku gwiazda złota; w hełmie trzy pióra strusie.

Obuchowicz Obuchowicz za Iana Albrechta w potrzebie Ruskiey z Tatary wzięty od nieprzyiaciela wraz z koniem.

Andrzey Obuchowicz z Wołynia przeniósł się do Możyra, wziął potym od króla Alexandra za wysługi swe Dinn…

N. Obuchowicz sędzia ziemski Mozyrski. Synowie iego: Philip Obuchowicz wprzód woyski Mozyrskj, rotm. KIM. pod Garacmuiyzą, gdy grofa Turna zbito, 1648 z wielką pochwałą na seymie marszałkował w izbie poselskiej. Zostawszy pisarz. w. x. L. odprawował poselstwo do stolicy. Woiewodą Smoleńskim będąc dla niezgody swoich i po zdesperowanych posiłkach, podał Smoleńsk carowi Alexiemu 1654 vcciwemi kondiciami. Pod Warszawą będąc pułkownik. KIM. w woysku w. x. L. mężnie stanął przeciw Szwedom 1656. Vmarł 1657. Syn iego:

Michał Obuchowicz rotm. y pułk. KIM. odważny, 1660 pod Brudnem mężnie się starszy z Moskwą y zbiwszy przednią ich raytaryą, od swoich odbieżany, długo się broniwszy, po ciężkich razach dostał się więzniem. Wyszedł z więzienia 1662.

Theodor Obuchowicz sędzic, podkomorzy Możyrski, żołnierz sławny, porucznikował w chorągwi husarskiey Alexandra Gosiew-

skiego, woiew. Smoleńsk. † 1648. Był komisarzem od Rzeczyp. na ..ięcie Kozaków. Zostawił potomstwo.

Zachariasz Obuchowicz sędzic, był dziekanem Smoleńskim. Vmarł 1658.

Mikołay Obuchowicz skarbnik y sędzia grodzki Możyrskj.

[111/119] **Kolvmna.**

Ma być w polu czerwonym miedzy dwiema połumiesiączkami Kolumna; w hełnie trzy pióra strusie.

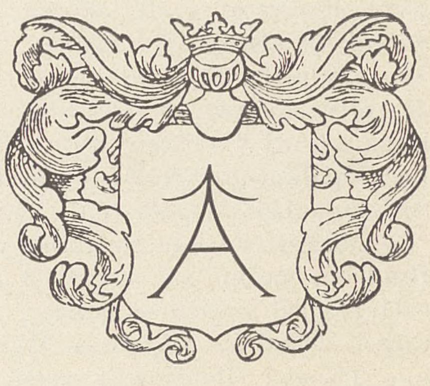
Tego herbu vżywaią Wysoccy na Wysokim w powiecie Pińskim, których są dwa domy. Ieden nazywa się Korzeniewiczami, drugi Dworzaninowiczami.

Wysockj Korzeniewicz
Wysockj Dworzaninowicz

Ian Wysockj Korzeniewicz mego wieku. Syn iego Lukasz Wysockj.

Kolumny v. f. 3.

[111/119] **Kolodyn.**

Paprockj y x. Okolskj tak ten herb formuią w polu czerwonym, ze trojgiem piór strusich w hełmie.

Ten kleynot według Paprockiego f. 677 nadany iest Kołodyiskim.

Kołodyiski

Puciatowie iż tegoż herbu vżywaią, twierdzi Paprocki y x. Okolski. Ale x. Okolskj kładzie ich pod Syromlą, com y ia za nim idąc vczynił.

Puciata

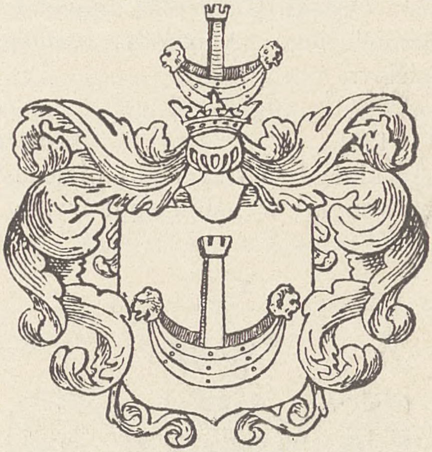
[111/120] Iednakże w r. 1651 zdarzyło mi się widzieć v iednego Puciaty, ktory był deputatem na głównym sądzie tribunalskim w Wilnie, tak tego domu herb wyrażony.

Ian Puciata człowiek możny w woiew. Wileńskim. Synowie iego: Mikołay, Tobiasz, Alexander, Samuel.

Tobiasz Puciata stolnik Wilkomirskj.

Alexander Puciata zostawił syna Iana.

Korab.

Ma być żółty Korab w polu czerwonym z masztem szarym, toż w hełmie.

Tego kleynotu vżywaią w w. x. L. różne domy.

Brzozowskj Brzozowscy z Podlasza w powiecie Słonimskim. Syn Ierzego:

Theodor Brzozowski z młodu długo służył pod hetmana wielkiego pancerną chorągwią.

Eysmont [113/121] Eysmontowie dom rodowity w w. x. L. w Grodzieńskim powiecie.

Ian Eysmont mąż vczony, był kapłanem.

Iędrzey Eysimont sędzia grodzki grodzieński 1632.

Maciey Eysmont komornik Grodzieńskj. Syn iego Andrzey kapłan.

Franciszek y Dominik Eysmontowie bracia w powiecie Pińskim. Służyli długo w woysku.

Hordziejewskj Monstwild Hordziejewscy Montwiłdowie w woiewodztwie Wileńskim.

Monstwild Hordzieiow sędzia ziemski Mscisławskj. Syn iego:

Alexi Monstwild Hordzieiewskj zostawił syna Iana.

Ian Hordzieiewskj odważny rotmistrz w woysku Iana Sapiehy Starosty Vświackiego. Miał synów Theodora y Krysztofa.

Theodor Hardzieiewskj miały synów Iana y Hieronima.

Hieronim Hordzieiewskj dworz. IKM. podczaszy Możyrskj, siła pracował na kommissiach z Moskwą pod Wilnem 1656 y 1658. Ma z Sierpińskiey synów. Imiona ich: Iarosz, Michał, Władysław.

Laskowskj Laskowskich dom z Mazowsza w powiecie Osmian.

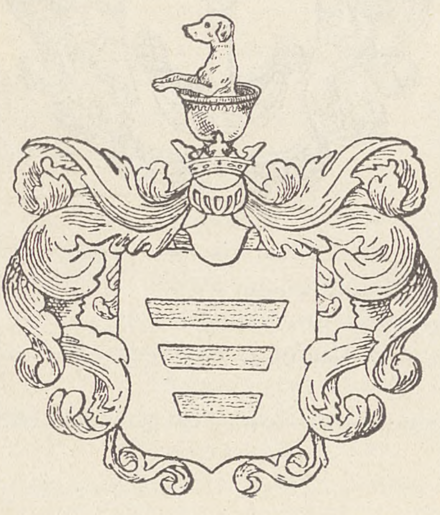
Paweł Laskowskj w powiecie Osmianskim, miał za sobą Drucką, zostawił syna Iana w zakonie *societatis Iesu*, y córkę, która szła za Vnichowskiego.

Zerońskj Zerońskich dom z Korony w woiew. Wileńskim.

Kazimierz Chwalibog Zerońskj stolnik Wilenski, starosta Opeskj, Ciecierski, marszałek woysk w. X. L. związku 1662. Synowie iego: Alexander, zabity od swoich związkowych 1662, in Nov.

[114/122] **Korczak.**

Maią być trzy rzeki białe, iedna nad drugą krótsze, w polu czerwonym; w hełmie puł wyżła w czarze złotey.

Czupa Ten kleynot na się y na dom swoy przyiął Czupa na seymie walnym w Hrodlu. Gniazdo cnoty fol. 1186 twierdzi, że od niego te domy idą w w. x. L. Ieśmanowie, Iliniczowie, Mileszkowie, Sułtanowie. Ale Sułtanów inszy iest herb, o którym na swym mieyscu.

Ieśmanowie dom zacny w w. x. L.

Pawła y syna iego Iana wspomina Paprocki.

Ian Ieśman dworz. IKM. 1527 był gońcem do Moskwy.

Hleb Ieśman pisarz w. x. L. komisarz z Moskwą pod Siebierem 1543. Poseł do stolice 1548 wielkim statkiem niechciał żadną miarą Moskiewskiemu dać tytułu carskiego.

Krysztof Ieśman w Połockim 1632.

Samuel Ieśman w Mińskim.

Krysztof Ieśman w Slonimskim, wprzód był pisarzem ziemskim, potym podsędkiem Słonimskim, zostawił synów iedenastu.

Damian y Krysztof Ieśman Szynkowski tegoż domu y herbu.

Ieśman oberszter KIM. długo y odważnie przeciw Szwedom na zamku Birzańskim stawał; tenże chorąży Słonimski 1663.

(Iesman woiewoda Smoleński).

Ilinicz
Glinicz
Hlinicz

[115/123] Iliniczowie niektorzi pisali się hrabiami na Mirze, piszą się drudzy Hliniczami, drudzy Gliniczami.

Ian Ilinicz ieden z paniąt Litewskich, rotm. IKM. 1454, po zbitym woysku boku króla Kazimierza nieodstąpił, ale obrociwszy się przeciw pogoni, tak długo się z nią vganiał mężnie y nakoniec zimać siebie dał, aby tym czasem król vszedł. Syn iego:

Krysztof Ianowicz Ilnic 1522 marszałek nadw. w. x. L. starosta Lidzki. Temu gdy chciał Alexander król starostwa odiąć, senat Litewski się sprzeciwił, skąd za factię Michała Glińskiego wielkie zaścia między królem y senatem vrosły.

Hrehory Ilinicz starosta Brzeskj 1516, mianuie go przywiley cessiy ziemie Drohickiey.

Ierzy Ilinicz hrabia na Mirze, vrodził się z Zophiy Radziwiłówney kasztelanki Trockiey.

Iliniczowie są ieszcze w woiewodztwie Mścisławskim tegoż herbu y domu. Wspominaią niektorych Dzieie 1621.

Mieleszkowie dom zasłużony w w. x. L.

Mieleszko

Ian Mieleszko miał za sobą corkę Bazylego Tyszkiewicza Anastazią. Syn iego:

Ian Ianowicz Mieleszko, podkom. Możyrskj.

N. Ianowicz Mieleszko chorąży Słonimskj.

Abram Mieleszko 1540.

Mieleszko, którego x. Piaseckj w swey Historiy f. 306 wspomina, żołnierz dzielny w woysku x. Rożyńskiego przeciw Szuyskiemu roku 1608.

Konrad Mieleszko wprzód sędzia, potym podkomorzy Grodzienskj. Synowie iego: Stanisław Franciszkan y Hieronim.

Ian Mieleszko kasztel. Mscisławski. Syn iego Michał.

Wasil Michałowicz Mieleszko zabity na woynie.

Ierzy Michałowicz Mieleszko chorąży Słonimski 1613.

Stanisław Mieleszko dworz. IKM. Synowie iego: Michał, Franciszek, Ierzy, Kazimierz.

Maximilian Mieleszko w Nowogrodzkim.

[116/124] Są ieszcze też insze domy w w. x. L. dawne, które tegoż kleynotu vżywaią.

Boratyńskj

Boratyńsci kniaziowie, iedni do Litwy się z Siewierza wynieśli, drudzy z maiętnościami na Siewierszczyźnie do Moskwy y tam się rozrodzili. Wszytkich przodkiem czyni Gniazdo cnoty f. 1030 Dimitra.

Dimitr Boratyńskj kanclerz Ruskj, zabity od Tatar 1374, ktorego czasu Kiiów z Rusią pod w. x. Litewskim był.

Boratynski pułkownik IKM. któremu pod Połockiem s. Kazimierz przez Dzwinę brod vkazał.

Iwan Boratynski w Litwie, którego Gniazdo cnoty wspomina f. 1186.

Kniaź Boratyński w Orszańskim, którego wspomina constitucia 1578.

Niektorzi vżywaią herbu Ostoia, iako niżey obaczysz.

Bohowitinowie dom starodawny w w. x. L.

Bohowityn

Bohusz Bohowityn pisarz w. x. L. starosta Zeznierski, 1508 odprawował poselstwo do stolicy. Był potym marszałkiem y podskarbim w. x. L. ieździł w poselstwie do Moskwy 1521 y 1526, względem ktorey przysługi dano mu starostwa Słonimskie y Kamienieckie. Corka iego iedna była za kniaziem Pryńskim, druga za Tęczyńskim.

Ian Bohowityn dworz. IKM. 1529 ieździł od króla Augusta do Moskiewskiego, daiąc znać, iż za żywota oycowskiego został wielkim xiążęciem Litewskim.

Gorayskj

Gorayscy, jak masz u Paprockiego.

Krysztof Gorayski. Wspomina go konstitucya 1631.

Iewłaszko

Iewłaszkowie na Białey Rusi tegoż herbu.

Wasila y Marka Wasilewicza Iewłaszkow wspomina Paprocki.

Hrehory Markiewicz Iewłaszko zabity pod Sokalem.

Iewłaszkowicz Iwan Iewłaszkowicz ieden z panów Litewskich przy Witołdzie, zabity na woynie od Tatar 1399.

Myśko [117/125] Myśków tenże dom z Bohowitynami.
Dimitr, Bogdan, Fiedor Myśko. Wspomina ich Gniazdo cnoty.
N. Myśko kaszsell. Owruckj, starosta Homelskj.

Ostrowskj Ostrowscy. Fiedor Ostrowski 1567 porucznik Sokolińskiego za hetmaństwa x. Romana Sanguszki, mąż odważny.
Ian Ostrowskj, starosta Dinamundski 1590.
Andrzey Ostrowskj w Brzeskim woiew. 1632

Sielickj Sielickich dom w woiew. Mścisławskim.
Bogdan Sielickj chorąży Mścisławskj, 1578.

Skoruta Skorutów dom zacny w w. x. L. y na Wołyniu. Zpowinowacony z nayprzednieyszemi domami.

Tur Turowie niektorzi według Paprockiego tegoż kleynotu w w. x. L.
N. Tur regimentarz woysk Litewskich pod Orszą.
N. Tur cześnik Wilenski.

Turłay Alexander Turłay tegoż herbu. Są inszi tegoż przezwiska a herbu inszego. W woiewodztwie Trockim służy Iastrzembiec Turłayom.

Zorawinskj Zorawińskich dom, który na Wołyniu osiadł.
Michał Zorawińskj pisarz w. x. Lit. potym został władyką Łuckim. Synowie iego:
Michał Zorawińskj podkomorzy Łuckj.
Alexander Zorawińskj starosta Łuckj. Syn iego:
Wasil Żorawińskj.

[118/126] **Korybut.**

Według opisania Paprockiego w Gniazdzie cnoty f. 1147 ma być w polu czerwonym puł miesiąca wywróconego ze trzema krzyżami tym kształtem. Mnie zaś trafiło widzieć w Brześciu Li-

tewskim na działach pod imieniem y herbem Stefana Zbaraskiego lanych, nie pułmiesiąca ale pułkolca. Teraz przydaią y gwiazdę.

Tego kleynotu zażywa dom xiążęcy Korybutow, ktorego przodkiem iest:

Dimitr Korybut syn Olgerda w. x. L. brat krola Iageła xiąże Siewierskie. Synowie iego:

Iwan, Skinder y Iędrzey Korybutowie polegli młodo 1399 od Tatar w bitwie z woyskami Tamerlanowemi za Witołda.

Zygmunt Dimitrowicz Korybut abo iako go latopiszcze nazywaią, Żydimin, obrany krol Czeskj z posiłkami Witołdowemi Winczowa mocą dobył, Wacława z Czech wypędził; do Pragi przyięty, mocą Sląsk y Morawę sobie podbił. Na rozkazanie Marcina V papieża rewokowany iest ztamtąd przez Iageła y Witolda. Podczas woyny miedzy Zygmuntem Keystutowiczem y Swidrigełem Olgierdowiczem w. xiążęty Litewskimi w bitwie pod Wilnem poimany y z rozkazania Zygmunta w Wiliy vtopiony.

Fiedor Dimitrowicz Korybut x. Siewierskie zbudował Winnicę, Zbaraż y Wiśniewiec. O nieposłuszeństwo przeciw krolowi 1430 zwinowany, Bracław y Krzemienicę vtracił. Na woynie miedzy Michałem Zygmuntowiczem y Swidrigełem o w. xięstwo Litewskie poimany w polach Wilkomirskich od Swidrigeła. Zostawił syna Daszka.

[119/127] Daszko Fiedorowicz Korybut x. Siewierskie miał syna Wasila, od ktorego poszły różne domy xiążąt Wiśniewieckich, Zbaraskich, Woronieckich, Poryckich.

Poryckj Kniaziowie Poryccy Korybutowie do tegoż kleynotu należą.

Alexandra Poryckiego czasów moich zaleca Paprockj, ktory z Zaborowskiey miał potomstwo.

X. Wiśniewieccy Korybutowie dotąd tego kleynotu zażywaią, ludzie wielce rycerscy. Od maiętności przezwani

Wiśniewieckj Wiśniewieckiemi.

Dimitr Korybut Wiśniewieckj vstawiczny w polu przeciw Wołoszy, Tatarom, Turkom. Poimany w Woło-

Tegoż Autora są na składzie

w Księgarni SPÓŁKI WYDAWNICZEJ POLSKIEJ w Krakowie

do nabycia następujące dzieła:

1. Rycerstwo polskie wieków średnich, tom Iszy czyli „O dynastycznem szlachty polskiej pochodzeniu“ — wydanie drugie.
2. Rycerstwo polskie wieków średnich, tom IIgi, obejmujący pierwszych dwanaście pokoleń.
3. Kamienie Mikorzyńskie.
4. O ludności wieśniaczej w Polsce w dobie piastowskiej.